



บทบรรณาธิการ

วารสารสมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ ๑๒๓ ปีที่ ๓๕ เล่ม ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๕)

วารสารสมาคมฯ ฉบับนี้มีเรื่องที่น่ายินดีหลายประการ ประการแรกในปีที่คุรุสภาได้ประกาศยกย่องครุภาษาฝรั่งเศสดีเด่นจำนวน ๕ ท่าน ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ชัดในการเรียนการสอนและการสนับสนุนการสอนภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทย ทั้งได้อุทิศตนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ในนามของสมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ กองบรรณาธิการขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ประการต่อมาคือการพยายามพัฒนาวารสารสมาคมฯ ให้เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการทั้งในและต่างประเทศ และการที่วารสารของสมาคมดำเนินการมาอย่างยาวนานและเต็มไปด้วยบทความอันทรงคุณค่าและมีคณะกรรมการวิชาการที่ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาอ่านเอกสารบทความและให้คำแนะนำต่าง ๆ นี้เอง ทำให้วารสารสมาคมฯ ได้รับการบรรจุในศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre – TCI) และอยู่ในช่วงการพัฒนาการวารสารให้ได้มาตรฐานดียิ่งขึ้น

สำหรับเนื้อหาของวารสารสมาคมฯ ฉบับนี้มีทั้งบทความภาษาฝรั่งเศสเรื่อง Utopie บทแปลภาษาฝรั่งเศสพระราชหัตถเลขาภาษาอังกฤษในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ที่ทรงมีถึงนางแอนนา เลียวโนเวนส์ โดยได้รับความอนุเคราะห์แปลจากอาจารย์ Jean MARCEL นอกจากนี้ยังเป็นบทความเรื่องการพากย์การท่องเที่ยวของมัลคอล์มคัทท์ไทย รายงานวิจัยเรื่องนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย และบทความอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมาก ทั้งมีกิจกรรมของสมาคมครูฯ และของมูลนิธิส่งเสริมภาษาฝรั่งเศสและฝรั่งเศสศึกษา ที่จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอด้วย

หวังว่าสมาชิกทุกท่านและผู้สนใจทั่วไปคงได้รับความอิมใจไปพร้อมกัน

บรรณาธิการ

บรรณาธิการที่ปรึกษา: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ รองศาสตราจารย์ คุณหญิงวงจันทร์ พิทยนิติศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดา บุญธรรม บรรณาธิการ: นายปรีดี พิศุกมูวี่ ผู้ช่วยบรรณาธิการ: นางสาวสุธาสิณี ผลวัฒน์ นางสาวสิริจิตต์ เศษอมรชัย นางสาวอารีรัตน์ ปิ่นทอง กองบรรณาธิการ: นางสาวอุบลวรรณ โชติวิสิทธิ์ นางสาวมาริสา การ์เวทย์ นางสุรภี รุโงปการ นางสาวบุปผา อยู่ทวีพย์ นายประวิทย์ เลิศวัฒน์กุล นางสุรชนี ชิตติยสุริยวงศ์ นางสาวชัชวีร์วรรณ ไชยวัฒน์ นางสาวพรศิริ ทอพงษ์นุ้ย ฝ่ายศิลป์และรูปเล่ม: นางสาววารี จุลโพธิ์ ฝ่ายการเงิน: นางสาวชนยา ต่านสวัสดิ์ ฝ่ายทะเบียนสมาชิกและจัดส่ง: นางสาวมาริสา การ์เวทย์

เจ้าของ: สมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักงานวารสาร ๓๐/๙ พหลโยธิน ๒ เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐ โทร. ๐๒ ๒๓๙๙ ๐๗๓๓ กำหนดออกวารสาร: ปีละ ๒ ฉบับ ออกวันที่นางสาวมาริสา การ์เวทย์ ณ ที่ทำการวารสารฯ วัตถุประสงค์: ๑. เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสและฝรั่งเศสศึกษา ๒. เพื่อส่งเสริมการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับวิชาภาษาฝรั่งเศส วิชาภาษาฝรั่งเศสศึกษาและระเบียบวิธีการสอน ๓. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกและสถาบันวิชาการอื่น ๆ

ทัศนะใดที่ปรากฏในข้อเขียนในวารสาร สดผท. นี้เป็นของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยแต่อย่างใด และขอเขียนทุกฉบับได้ผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์บทความวิชาการแล้วตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการ

สนับสนุนการพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด ๒๑๖-๒๒๐ ถนนบำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร. ๐๒ ๒๒๒ ๙๓๙๔ ● ๐๒ ๒๒๒ ๕๓๓๑-๒ FAX ๐๒ ๒๒๕ ๖๕๕๖ ● ๐๒ ๒๒๕ ๖๕๕๗ email: info@wpp.co.th



สมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

ในพระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

BULLETIN DE L'ASSOCIATION THAÏLANDAISE DES PROFESSEURS DE FRANÇAIS
SOUS LE HAUT PATRONAGE ROYAL DE SON ALTESSE ROYALE LA PRINCESSE
MAHA CHAKRI SIRINDHORN

ฉบับที่ ๑๒๓ ปีที่ ๓๕ เล่ม ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๕)/No. 123, année 35 (janvier-juin 2012)
ISSN 0857-0604

สารบัญ

สรุสาระ

ประกาศเกียรติคุณครูภาษาฝรั่งเศสดีเด่นประจำปี ๒๕๕๔	4
บันทึกครูภาษาฝรั่งเศสดีเด่น... บุญส่ง บุญมาก.....	6
Sept lettres de Rama IV (Mongkut) à Anna Leonowens ... Jean MARCEL	9
Raphaël Hythlodée et l'utopique Cité des Anges ... François MANCHEL.....	22
การศึกษาการพากย์ทวิภาษาฝรั่งเศสของมัลคูลูเทค... นุชนาฏ หาญดำรงกุล	35
รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสสองประวัติศาสตร์ไทย เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา และตากสิน มหาราชชาตินักรบของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์... ปรีดี พิศภูมิวิถิ.....	48
ลักษณะอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย (autobiographie romanesque) ในเรื่อง สดุดีคุณพ่อ (La Gloire de mon père) ของมาร์แชล ปาญอล (Marcel Pagnol) ... ลิตานัน ทรัพย์สิน	60

กิจกรรมสมาคมและมูลนิธิฯ

La Fête de la Francophonie 2012 วันเสาร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ สมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ.....	73
พิธีทำบุญอุทิศพระราชกุศลถวายสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ วันอาทิตย์ที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ.....	75
กิจกรรมสัปดาห์พยานรณของมูลนิธิส่งเสริมภาษาฝรั่งเศสและฝรั่งเศสศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ วันที่ ๒-๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ โรงแรมอิมพีเรียลควิ้นส์ปาร์ค กรุงเทพฯ	77

แนะนำหนังสือ

หนังสือชุด Outils : คู่มือฉบับกระเป๋าของนิสิตนักศึกษา... นิชุตตา บุญขำ	79
--	----

Conseillères scientifiques et culturelles: Professeur Khunying Khaisri SRI-AROON, Khunying Wongchan PHINAINITISATRA, Thida BOONTHARM **Editeur:** Predee PHISPHUMVIDHI **Editrices adjointes:** Suthasinee PHALAVADDHANA Sirajit DEJ-AMORNCHAI Areerat PINTHONG **Comité de rédaction:** Marisa GARIVAIT Surapee RUJOPAKARN Bubpha YOOSUP Pravit LERTWATTANAKUL Suratchanee KHATTIYASURIYAWONG Chatchareewan CHAIYAWAT Pornsiri THONGPAN **Mise en page:** Waree JULLAPHO **Trésorière:** Chanaya DANSAWASTI **Distribution:** Marisa GARIVAIT

Bulletin bi-annuel, inscription au Bureau de l'ATPF : 30/9 Paholyothin 2 PhayaThai Bangkok 10400 Tel. 02 279 0733

Objectifs: 1. distribution des connaissances sur l'enseignement du français et des études françaises et en français
2. promotion d'un enseignement et d'une recherche de qualité dans le domaine de la langue, de la civilisation française
3. enrichissement des échanges dans le domaine théorique et méthodologique à l'usage des membres de l'ATPF et d'autres organisations.

Imprimerie: Wattana Panich Ltd., 216-220 Bamrung Mueang Road, Samranrasd, Bangkok 10200 Tel. 02 222 9394, 02 222 5371-2 Fax 02 225 6556, 02 225 6557 email: info@wpp.co.th

ครูภาษาฝรั่งเศสดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๔

วันจันทร์ที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๕
ณ หอประชุมคุรุสภา





ประกาศคุรุสภา

เรื่อง การประกาศเกียรติคุณครูภาษาฝรั่งเศสดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๔

ตามที่คุรุสภา ร่วมกับสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดำเนินโครงการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อประกาศเกียรติคุณครูภาษาฝรั่งเศสดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๔ และเพื่อเทิดพระเกียรติและสืบสานพระปณิธานด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ในการพัฒนาศักยภาพและสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอนที่ปฏิบัติตนดี มีผลงานการสอนภาษาฝรั่งเศสดีเด่น และมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จึงขอประกาศรายชื่อครูภาษาฝรั่งเศสดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๔ จำนวน ๖ คน ดังต่อไปนี้

๑. ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.แพรวไพลม บุญยะผลึก อาจารย์พิเศษคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อดีตกรรมการบริหารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทยฯ
๒. รองศาสตราจารย์บุญส่ง บุญมาก อาจารย์สอนภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร กรรมการบริหารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทยฯ ช่วยปฏิบัติงานสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๓. ดร.เสาวนิตย์ ชัยมุสิก ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๙
๔. นายเกรียงไกร ทองชื่นจิต ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนแมริมิวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๓๔
๕. นางสุขุมาส ยศสมบัติ ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๒
๖. นางตรุณี ชยุตสาห์กิจ

ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔



(นายดิเรก พรสีมา)

ประธานกรรมการคุรุสภา

สารสาระ

บันทึกครูภาษาฝรั่งเศสดีเด่น

บุญส่ง บุญมาก*



ก่อนอื่นขอเล่าถึงความรู้สึกในอดีตที่ได้มีโอกาสเป็นลูกศิษย์เรียนภาษาฝรั่งเศสกับสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และเคยได้รับทุนหลายครั้งที่พระองค์ท่านเป็นผู้ “เปิดหน้าต่าง” ให้แก่อาจารย์ภาษาฝรั่งเศสโดยการหาทุนระยะสั้นและระยะยาว ให้แก่อาจารย์รุ่นใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์ทางการสอนให้ได้มีโอกาสสอบแข่งขันเพื่อรับทุนไปศึกษาอบรมในประเทศฝรั่งเศสเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์และทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทำให้ดิฉันรู้สึกภูมิใจมากและมีความคุ้นเคยในพระจริยาวัตรอันงดงามของความเป็น “ครู” ของพระองค์ท่าน และเป็นแรงบันดาลใจให้ดิฉันยึดมาเป็นแบบอย่าง เช่น พระองค์ท่านมีความเมตตาแก่ลูกศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้ทุกคนซักถาม หาก

ไม่มีคำถามพระองค์ก็จะทรงถามเอง การทรงรับสั่งให้นักศึกษาเตรียมตัวล่วงหน้าในการเรียนครั้งต่อไป นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงให้ความเอาใจใส่ในการตรวจการบ้านอย่างใกล้ชิดอีกด้วย เป็นต้น

ดิฉันเองรักในวิชาชีพทางการสอนเป็นชีวิตจิตใจ ไม่เคยให้ความสนใจในตำแหน่งงานด้านบริหารในมหาวิทยาลัยเลย จึงได้พยายามทุ่มเทอย่างเต็มที่ทางด้านการสอนการใฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ให้เวลาส่วนใหญ่ในการค้นคว้าผลิตตำราขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบการสอนในรายวิชาชีพ เช่น วิชาภาษาฝรั่งเศสธุรกิจ ฝรั่งเศสเพื่อการสื่อสาร การโรงแรม เลขานุการ เพราะเห็นว่าการเอาตำราต่างประเทศมาใช้ทั้งหมดบางครั้งนักศึกษาเข้าใจได้ยากเนื่องจากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตและสถานการณ์

* รองศาสตราจารย์สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ไม่เหมือนกัน เมื่อมีโอกาสไปนิเทศนักศึกษา ก็จะถือโอกาสพูดคุยกับผู้บริหารชาวฝรั่งเศสและผู้ดูแลนักศึกษาฝึกงานเพื่อสอบถามว่ามีปัญหาใดบ้างและเจ้าของธุรกิจต้องการพนักงานแบบใดแล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาปรับปรุงเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกับภาคธุรกิจต่าง ๆ จึงได้ทำโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่อง และได้เดินทางไปนำเสนอและตีพิมพ์เผยแพร่ในต่างประเทศหลายครั้งโดยไม่เคยคาดหวังรางวัลใด ๆ เพราะว่าเป็นหน้าที่ นักศึกษาแต่ละรุ่นที่จบการศึกษาออกไปก็ยังคงมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน อยู่เสมอ



การเสียดสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ของนักศึกษา

เนื่องจากในระยะแรกที่เปิดสอนวิชาภาษาฝรั่งเศสธุรกิจ ยังขาดอาจารย์ผู้สอนที่ชำนาญการเฉพาะด้านจึงได้เชิญเพื่อนฝูงชาวฝรั่งเศสสมัยที่กำลังศึกษาอยู่ในประเทศฝรั่งเศสให้เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยในช่วงหยุดงานภาคฤดูร้อนหรือช่วงหน้าหนาว ขอให้ช่วยสอนโดยเสนอให้มาพักที่บ้านฟรี และเลี้ยงอาหาร ๓ มื้อ แต่ไม่มีค่าตอบแทนในการสอน และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีตลอดเวลาหลายปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ เพื่อให้ นักศึกษาได้เรียนภาษาและเข้าใจวัฒนธรรมฝรั่งเศส จากเจ้าของภาษาโดยตรง ทำให้นักศึกษาเมื่อจบการศึกษาออกไปมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของบริษัทฝรั่งเศส ซึ่งสอดคล้องกับคำยืนยันของ คุณสุกัญญา เอื้อชูชัย (๒๙ มิ.ย. ๒๕๕๔) อดีตผู้อำนวยการสภาหอการค้าฝรั่งเศส-ไทย ที่กล่าวว่า

“จากประสบการณ์ในการทำงานในฐานะผู้อำนวยการบริหารของหอการค้าฝรั่งเศสฯ ดิฉันได้มีโอกาสรับนักศึกษาเอกวิชาวภาษาฝรั่งเศสจากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมมาฝึกงานที่หอการค้าฯ นักศึกษายังได้บรรจุงานในบริษัทฝรั่งเศสที่เป็นสมาชิกของหอการค้าฯ ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีและได้รับค่าชมว่าสามารถใช้ภาษาฝรั่งเศสได้ดีและยังมีศักยภาพในการปรับตัวและเรียนรู้งานใหม่ ๆ ได้เร็ว”

ตลอดเวลากว่า ๓๗ ปี ดิฉันได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น และทุ่มเททั้งการสอนและการทำงานวิจัย สร้างผลงานวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ (ลาว เวียดนาม เกาหลี และญี่ปุ่น) รวมทั้งได้ไปเผยแพร่ผลงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น ที่ประเทศเวียดนาม กัมพูชา ใต้หวัน ออสเตรเลีย และโดยเฉพาะที่ประเทศเวียดนาม ได้ไปนำเสนอผลงานวิจัยหลายครั้ง นอกจากนี้ยังได้ริเริ่มโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา กับมหาวิทยาลัยเว้ และมหาวิทยาลัยโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม โดยได้รับทุนสนับสนุน (ทุน GMS) จาก สกอ. ได้ริเริ่มจัดค่ายภาษาและวัฒนธรรมนานาชาติกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเช่น ประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม โดยได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย รัฐบาลฝรั่งเศส และองค์กรต่างประเทศ (Agence Universitaire de la Francophonie-AUF) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดนี้เพราะต้องการให้นักศึกษาได้รับความรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และแบ่งปันประสบการณ์กับเพื่อนบ้านเพื่อให้เขาสามารถก้าวสู่วิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพ และเพื่อเตรียมการเข้าเป็นสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วย

“เมื่อครูสภาประกาศเกียรติคุณยกย่องให้ดิฉันรับรางวัลครุภาษาฝรั่งเศสดีเด่นประจำปี ๒๕๕๕ ในงานวันครูประจำปี ๒๕๕๕ เพื่อเทิดพระเกียรติและสืบสานพระปณิธานด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จึงเปรียบเสมือนรางวัลชีวิต ซึ่งเป็นกำลังใจที่สำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมต่อไป”



สิ่งที่จะฝากให้อาจารย์รุ่นใหม่

อยากจะบอกว่าไม่ว่าท่านจะจบปริญญาโทหรือปริญญาเอกมากก็ตามนอกจากจะรักในอาชีพแล้วท่านจะต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้มาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ มาสอนอยู่เสมอซึ่งจะส่งผลให้ลูกศิษย์มีความรู้และมีศักยภาพเป็นที่ยอมรับไปด้วย

น้ำบุ๋ก, ๑๒,๐๐๖:๐๐๖: | น้ำกู๋จ๊ะ: ๑๒,๐๐๖:๐๐๖: || ใไทหญ่, Shan
 อ้ายหมอก กว่าจ้อมลุ่ม อ้ายกั้น กว่าจ้อมจื้อ
 กลิ่นอายดอกไม้ไปตามลม กลิ่นอายคนไปตามชื่อเสียง

◆ Le parfum d'une fleur suit le vent,
 Le parfum (nom) d'un homme suit sa renommée.

❖ The scent of a flower follows the wind,
 The scent (name) of a man follows his reputation.

ที่มา: Anatole-Roger PELTIER. ภาษิตตระกูลไท. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม ๒๕๕๒.

Sept lettres de Rama IV (Mongkut) à Anna Leonowens

traduites de l'anglais et présentées par Jean MARCEL



Présentation

Ces lettres ne sont pas inconnues d'un certain public; elles ont d'ores et déjà paru dans la revue *Art and Culture* (2547/2004) en original anglais, accompagné d'une traduction en thaï, que nous redonnons en entier ici. Nous désirons seulement les faire connaître dans ces pages par un public francophone.

Si le roi Mongkut, dont le règne s'étend de 1851 à 1868, n'a pas à être présenté, il n'en va cependant pas de même pour Anna Leonowens, dont la célébrité occulte souvent la vérité de l'histoire. Nous n'en dirons que ce qu'il faut pour mettre lesdites lettres en contexte.

Anna Harriette Edwards est née en Inde, en 1834, de parents britanniques. Veuve de Thomas Leonowens, elle se retrouve à Singapour où le consul du Siam (dont il est question dans ces lettres) lui propose le poste

de professeur d'anglais des nombreux enfants du Roi du Siam (et non de gouvernante ou de préceptrice comme elle le prétendra plus tard). Elle occupera cet emploi du début de 1863 jusqu'en avril 1868; le Roi Mongkut mourra peu après, le 1^{er} octobre de la même année. Elle parcourut alors plusieurs pays pour s'établir finalement comme professeur de sanskrit à Montréal (Canada) où elle mourra en 1915. Entretemps, elle avait publié aux Etats-Unis un article et deux livres sur son séjour à la cour du Siam qui l'avaient rendue célèbre et n'avaient pas peu contribué à nourrir sa curieuse légende. Elle deviendra par la suite l'héroïne fabuleuse de l'imagination occidentale (romans, comédies musicales, films, séries télévisées, voire dessins animés).

En fait, les lettres que voici la situent dans sa véritable perspective: répétitrice d'anglais des enfants du Roi (dont le prince

Chulalongkorn qui, devenu roi à son tour, entretiendra avec Anna une courte correspondance que nous publierons dans la prochaine livraison de la revue de l'ATPF). Mais aussi, sans controverse possible, amie du roi Mongkut si l'on en croit les protestations d'amitié dont témoigne celui-ci dans tous les eschatocoles de ses lettres; et même parfois sa confidente, comme c'est le cas dans le précieux post-scriptum confidentiel de la Lettre 7, de celui de la Lettre 2 et d'un bref passage de la Lettre 3. Si l'on excepte ces post-scriptum, éclairant pour l'histoire du règne, les autres lettres se réduisent à de simples billets pour demander à Anna (en vacances à Singapour) de lui procurer des pièces de collection de monnaie (Lettre 1); pour évoquer un cas de discipline dans la classe (Lettre 3), pour servir de « carte postale » lors d'un séjour du Roi à Sawankalok (Lettre 4); d'une missive de même nature lors d'un séjour du Roi à sa résidence de Petchaburi (Lettre 5); une note d'information diplomatique sans grande conséquence (Lettre 6); enfin, la Lettre 7 à

haute teneur politique, importante surtout par son long post-scriptum, seule de toutes ces lettres, en réalité, avec le post-scriptum de la Lettre 2, dont les historiens peuvent tirer quelque matière. Si l'on tient compte de l'absence de datation de la Lettre 3, que nous avons fixée à l'année 1864, la correspondance représente au total à peu près une lettre par année – ce qui n'est pas tout de même pas considérable.

Pour la traduction, nous avons procédé selon les règles, mettant entre crochets [] nos notes ou observations, les quelques parenthèses se trouvant toutefois dans l'original. Nous avons, de même, uniformisé l'autographe des noms propres lorsqu'il se trouvait des variantes dans l'original. Les lettres **RS** dont le roi Mongkut aimait à faire suivre son nom représentent l'abréviation du latin *Rex Siamensium* (Roi des Siamois), langue que le Roi avait apprise par les soins de Monseigneur Jean-Baptiste Pallegoix, vicaire apostolique (évêque) de Bangkok, dont il était aussi l'ami.



Lettre 1

Résidence Royal,

Grand Palais, Bangkok

16 avril 1863

A Madame Leonowens

Hôtel de l'Europe à Singapour

Madame,

J'ai reçu le 13 courant votre lettre datée du 6, de même que deux lettres adressées à Mesdames Talab et Klian à mes soins; elles ont immédiatement été acheminées à leur destination respective, de même qu'une autre lettre de votre fille de Londres, adressée à ces deux dames ainsi qu'à Thuo Arb, toujours à mes soins; ces lettres m'avaient été remises à Ayudia (et non *Ayuthia*), où seules mesdames Talab et Thuo Arb se trouvant en ma compagnie, je leur remis lesdites lettres le 24 mars dernier; elles sont toutes deux reconnaissantes du contenu desdites lettres écrites par ladite dame, de même que du contenu des vôtres en l'occurrence. Monsieur Tan Kim Ching, mon fidèle agent et consul en poste à Singapour, me dit dans sa lettre que le mot de recommandation de ma part pour une assistance favorable à votre égard au sujet des monnaies de collection apportées à Singapour, que cette lettre, dis-je, lui est bien parvenue, mais qu'il n'a pas encore eu l'occasion d'avoir un entretien personnel avec vous; il accepte volontiers de vous aider dans la mesure de ses possibilités, quand vous lui en aurez fait la demande. Concernant l'acquisition de guinées ou de pièces d'or, je tiens à vous informer que depuis mon départ d'ici, un monsieur prussien nommé Mr Sessler a accepté ma commande de rapporter 300£ sterling de Calyphania [?] ou d'Australie pour me les vendre, si bien que mon désir d'acquérir des grandes monnaies de livres ou de souverains n'a plus lieu d'être. Je voudrais faire l'acquisition d'une demi-livre sterling ou *souverains* au prix de 1,000 en *tical* T1664, si chaque pièce d'une demi-livre coûte 4 *tical* ou moins, mais pas plus. Il y aura donc 416 pièces si chaque demi-livre coûte 4 *tical*. Tous mes enfants, vos pupilles bien-aimés, et mes amis vont bien, malgré le choléra et la fièvre qui se répandent ici dans notre population. Mes garçons et demoiselles qui sont vos pupilles attendent votre retour à la prochaine occasion par le bateau-vapeur et me prient de vous transmettre leurs respects et leurs sincères salutations.

Je demande de rester votre bon ami.

[signé] S.S. Maha Mongkut R.S.

4355° jour du règne

[Etampé du sceau royal]

Lettre 2

Grand Palais Royal

Bangkok

12 Mai 1864

A Madame Leonowens

Ma chère Madame

J'ai l'honneur de vous informer que j'aurai lieu de mener la recherche que vous me demandez relativement aux deux jeunes servantes, du nom respectif de Maa Cheng et de Maa Daeng: elles sont maintenant au service de dame Khoon Peeah, nées de parents eux-mêmes esclaves et dans la mouvance du père de ladite dame Khoon Peeah. Pour ma part, en tant que Souverain du peuple siamois, accorder l'affranchissement de l'obligation de servir leur maîtresse légitime serait une grave violation des lois et coutumes siamoises. De même que de vous permettre d'acheter lesdites filles pour les libérer ensuite, sans avoir obtenu d'abord le plein consentement de dame Khoon Peeah, leur maîtresse, serait une égale infraction. Aussi, pouvez-vous demander un entretien avec ladite dame elle-même, et sans aucun doute obtiendrez-vous, par une sage et persuasive argumentation, l'autorisation requise pour le rachat desdites filles esclaves en tical, pour un prix raisonnable, peut-être 100 T pour les deux, afin de réaliser votre fort désir de les libérer.

J'ai l'honneur d'être, Madame,

Votre ami sincère et bien-intentionné.

S.P.P. Maha Mongkut R.S.

Post-scriptum très confidentiel

Vous vous souviendrez qu'il y a environ trois mois ou plus, vous avez porté à notre connaissance « que l'esclavage serait une grande tache sur la nation siamoise » ? J'ai alors nié votre assertion en vous faisant valoir que l'esclavage, tel qu'il existe dans notre pays, n'avait rien à voir avec la nature d'autres types d'esclavage contraignant sur des terres ingrates, ou dans des mines, ou dans des usines où travaillent des hommes, des femmes et même des enfants, comme cela prévaut dans de nombreux pays hautement civilisés de l'Europe. Et vous avez déclaré avec une forte conviction à nos oreilles « qu'aucune nation permettant la traite d'êtres humains ne pouvait être dite grande. ».

Je voudrais maintenant que vous réfléchissiez et que vous me rendiez compte par lettre (ou au cours d'une conversation) sur ces points avérés que vous connaissez bien: s'il n'est pas plus humain d'acquérir et de garder des hommes, des femmes, parfois des



familles entières, venant, premièrement, de captifs des guerres menées avec les pays voisins; deuxièmement, de rebelles ayant perdu leur liberté du fait de trahison ou de déloyauté envers le monarque régnant; troisièmement, de gens de familles entières de notre peuple, nés de parents déjà esclaves, au service des princes et des mandarins; quatrièmement, des esclaves pour dettes, c'est-à-dire pour prêts faits aux parents ou grands-parents et non-remboursés. Les propriétaires de toutes ces sortes d'esclaves, très nombreux dans notre pays, sont soucieux de la condition physique de leur « propriété » (sauf quelques exceptions) et désireux d'accorder à tous ce qui est requis pour une vie de bien-être: en riz, en vêtements, en huttes de bambou habitables et même en éducation dispensée dans les écoles de nos temples, et toutes sortes de jeux et de sports généralement gratuits comme ils le sont pour tout notre peuple jusqu'à ce jour.

Ou vaut-il mieux être libre et quitter la vie du peuple ordinaire pour vivre dans l'enfer des grandes compagnies, ou des rois et gouverneurs de l'industrie, ou des princes des corporations de manufactures, y trimer dur, même les petits enfants jusqu'à des heures tardives, au salaire le plus bas possible, dans le plus pauvre gîte humain, tous entassés dans une seule cabane, ou même dans une seule pièce, dans toutes vos villes civilisées comme Londres, Manchester, Glasgow, de sorte que l'ouvrier n'arrive pas le plus souvent à nourrir toute la famille, plusieurs d'entre elles sont affamées et dans une si misérable situation que maris et femmes se livrent à l'alcool, au whisky et au brandy comme remède à leur misère et à leurs problèmes ?

Quel état, maintenant, estimeriez-vous être préférable et celui qui est le plus avilissant ? Vous ne nierez pas la vérité de ce que je vous dis et vous nous direz votre opinion franche sur cette matière, non pas comme ces missionnaires suspects ou disposés pour leur pays, car vous n'êtes pas si ignorante des affaires politiques du monde comme la majorité de la gente féminine.

Dans l'enseignement du Livre de la sainte Loi, le *Dharmapada*, voie de la vertu, Bible du peuple bouddhiste, il n'y a rien de tel que l'esclavage de l'Ancien Testament d'origine juive. Quoique la Loi bouddhiste soit plus ancienne que celle de l'ère chrétienne, vous reconnaîtrez que le christianisme n'a rien fait pour l'abolition de l'esclavage. Toutes les nations chrétiennes se sont enrichies par le commerce, l'Angleterre n'ayant pas exclu la possession d'esclaves, ni la traite des esclaves, etc., et même jusqu'à présent, comme en témoigne, la guerre des Etats-Unis d'Amérique à ce sujet.

Comme je vous l'ai déjà dit lors d'une récente conversation sur la politique, tenue en notre antichambre du Grand Palais royal, j'abolirais volontiers et sans hésitation l'esclavage dans notre Royaume de Siam, selon le souhait express de votre désir, comme éclat de mon règne, mais comme je le redis ici après vous l'avoir privément confié: notre peuple n'est pas bien disposé à mon égard, ni à l'égard de votre bien-aimé pupille le prince Chulalongkorn; le peuple met sa complaisance dans une autre famille plus affable; bien que je n'aie rien fait de contraire ni de défavorable au bien de mon peuple, il considérerait sans aucun doute une telle mesure de ma part comme arbitraire et dérogeant à la loi commune et aux anciennes coutumes du peuple



siamois. Vous comprendrez maintenant qu'il serait mieux pour moi d'agir avec prudence, c'est-à-dire de bien regarder tout autour et de ne pas être porté à hâter les choses en suivant les conseils d'une simple philanthrope, même si elle est bien intentionnée.

J'ai l'honneur de rester, Madame,

Votre ami fidèle et dévoué.

[signé] S.P.S. Maha Mongkut R.S.

Le signataire mettra toujours sa confiance en vous.

(not dated)

Grand Royal Palace.

Bangkok.

To Lady Leonowens,

My dear Maam!

I have liberty to do enquiry for the matter you complained to hear, for the princess Pra-Ong Brittry, the daughter of Prince Chow Chan Manda Ung who is now absent hence. The princess said that she knows nothing about the wife Nai Kunda but certain children were sent her from her grandfather, maternal, that they are off springs of his maid-servant and the children shall be in her employment. So I ought to see Chow Chan himself and enquire of the truth of the matter. We are much pleased to observe that you have so much interest in the condition (bodily) of the life of our common people, where as the foreign missionaries are chiefly regarding the souls of our common people, and disregardful of their well doing and well living on this life, which was to our thinking to be of more importance to our people at present. I shall give favourable attention to your complaint, if it can be done without doing violence to the property of the princess' grandfather, maternal

I beg to remain

Your true and well wishing friend

S.P.P. Maha Mongkut R.S.

(without date & o. of reign)

Copie de lettre 3 en anglais.

Lettre 3

[sans date, probablement de 1864]

Grand Palais Royal

Bangkok

A Madame Leonowens

Ma chère Madame,

Je prends la liberté de mener ma petite enquête sur la raison pour laquelle vous demandiez d'être entendue au sujet de la princesse Pha-Ong Brittry, fille du prince Chow Chan Manda Ung, actuellement absent d'ici. La princesse avoue qu'elle ne sait rien de l'épouse Nai Kunda, mais certains enfants lui ont été envoyés par son grand-père maternel, car ils étaient enfants de sa servante, et ces enfants doivent être à son service. Aussi, désiré-je voir Chow Chan lui-même et m'enquérir de la vérité à ce sujet. Nous nous réjouissons de constater que vous prenez grand intérêt à la condition (physique) de vie de notre peuple ordinaire, alors que les missionnaires étrangers regardent principalement les âmes et se désintéressent de leur bien-être et de leur utilité en cette vie – ce qui, à notre avis, est plus important pour notre peuple actuellement. J'accorderai une attention favorable à votre demande, si cela peut être fait sans préjudice pour le droit du grand-père maternel de la princesse.

Je demande de rester votre ami sincère et bien dévoué.

S.P.P. Maha Mongkut R.S.

[sans datation du règne]



Lettre 4

Résidence de Sawankalok

Siam

18 mars 1865

Ma chère Madame,

Nous sommes arrivés ici sans encombre après un long voyage. Le bateau-vapeur *Chow Phya* a fait une bonne traversée. Notre grand regret à tous est que vous et votre fils Louis ne nous ayez pas accompagnés dans cette visite des ruines des temples bouddhistes : les temples et *prachedis* abondent ici. Durant notre séjour de 13 journées jusqu'à demain soir, mes garçons et mes filles se sont bien portés, bien que pendant le voyage la princesse Dacksingya ait été malade 3 jours. Le prince Chowfa Chulalongkorn a été malade deux jours. Le prince Unarnkara aussi deux jours. Moi-même et les autres jouissons d'un bon état de santé.

Mr. W.H. Read retournera à Bangkok par voie de terre pour voir notre pays afin d'évaluer un projet de ligne télégraphique; il partira d'ici demain ou après-demain. Le projet d'une telle ligne est fort important pour notre progrès. Je voudrais m'entretenir avec vous sur cette affaire lors de notre retour à Bangkok, mais secrètement.

Tous nos enfants vous envoient leurs bons vœux et leurs salutations affectueuses. Le prince Chowfa a bien l'intention de poursuivre son étude de l'anglais. C'est à lui que va ma plus grande affection. J'espère que vous ferez ce qu'il y a de mieux pour lui, car il mérite la haute place qu'il occupe dans notre royaume.

Je demande de rester votre ami fidèle.

S.P.P. Maha Mongkut R.S.

[4748^e jour du règne [sans sceau]

P.S.¹ S'il-vous-plaît, informez Mr Thomas George Knox, consul de S.M.M., si vous le jugez bon.

S.S. Maha Mongkut

[étampé avec le sceau royal]

P.S.² Je veux vous informer que j'ai pardonné à Madame Klin, votre écolière, à la demande de son Excellence.

Lettre 5

Château de Nagorguiry

Petchaburi

29 mars 1866

A Madame Leonowens

En face de l'aile orientale du Grand Palais

Ma chère Madame,

Nous sommes arrivés ici dans la soirée du 25 courant, étant partis le matin du même jour ! J'ai montré à son Excellence Chow Phya Suriwongsee S.S.N., qui est avec nous ici, le contenu de la lettre à moi adressée en réponse à la mienne, par vos soins, à Mr. Knox, qui m'a répondu immédiatement le jour avant mon départ de Bangkok. Son Excellence vous est reconnaissante de votre aide à Mr. Knox; il espère avoir un entretien privé avec lui afin d'obtenir une aide favorable et une opinion appropriée de sa part, affirmant que ses conseils étaient toujours très judicieux.

Nous jouissons tous ici d'une bonne santé, mais ne pouvons guère nous éloigner de la montagne en raison de la surface du sol sablonneux de la région en cette saison, qui est très brûlante à cause du soleil. Les Siamois, qui sont pourtant habitués à marcher pieds nus, ne peuvent supporter la surface du sol entre 10h du matin et 3h de l'après-midi. Notre famille royale est pleine d'égards pour vous et votre fils Louis. Nous rentrerons vers le 5 ou le 6 d'avril.

Je demande de rester votre bon ami.

S.S.P.P. Maha Mongkut R.S.

[étampé avec un sceau]

5133^e jour du règne



Lettre 6

Grand Palais Royal

Bangkok

9 février 1867

A Madame Leonowens

Ma chère Madame,

Je désire vous informer que Sir John [Bowring] m'a d'abord écrit en juillet 1865 une lettre que j'ai reçue en septembre de la même année. Nous lui avons demandé seulement en août 1866 de nous prêter assistance dans des affaires difficiles. Sa réponse vient tout juste de nous parvenir en février 1867. La question, discutée avec M. Aubaret [consul de France] du 30 novembre au 17 janvier, jusqu'à la bonne intervention de Sir John due à votre intervention privée, a été réglée.

Je demande de rester votre ami fidèle.

[signé] S.S.P.P. Maha Mongkut R.S.

[sans datation du règne]

No. 96.

Grand Royal Palace.

Bangkok.

9th Febuary 1867

To Lady Leonowens.

My dear Maam!

I beg to inform you that Sir John (Bowring) has written me firstly on July 1865 his letter received in September that year. We have asked him for assisting us on spirit affairs, only on August 1866. His answer was just received on February 1867. The matter which occurred with M. Aubaret since the 30th. of November and continued to 17th of January 1867 until Sir John's good intervention owing to your assistance, privily, has been settled.

I beg to remain Your true friend.

(Signed) S.S.P.P. Maha Mongkut R.S.

(no date of reign)

Copie de lettre 6 en anglais.

Lettre 7

Château de Nagorguiry

Petchaburi Siam

6 avril 1868

A Madame Leonowens, maîtresse de l'Ecole royale siamoise. Bangkok. Siam

Ma chère Madame,

Ayant reçu le 2 courant votre lettre en réponse à ma dernière missive, soit au moment même où je recevais plusieurs lettres par le bateau-vapeur Chow Phya arrivé à Bangkok le 31 dernier; ayant été fort occupé à rédiger le plus tôt possible plusieurs lettres devant être rapportées par le retour dudit bateau, je n'ai pas eu le temps de vous écrire en retour, depuis le 2 jusqu'à maintenant, alors que l'expédition de mes nombreux envois se terminait ce matin et que ces envois devaient être parvenus à Ban Lum dans l'attente du bateau, dont le surintendant m'avait promis, dans une lettre à moi adressée, qu'il ordonnerait au capitaine Orton, commandant dudit bateau, de venir ici même pour prendre mes lettres et colis destinés à Singapour, au lieu de procéder directement par la façon habituelle. J'espère que mes réponses et quelques produits de ce pays, envoyés à mon consul et à son assistant, Mr. Nai Netre, se retrouveront sans faute à bord dudit bateau cet après-midi ou en soirée. J'ai justement choisi cette heure de loisir pour vous répondre, car j'étais très heureux de savoir que vous aviez reçu la visite du consul de Sa Majesté britannique, Mr. Thomas George Knox, lequel vous a assurée de son aide favorable à mon égard et à l'égard de mon gouvernement, même privément, dans l'affaire de l'hostilité de la délégation de l'empire français et des monopoles sur la vente des spiritueux, etc. Je lui en suis reconnaissant, de même qu'à vous pour le bon service de l'avoir rencontré. J'ose vous demander de le remercier pour son assistance. Je partirai demain d'ici pour Bangkok, où je compte arriver le matin du dimanche 8 courant, car nous pouvons naviguer en eaux profondes (ou mourir) pendant la nuit alors que le fort vent du sud, fréquent chaque jour en cette saison, gagne de la force et de la vélocité vers 6h du soir, les vagues de la mer étant très hautes et véhémentes. Mes enfants, et surtout les fils et filles du second roi [Phra Pinklao, décédé en 1866] qui m'ont accompagné depuis l'embarquement jusqu'à Bangkok par mer le 25 dernier, ont beaucoup souffert du mal de mer pendant les six ou sept heures de notre voyage de plein jour; maintenant nous avons l'intention de revenir de nuit pour éviter les forts vents de la mousson.



Mr. W.H. Read, partenaire principal de la firme de *Mr. A.L. Jestin & Co* de Singapour, consul des Pays-Bas et de la Suède-Norvège dans ce port et maintenant représentant de la compagnie anglaise qui projette de construire une ligne de télégraphe de Rangoon à Singapour, est venu par le bateau *Chow Phya* pour s'entretenir avec nous à ce sujet, car nos territoires comprenant quelques provinces du Siam et les états malaysiens tributaires se trouvent entre ces deux points de Rangoon et de Singapour; ayant appris à son arrivée que moi-même et mon premier ministre étions absents de Bangkok et que nous nous trouvions ici, il s'est embarqué sur un petit bateau vapeur pour cette ville-ci, où il est arrivé le 2 courant. Il est maintenant avec nous, logé dans la maison de Phra Bejrebesay, second gouverneur de ces lieux. Il s'est entretenu avec moi chaque jour, sa conversation tournant généralement autour des questions politiques et s'étant montré lui-même un excellent politique. Il fut question du projet de ligne télégraphique. Il a eu de bons entretiens avec Chow Phya Sri Surywongsee S.P.K., président des provinces du sud du Siam et des états tributaires dépendant du Siam ; son projet semble plus raisonnable et meilleur que celui qui avait été proposé il y a quelque temps déjà par l'un des ingénieurs anglais, qui avait décidé qu'il construirait la ligne du télégraphe de Paknam à Bangkok.

Je demande de rester, Madame, votre fidèle et bienveillant ami.

S.P.P. Maha Mongkut R.S.

5441^e jour du règne

Postscriptum tout à fait confidentiel

Vous souviendrez-vous, il y a quelques mois, m'avoir suggéré de conférer à mon fils aîné, le prince Chulalongkorn, en tant qu'héritier du trône, une dignité égale à celle du prince de Galles ? J'avais refusé et m'étais opposé à votre suggestion en vous avouant que la population dans son ensemble n'avait pas de vénération à mon égard, ni à l'égard de mes descendants. Je regrette fort que plusieurs étrangers soient du même avis que la population, bien que je n'aie pourtant rien fait de défavorable envers elle; ces étrangers considèrent que je suis impopulaire ! Vous m'avez déjà nié avoir entendu quoi que soit de semblable depuis votre arrivée au Siam jusqu'à aujourd'hui. Comment ! Vous n'en avez pas su un mot ! Comme presque chacun dans la population et parmi les étrangers sait certainement que vous êtes ma vraie partisane, peut-être même mon espion, qui donc oserait parler devant vous ? J'ai maintenant une preuve et un témoignage de ce que je vous dis et que je vous avais déjà dit d'ailleurs. Dans un journal récent de



Singapour, le *Daily News*, daté du 16 mars 1866, paru juste après l'arrivée du bateau *Chow Phya* dans cette ville, on peut lire la correspondance d'un individu résidant à Bangkok; mais je n'ai pas ce numéro en ma possession. Mr. Tan Kim Ching ne me l'a pas envoyé, comme il en a pourtant l'habitude. J'en ai tout de même vu une copie dans les mains d'un individu ici, mais je n'ai vérifié ni la date ni le numéro pour pouvoir vous en parler. Je crois néanmoins que ce journal doit être entre les mains de plusieurs étrangers de Bangkok.

Vous devez cependant l'avoir lu – sinon, vous pouvez en obtenir une copie de Singapour. Ensuite, vous ne pourrez plus nier ma réputation, à savoir que population et étrangers semblent avoir moins de vénération pour moi et pour mes descendants jusqu'à présent qu'ils n'auraient d'espoir dans une autre branche de la famille qui leur serait favorable. C'est ce qui était dit au sujet d'une princesse considérée par l'auteur comme méritant de se trouver à la tête de mon harem (salle de séjour des femmes des monarques orientaux), ce qui n'a jamais été la moindre de mes intentions, ou en rêve peut-être !

Ladite correspondance était datée du 16 mars 1866, et je considère qu'elle venait du consulat britannique – mais sûrement pas du consul lui-même – ou du consulat du Danemark peut-être; en tout cas, pas de journalistes américains, ni de Mr Chandler, dont l'idiome aurait été tout autre. Cette révélation de ma main, ou son contenu, devra rester secrète.

Je demande de rester, Madame, votre fidèle qui vous veut du bien.

[signé] S.P.P. Maha Mongkut R.S.

5444^e jour du règne

Le signataire demande de toujours placer sa confiance en vous.

Raphaël Hythlodée et l'utopique Cité des Anges*

François MANCHEL

Résumé

Cet article se consacre à l'élucidation de deux mystères capitaux de l'Utopie de Thomas More, qui restent irrésolus près de cinq cents ans après sa parution : qui se cache sous les traits de Raphaël Hythlodée et peut-on déceler un modèle plausible de l'île d'Utopie, quelque part sur terre, du temps de Thomas More ? Nous montrerons que la thèse, jamais vraiment abandonnée, qui reconnaît Erasme sous les traits de Raphaël, s'étaye aujourd'hui de nouvelles propositions, même s'il doit partager l'incarnation d'Hythlodée avec un écrivain-aventurier portugais. En outre, et bien que Thomas More nous affirme que Raphaël Hythlodée revient de l'hémisphère austral, cette étude souhaite également démontrer que l'île d'Utopie et sa capitale Amaurote trouvent des correspondances étonnantes avec le Siam du seizième siècle, qui offrait aux yeux d'Hythlodée une contre-image de l'Angleterre.

Mots-clés : Utopie, Raphaël Hythlodée, Erasme, Siam, Amaurote, navigateur portugais

I. Raphaël Hythlodée

Dès la publication de *l'Utopie* de Thomas More, on s'est interrogé sur la personnalité de son découvreur, Raphaël Hythlodée, dont More nous dit seulement qu'il était portugais et grand voyageur, un voyageur à la manière d'Ulysse et de Platon, qui n'ignorait pas le latin et connaissait parfaitement le grec.

Dès cette publication également, des rumeurs ont couru selon lesquelles Hythlodée pourrait être le grand ami de More, Désiré Erasme, admirateur d'Homère et encore plus de Platon, mais cette hypothèse fut assez peu reprise par les commentateurs autorisés.

Pourtant, peu après la parution de *l'Utopie*, le médecin de Philippe le Beau puis de Charles Quint, Alvise Marliano, racontait qu'Erasme était l'auteur de la première partie de *l'Utopie* (cf. lettre d'Erasme à Thomas More)¹. Certains s'interrogeaient aussi sur l'apparente absence d'Erasme, qui ne se manifestait que par nombre de ses adages, comme les traducteurs de *l'Utopie* l'ont bien fait ressortir dans leurs notes.

* Cet article est publié dans la revue *Moreana* Vol. 49, 187-188 pp. 1-34. Le comité éditorial remercie l'auteur de nous avoir donné l'autorisation de la publication L'auteur souhaite aussi dédier cet article à SAR la Princesse Galyani Vadhana Krom Luang Naradhiwas Rajanagarindra.

¹ Lettre d'Erasme à Thomas More du 1^{er} Mars 1517

Tout lecteur d'Erasmus ne pouvait omettre de remarquer la proximité des idées exprimées par Hythlodée de celles d'Erasmus, tout particulièrement dans la première partie de *l'Utopie*, mais également dans la deuxième. Lester K. Born a d'ailleurs relevé plus de trente citations dans *l'Utopie* tirées de *l'Institution du Prince Chrétien*.¹ Ajoutons que les adages y sont omniprésents et qu'on peut rapprocher nombre d'idées audacieuses de la seconde partie de *l'Utopie* des *Annotations au Nouveau Testament (ou Novum Instrumentum)* d'Erasmus.² A l'image de Raphaël, Erasmus était incontestablement un grand voyageur, qui s'était rendu depuis sa Hollande natale jusqu'aux Pays-Bas méridionaux et en France, avait visité l'Angleterre, l'Italie, l'Allemagne, et la Suisse. Ses collègues humanistes le considéraient comme un moine gyrovague, un *errans monachus* (anticipant sur *l'errans mus* de Luther), respectant bien peu la stabilité monastique. Thomas More a pu faire également un rapprochement entre *Rotterdamus* et *Roteiro* (le Routier) qui était le carnet de bord des explorateurs maritimes portugais.

Mais il est sans doute plus déterminant d'examiner le nom de Raphaël Hythlodée à cet égard. Tout d'abord le prénom Raphaël. Dans *l'Eloge de la médecine*, Erasmus loue l'ange, ou plutôt l'archange, Raphaël, dont la signification hébraïque est « Dieu guérit », en tant que précurseur du Christ médecin.

Considérons maintenant le nom Hythlodée, dont Thomas More fait un *gentilicio nomen*, synonyme du *cognomen gentile* (nom de famille) utilisé par Erasmus

dans la lettre introductive à *l'Eloge de la folie*, adressée à More, où il rapproche le nom de famille de More de *Moria*, la folie. *l'Utopie* étant une réponse à la *Moria*, si la réciprocité s'applique, Hythlodée représenterait Erasmus.

Dans le nom Hythlodée, la partie *Hythlos* signifie au sens strict « babil, babillage », et au sens large « bavardage futile, bagatelle » et la seconde partie du nom peut soit se référer à *daios*, pouvant avoir lui-même le sens d'« adroit, savant, expert », ou bien le sens d'« adversaire », soit se référer à *audeis* qui signifie « diseur ». ³ Hythlodée peut donc être ou un diseur de bagatelles, particulièrement adroit, ou au contraire un adversaire, tout aussi adroit, des diseurs de bagatelles.

Or Erasmus qualifie son *Eloge de la folie* de bagatelles (*nugae*) dans sa lettre introductive à Thomas More. Quant au sens strict de « babillage », il est à la base même de la *Moria*. Erasmus joue sur le double sens de *nepios* : « tout petit et insensé ». Notons aussi que Guillaume Budé déplorait, au cours de sa dispute avec Erasmus, que ce dernier se complaisait dans les bagatelles (*leptologemata*).

A l'inverse, Erasmus pourfend les diseurs de bagatelles dans le corps du texte de la *Moria*, notamment aux chapitres 50, 53, 54, parlant ainsi des théologiens : « c'est à celui qui balbutiera au point de n'être entendu que par un bègue » ; il parle de la race babillarde des sophistes dans le *Ratione Studi*. Il ne cessera de s'en prendre aux *mateologiens* (diseurs de riens) et dans la *Lingua* il dénoncera fortement la *loquacitas* (surabondance verbale) et la *garrulitas* (intempérance verbale).

¹ Lester K. Born, *The Education of a Christian Prince*, Columbia U, Norton, 1968, p.129.

² Ainsi la possibilité sous certaines conditions, du divorce dans l'annotation à 1Co 7 à rapprocher de *l'Utopie* ; GF Flammarion, p.193 : « un mariage... conduite intolérable ».

³ Les mots de la famille du verbe *audao* (parler, dire) concernent spécifiquement la parole humaine en tant que distincte à la fois du langage animal et de la parole divine.

« Hythlodée » peut en outre s'expliquer par un jeu de mots gréco-latin : *Hythlos Dei*. Dans la partie finale de la *Moria* que l'on a pu qualifier d'extase, Erasme parle des apôtres ignorants et rustres pour prêcher la folie de la Croix, et particulièrement de Matthieu reprenant les paroles du Christ invitant à être comme de petits enfants.

Une autre caractéristique d'Hythlodée s'applique aussi à Erasme, à l'Erasme des années 1515-1516 : il connaît le grec parfaitement, s'y étant adonné avec plus d'ardeur qu'à la langue de Rome. Erasme avait fait partie pendant près d'un an de l'Académie Aldine, à Venise, où il était interdit de parler une autre langue que le grec, puis avait enseigné le grec à Cambridge. Il écrivait même : « en latin il n'y a que petits ruisseaux et mares boueuses, chez les Grecs sources pures et rivières d'or ».¹

Nous pourrions aller jusqu'à proposer que la philosophie des Utopiens dont Hythlodée est plutôt admiratif, rappelle étrangement l'épicurisme vaguement mâtiné de stoïcisme loué et recommandé par Erasme dans son *De Contemptu Mundi*.

Sans vouloir pousser plus avant l'étude de ce rapprochement Hythlodée-Erasme, rappelons cependant les commentaires en ce sens déjà émis par certains auteurs, même s'ils demeurent prudents. Edward Surtz, qui ne s'était pas exprimé sur le sujet dans *l'Utopia des Complete Works of Saint Thomas More* (CW 4), se prononce pour une possible identification Hythlodée-Erasme

dans son article de *Moreana* n°9.² D'autres spécialistes de Thomas More se sont également exprimés dans ce sens. Ainsi E.E. Reynolds dans « *Thomas More and Erasmus* » écrit-il : « Dans la discussion de *l'Utopie* pour savoir si un philosophe doit servir un prince, nous n'entendons pas seulement More discuter avec lui-même mais aussi More discutant avec Erasme ».³ Et John Olin déclare que le narrateur et partenaire de More dans *l'Utopie* ressemble à Erasme dans nombre de vues qu'il exprime.⁴ J.K. MacConica et Peter Iver Kaufmann soulignent également cette similitude. Kaufmann déclare en effet que « sans doute Erasme percevait que la fiction de More était, comme MacConica l'avait exprimé, 'une plus complète exposition du programme érasmien qu'Erasme lui-même ne l'avait jamais réalisé dans un simple ouvrage' ».⁵

Bien sûr, les caractéristiques physiques et sociales d'Hythlodée, propres au personnage fictionnel, s'opposent à cette identification : il est portugais, ressemble à un patron de navire, porte une longue barbe ... mais le mélange des lieux, des temps, et en l'occurrence des personnes, est le procédé narratif nécessaire à More pour créer son Utopie et donner l'illusion du réel.

C'est d'ailleurs ce qu'ont exprimé à des degrés divers plusieurs commentateurs. Ainsi James Farnell décrit la structure gouvernementale de l'Utopie comme un mélange de celles de Londres, de Venise, de la république romaine et de la Hollande.⁶ De même, Adèle Chené déclare « Avec le rêve

¹ Lettre à Antoine de Berghes du 16 Mars 1501 (correspondance d'Erasme, tome 1, Gallimard, 1967, page 328).

² Edward Surtz, *Sources, Parallels and Influences : Supplementary to the Yale Utopia*, *Moreana* n° 9 (février 1966), p.5-11.

³ Notre traduction. E.E Reynolds, *Thomas More and Erasmus*, Fordham University, New York, 1965, p.116.

⁴ John Olin, *Six Essays on Erasmus*, Fordham University P., New York, 1979, p.24.

⁵ Notre traduction, P.I. Kaufmann, *The Polytyque Church : Religion and early Tudor Politics*, Mercer University, 1986, p.96; J.K. MacConica, *English Humanists and Reformation Politics under Henry VIII and Edward VI*, Clarendon P., 1965, p.41-43.

⁶ *Moreana* n°130, "The Governmental Structure of Utopia", p.11-26.

utopique nous sommes projetés dans un lieu fictif où la réalité est recomposée ... nous nous retrouvons au croisement de temps et de lieux différents ».¹

Mais l'élément le plus probant est sans doute la déclaration du personnage More dans sa discussion avec Hythlodée : « Vous dites vrai si vous parlez de cette philosophie scholastique qui attaque de front et en aveugle les temps, les lieux et les personnes »,² déclaration qui semble constater qu'Hythlodée se livre précisément à ce mélange dans son histoire.

Nous sommes ainsi conduits à penser que, pour le personnage d'Hythlodée, Erasme a été fusionné avec un voyageur, réel ou emblématique, des grandes découvertes portugaises. Notons cependant que pour ce qui est de l'humaniste, More s'est déjà livré à une certaine composition. Si Erasme est bien l'essentiel de l'humaniste, il est assisté de l'ensemble du cercle moro-érasmien dans la deuxième partie, et de Pic de la Mirandole dans la première partie de *l'Utopie*.³

Rappelons que les humanistes, et notamment les derniers cités, se sont intéressés aux grandes découvertes. Citons, par exemple, le cardinal d'Ailly ; Toscanelli ; Le Pogge (Poggio Bracciolini) qui adresse ses encouragements à Henri le Navigateur et consigne le récit de voyage en Inde et en Asie du Sud Est de Niccolo Conti ; Silvio Piccolomini (Pape Pie II) ; Gian Antonio Vespucci (oncle d'Amerigo). Ange Politien

(Angelo Poliziano) s'émerveillait des découvertes portugaises ; il écrivit une lettre à Jean II de Portugal pour le féliciter de l'exploit de Barthélemy Dias (découverte du Cap de Bonne Espérance) et proposa même d'écrire une épopée à la gloire des grandes découvertes portugaises, qu'il comparait aux exploits des Argonautes.

Conrad Peutinger, gendre d'Anton Welser et ami de Valentim Fernandes s'étendit sur ces découvertes dans ses *Sermones Conviviales*.⁴ L'humaniste d'Augsbourg, Johann Koler, secrétaire impérial, écrivit en 1503 une lettre à son ami, le grand humaniste allemand Conrad Celtis, pour lui recommander d'aller à Anvers voir les bateaux et marins portugais et écouter les nouvelles stupéfiantes qu'ils racontaient. Surtout, l'humaniste alsacien Matthias Ringmann (Philesius) donne son nom à l'Amérique nouvellement découverte dans la *Cosmographia Introductio* du cénacle de Saint Dié (le géographe allemand Waldseemüller s'est contenté d'exécuter les cartes).⁵

Quant aux humanistes des Pays-Bas bourguignons, ils étaient constamment aux avant-postes en ce domaine grâce à la *feitoria* (factorerie) portugaise d'Anvers qui jouait un rôle comparable à celui de la *Casa da India* à Lisbonne, voire un rôle plus important sur le plan commercial. Pour beaucoup d'humanistes, les grandes découvertes contribuaient à dissiper les ténèbres de l'ignorance.

¹ « La proximité et la distance dans l'Utopie de Thomas More », in *Renaissance et Réforme*, vol 22, no 3, 1986.

² Thomas More, *L'Utopie*, Libro, 2005, p.44

³ Raphaël a distribué ses biens à sa famille comme Jean Pic et reprend les arguments avancés par Pic dans sa lettre à Corneo, lettre traduite par More (cf. CW 1).

⁴ Conrad Peutinger, *Sermones Conviviales de Mundis Germaniae Antiquitatibus*, Argentina (Strasbourg) 1506. Reprints : BNF, Livre du Patrimoine, 2011 ; Kessinger, 2010 ; Nabu Press, 2011

⁵ *Cosmographiae Introductio*, Saint Dié, 1507 (avec en annexe les voyages d'Amerigo Vespucci. Traduction française dans Albert Ronsin, *America-La fortune d'un nom*, Jérôme Millon, 1991.

Erasmus lui-même était en relation étroite avec son banquier Erasme Schets qui était impliqué dans le financement des découvertes portugaises. Il s'intéressait à la cartographie du monde et édita la *Cosmographia Introductio*. Il n'hésitera pas à écrire sur le sujet au roi du Portugal, et sera l'ami de l'humaniste portugais Damião de Góis, qui demeure un des grands chroniqueurs de ces découvertes.¹ Quant à More, on a souvent souligné combien sa famille était passionnée par les grandes découvertes et y participait même.²

Le personnage d'Hythlodée pourrait donc être la fusion d'Erasmus avec un voyageur portugais existant réellement ou purement imaginaire – ceci en liaison avec la toison d'or : le mythe de la toison d'or, alliant le motif de la laine et celui de l'or, est constamment sous-jacent à *l'Utopie*; de même a-t-on pu voir en Vasco de Gama, et chez les autres explorateurs portugais, les nouveaux Argonautes. L'humaniste Maximilianus Transylvanus comparait ainsi Magellan à Jason, l'Insulinde à la Colchide. De là il n'y a qu'un pas à considérer Erasmus comme un Argonaute, de l'espace certes, mais aussi du temps, avec son retour aux sources antiques d'une part et ses considérations sur le futur d'autre part. Il est vrai que pour un « petit grécisant » comme Erasmus, la référence aux Argonautes, au navire Argo, mais aussi à Argos, la ville la plus ancienne de Grèce, pouvait paraître toute naturelle, lui qui, de surcroît, mentionnait souvent dans ses œuvres Jason, Lyncée, Castor et Pollux, ainsi que Médée et qui écrivit un poème sur la toison d'or.³

La toison d'or en tant qu'ordre fut instituée aux Pays-Bas bourguignons (à Bruges le 10 janvier 1430) à l'occasion du mariage de Philippe le Bon avec Isabelle de Portugal, autre exemple de fusion entre la Hollande et le Portugal.

Si l'on ajoute que le saint patron du Prince des Humanistes, Saint Erasmus (ou Saint Elme) était patron des marins, nous pouvons penser qu'il n'a sans doute pas déplu à More, qui affectionnait les plaisanteries, de représenter Erasmus en marin, alors qu'il ne craignait rien tant que traverser la Manche, redoutant tout autant le mal de mer que la brutalité des équipages.



II – L'utopique cité des anges



1 - Les Indes

Dès la parution du livre, certains commentateurs ont pensé que l'Inde était le lieu réel de l'Utopie. Ils n'étaient pas les plus nombreux, la majorité de ceux qui croyaient pouvoir préciser son lieu parlaient d'Utopie comme une île américaine.

Pourtant certains indices pouvaient conduire à trancher en ce sens. Ainsi dans le quatrain en langue utopienne revient deux fois le mot *gymnosophon* qui évoque bien sûr les gymnosophistes indiens.⁴ Penche en ce sens également l'impression générale d'une société divisée en castes, bien que de façon édulcorée.

¹ Damião de Góis, humaniste portugais, fut aussi directeur de la feitoria d'Anvers et responsable des archives d'outre-mer portugaises. Il écrivit notamment la *Cronica do Felicissimo Rei D. Manuel*. Il fut élève et ami d'Erasmus et entretint également des liens avec John, le fils de Thomas More, qui traduisit une autre de ses œuvres (relation de l'ambassade du Prêtre Jean).

² Le père de Thomas More s'intéressait aux voyages d'exploration et celui que l'on peut considérer comme son père spirituel, le Cardinal John Morton, participa à l'organisation des voyages de Jean et Sébastien Cabot en Amérique du Nord, Surtout le beau-frère de More, John Rastell, partit en 1517 pour fonder une colonie à Terre-Neuve; après avoir rebroussé chemin en raison d'une mutinerie il publia son *Interlude of the four elements*, premier texte anglais utilisant le mot America et préconisant l'établissement des Anglais en Amérique; on peut consulter à ce sujet *John Rastell's Utopian Voyage* de E.J. Devereux dans Moreana no 51.

³ Poème n°105 dans C.Reedijk, *The poems of Desiderius Erasmus*, E.J.Brill, 1956.

⁴ Depuis l'expédition d'Alexandre le Grand les gymnosophistes (sages nus) symbolisaient pour les Européens la sagesse de l'Inde.

Certains points plus précis ont été aussi invoqués, ainsi la ressemblance des paysages avec ceux du Kerala (sud-ouest de l'Inde) ressentie directement ou à travers les descriptions du père Joseph de Cranganore (prêtre kéralais) venu en Europe avec le voyage retour de Cabral.¹

Un certain nombre de publications ont tranché en ce sens ;² d'autres ont étendu la signification du mot « Indes » en envisageant aussi bien l'Inde intra Gangem que l'Inde ultra Gangem (Asie du Sud-est).³

De plus, l'Asie du Sud-est nous semble devoir s'imposer pour plusieurs raisons. Avant tout, selon le livre de Thomas More, l'Utopie se situe entre l'Amérique et Ceylan. Il en résulte que l'Utopie géographique précise ne peut être l'Inde mais doit être en Asie du Sud-Est, ce qui n'empêche pas d'ailleurs que l'Inde elle-même puisse participer à l'ensemble des coutumes utopiennes. Une autre raison est la longue tradition qui plaçait, depuis les pères de l'Eglise en passant par les poètes médiévaux, le paradis terrestre au-delà de Ceylan. Il en était de même pour la localisation d'Ophir d'où provenait l'or du temple de Salomon à Jérusalem, et généralement identifié à la péninsule de Malacca (Chersonèse d'or, Chrysochersonésos en grec) ou au continent proche (Terre d'or, Chrysechora en grec).

Cette Asie du Sud-est était restée relativement ignorée de l'Europe (si l'on

excepte les mentions sur les cartes de Ptolémée), bien plus que l'Inde et même que la Chine. Marco Polo y était passé lors de son voyage de retour, y faisant quelques escales au Champa (l'actuel Vietnam) et à Sumatra, après avoir fait une incursion à Pagan (Birmanie) aux côtés du grand Khan lors de son séjour en Chine. Il avait également parlé avec faveur du royaume de Locac où il ne s'était pas rendu.

Jean de Marignoli, passant par Ceylan en Asie du Sud-est, crut de là percevoir et sentir le paradis terrestre un peu plus loin. Odoric de Pordenone fit un périple inverse à celui de Marco Polo, gagnant la Chine par l'Inde, puis Sumatra et le Champa.⁴ Ses récits furent pillés par Jean de Mandeville, chevalier anglo-normand ou peut-être liégeois, dont le *Livre des merveilles du monde* acquit une immense célébrité.⁵

A une époque plus tardive, le marchand-aventurier vénitien Nicolo de Conti dépassa l'Inde pour effectuer un tour des îles et pays d'Asie du Sud-est (Java, Sumatra, Bornéo, Moluques, Pegou (Basse Birmanie), Tenasserim (côte Nord-Ouest de la péninsule de Malacca).

Il parla également avec admiration d'une contrée qu'il nommait Cernove. Ayant été contraint de se convertir à l'Islam pour échapper à la mort, il se confessa à son retour au pape Eugène IV. En guise de pénitence, le pape lui enjoignit d'aller raconter ses

¹ J. Duncan M. Derrett, "Thomas More and Joseph the Indian", *Journal of the Royal Asiatic Society*, 1962, p.18-34.

² Ainsi 3 articles dans *Moreana* : Joseph Minattur, "More's Utopia in Kerala", *Moreana*, n°22, p.39-43 ; J.Duncan M.Derrett, "More's Utopia and the Indians in Europe", *Moreana* n°5, p.17-18 ; J.Duncan M.Derrett, "Utopian alphabet", *Moreana* n°12, p.61-65.

³ Ainsi 3 articles de Romuald Lakowski : "Utopia and the Pacific Rim", *Early Modern Literary Studies*, September 1999 ; "Geography and the More Circle", *Renaissance Forum* no 1,1999 ; et un 3^{ème} article, "Thomas More's Utopia and Southeast Asia : Odoric de Pordenone, Nicolo de Conti and Ludovico di Varthema", *Kalamazoo Conference 2002*, dont nous ne connaissons que le résumé d'Albert Geritz : "Thomas More and his Circle", dans *Moreana* 147-148, p.52. Romuald Lakowski est aussi l'auteur d'un article général sur Thomas More et l'Orient, « Thomas More and the East : Ethiopia, India and the Land of Prester John », *Moreana* n°177-178, p.181-197.

⁴ *Les Voyages en Asie du Bienheureux Frère Odoric de Pordenone*, Kessinger Publications, LLC 2010 (également Nabu Press 2010).

⁵ Trois éditions françaises récentes : Christiane Deluz, *Voyage autour de la Terre*, Les Belles Lettres, 1993 ; Christiane Deluz, *Le Livre des Merveilles du Monde*, CNRS, 2000 ; Xavier Walter, *Avant les Grandes Découvertes, une image de la Terre au 16^{ème} siècle : le Voyage de Mandeville*, Alban, 1997.

pérégrinations à un de ses secrétaires, Poggio Bracciolini. Le Pogge, après avoir quelque peu arrangé le récit, l'incorpora en tant que tome IV à son ouvrage *De Varietate Fortunae*.¹

Un siècle plus tard, peu après que Jérôme de Santo Stefano ait voyagé à Pegou, Ludovico di Varthema entreprit un périple très semblable à celui de Conti, empruntant probablement du reste certaines histoires à ce dernier. Varthema, dans son *Voyage*,² parle également avec admiration d'un pays nommé Cernove, Xarnauz, Sarnau ou Sornau et dont il avait entendu vanter les mérites. L'arrivée de Varthema précède de peu celle des Portugais et lors de son séjour au Kerala à la fin de son périple, il aidera ceux-ci dans leur entreprise d'établissement et de conquête.

A l'époque de More, après l'arrivée en masse des Portugais, furent publiés deux livres écrits par deux Portugais résidant en Asie du Sud Est : le *Livre de Duarte Barbosa*³ et la *Suma Oriental*⁴ de Tomé Pires – Barbosa basé à Cranganore au Kerala, et Tomé Pires à Malacca. S'appuyant sur leur propre expérience mais aussi sur d'autres témoignages portugais, Barbosa et Pires évoquent notamment un pays où ils ne sont pas allés, et qu'ils nomment Ansiam (Barbosa) ou Siam (Pires), mais que la plupart de leurs compatriotes désignent oralement ou dans leurs lettres par Sião.

2 - Le Siam et l'Utopie – Caractère général

C'est ce Siam que nous pensons être l'Utopie géographique précise, pour les raisons suivantes. D'abord il fallait, pour être l'Utopie, un endroit où aucun explorateur ne soit encore allé. Et c'était bien le cas du Siam pour les Européens. En dehors des Indiens, seuls les Persans avaient pu s'y introduire au XVI^e siècle du côté occidental; de l'autre côté seuls les Chinois s'étaient réellement manifestés avec la visite de l'amiral Zheng He.

Le Siam avait en outre une réputation de pays merveilleux, surnommé successivement la Terre d'or (Chrysechora en grec, Suvarnabhumi en sanscrit), Locac, Sornau.

De plus, Sião (*prononciation* : «*Siaonne*») désigne la colline de Sion (Jérusalem) en portugais, et le nom de sa capitale Ayutthaya, « l'imprenable, l'invincible, l'imprenable » en sanscrit, était souvent déformé en Judia, évoquant la Judée.

Ajoutons que cette même Ayutthaya, qui est également une île,⁵ était en fait dénommée officiellement Krungthep par les Siamois, c'est-à-dire « Cité des Anges », ou « Cité des Dieux »,⁶ se prêtant parfaitement au symbole d'une nouvelle Jérusalem – Jérusalem terrestre, mais touchant le ciel.

¹ Deux éditions en français : *Le Voyage aux Indes de Nicolo de Conti*, Chandeigne, 2004 ; *Les Voyages en Asie de Nicolo de Conti*, Brépols, 2004.

² *Le Voyage de Ludovico di Varthema*, Chandeigne, 2004.

³ Il n'y a pas d'édition française (la BNF semble posséder cependant une traduction française manuscrite). Outre plusieurs éditions portugaises, on trouve deux éditions anglaises, l'une incomplète, l'autre de Mansel Longford Dames, *The Book of Duarte Barbosa*, Hakluyt 1918, 2 Vol., Asian Educational Services, 1989.

⁴ Il n'y a pas d'édition française, bien que le manuscrit original portugais se trouve à la bibliothèque de l'Assemblée Nationale. Outre une édition portugaise, il existe une édition anglaise : Armando Cortesão, *The Suma Oriental of Tome Pires*, Hakluyt, 1944, 2 vol., Asian Educational Services, 1990.

⁵ Ayutthaya était une île, une île fluviale certes, située à 100 km de la mer sur le grand fleuve Chao Phraya, mais une île tout de même, comme Utopie.

⁶ En fait, Krungthep aurait pu être rendue par « cité des dieux », le terme sanscrit *deva*, dont dérive *thep*, signifiant « dieu » dans l'hindouisme, mais pour le Siam bouddhiste on le rendait par « ange ».

3 - Le Siam et l'Utopie - Coutumes

Il n'est pas anodin de remarquer que nombre de coutumes du Siam se retrouvent dans *l'Utopie*.¹ Certaines sont purement religieuses : l'exercice du culte bouddhiste est basé sur un calendrier lunaire (mois) ou luni-solaire (année). Ainsi le dernier jour et le premier jour de l'année donnaient lieu aux festivités du *Trout*,² et les deux jours de fin et début de mois lunaires étaient des grands jours de puja (offrandes et prières bouddhistes). Comment ne pas penser aux primifêtes et finifêtes (*cynemernes* et *trapemernes*) utopiennes ?³

Ce culte bouddhiste, outre les offrandes et prières, repose sur l'usage de bougies et d'encens, et exclut les sacrifices d'animaux, en parfait accord avec les pratiques utopiennes.⁴

Les coutumes funéraires : au Siam, on est incinéré sauf en cas de grande pauvreté (l'incinération coûte plus cher) ou de suspicion de crime, et l'incinération s'accompagne de réjouissances ; cela correspond bien aux coutumes utopiennes.⁵

Ce passage de *l'Utopie* : « il s'en trouve qui regardent un homme qui a brillé autrefois par ses vertus ou par sa gloire non seulement comme un dieu mais même pour le Dieu suprême »⁶ ne suggère-t-il pas le culte dédié à Bouddha ?

En outre, le passage concernant les temples sombres⁷ a pu s'inspirer de l'architecture dite d'Ayutthaya, c'est-à-dire de la période siamoise précédant l'arrivée des Portugais, où les baies ajourées créaient un clair-obscur intérieur.

Sur un plan laïc, notons l'absence d'avocats en Utopie,⁸ tout comme au Siam où les plaignants devaient effectivement déposer un mémoire écrit auprès de greffiers, sans l'intervention d'avocats. C'est aussi ce que conseillait Erasme qui, dans *l'Institution du Prince Chrétien*, voulait précisément qu'il y ait peu de lois afin que chacun puisse se défendre sans avocat, ces gens tout imprégnés de l'esprit de lucre (*quaestuosissimus*) qu'étaient les avocats et jurisconsultes, qu'il affublait souvent du nom péjoratif de plaideurs de causes (*causidici*), terme repris par More dans l'Utopie.

On peut également mentionner les femmes accompagnant et aidant leurs maris-guerriers lors des combats,⁹ ainsi que la pratique généralisée de l'allaitement maternel¹⁰ (par ailleurs préconisé vigoureusement par Erasme).

Enfin, il paraît probable que des récits portugais aient pu inspirer l'épisode célèbre des pots de chambre en or. En effet, Tomé Pires et Mendes Pinto racontent que les éléphants blancs du roi de Siam faisaient leurs

¹ Nous nous baserons pour les décrire sur l'ouvrage *Le Siam* de Michel Jacq-Hergoualch, Les Belles Lettres, 2004, et plus accessoirement sur Thaïlande de Bernard Formoso, La Documentation française, 2000, et *La vie quotidienne dans la Péninsule Indochinoise à l'époque d'Angkor* de Louis Frédéric, Hachette, 1981.

² Depuis remplacées par celles du nouvel an bouddhiste solaire: Songkhran les 13, 14 et 15 avril.

³ Cf. *L'Utopie*, GF Flammarion, p.224.

⁴ *Ibid.*, p.226-227.

⁵ *Ibid.*, p.218.

⁶ *Ibid.*, p.213.

⁷ *Ibid.*, p.224-225.

⁸ *Ibid.*, p.197.

⁹ *Ibid.*, p.208.

¹⁰ *Ibid.*, p.159.

besoins dans des bassines en or.¹ Cela a pu rappeler à More les invectives de Clément d'Alexandrie et de Jean Chrysostome contre les Alexandrines et les Byzantines qui usaient de pots de chambre en or, ou encore établir un clin d'œil avec l'adage d'Erasmus (468) « in matellas immeiere ».²

4 - Le Siam et l'Utopie : lieu et temps

Les plans d'Ayutthaya, qui existent depuis la seconde arrivée des Européens (Hollandais et surtout Français) au XVII^e siècle, et n'ont pas varié depuis ce temps, montrent des similitudes intéressantes avec la capitale utopienne.

Si Amaurote semble assez similaire au Londres de l'époque, mais avec des dimensions largement supérieures et un pont situé à l'amont de la ville, Ayutthaya correspond bien aux dimensions d'Amaurote, qui d'après *l'Utopie*, sont de 2 milles (soit 3 km) en largeur et d'un peu plus en longueur. Les dimensions d'Ayutthaya sont actuellement de 2,5 x 4,4 km, mais on sait que vers 1580, la grande dimension Est-Ouest a été prolongée de plus d'un kilomètre vers l'Est. En effet selon Kennon Breazeale,³ en 1581 la surface d'Ayutthaya aurait été augmentée d'environ cinquante pour cent. En supposant une surface parfaitement rectangulaire, la longueur

d'Ayutthaya aurait été auparavant les deux tiers de 3 milles (4,4 km), c'est-à-dire 2 milles. Ces dimensions : 1,7 km x 2 km sont concordantes avec celles d'Amaurote.

Le pont d'Ayutthaya, comme celui d'Amaurote, est situé en amont de la ville. D'autre part, le fleuve Chao Phraya avait, selon les voyageurs européens, une largeur de 750 mètres (un quart de lieue française), c'est-à-dire 500 pas comme celui d'Amaurote, alors que John Clement s'obstinait à mesurer, lui, le pont de Londres à 300 pas simples, c'est-à-dire 225 mètres (le pas simple de 0,75m avait été abandonné par les Romains au profit du pas double de 1,50m).

Hythlodée déclare à plusieurs reprises qu'il est resté cinq ans ou un peu plus de cinq ans à Amaurote. Comme *l'Utopie* date de décembre 1516, il y serait donc arrivé au cours de l'an 1511. Or les Portugais sont venus au Siam en août 1511 et le Siam est le seul pays où ils soient arrivés cette même année, la prise de Malacca n'étant que leur deuxième venue en cette ville. De plus, ils arrivaient à Ayutthaya de Malacca, qui était le point d'arrivée que s'était fixé Amerigo Vespucci, dont Hythlodée était censé être un compagnon.

Et conformément à ce qui est écrit dans *l'Utopie*, il y eut quatre voyages des Portugais à Ayutthaya:⁴ (1) un voyage de Duarte Fernandes sitôt après la prise de Malacca

¹ Thèse de Predee Phisphumvidhi : « La société d'Ayutthaya aux XVI^e et XVII^e siècles : aspects culturels, sociaux, économiques et politiques », annexe-documents portugais sur le Siam, thèse soutenue en 2008 à l'université de Porto, et qui nous a été aimablement communiquée par l'auteur.

² 468. I, V, 68. In matellam immeiere: Ἐς τὴν ἀμίδα ἐνουρεῖν. Voici la traduction française: « Pisser dans un pot de chambre ».

Quand sont traitées basement ou employées à une tâche peu honorable des personnes qui n'en semblent pas indignes puisqu'elles sont elles-mêmes de basse condition, peu honorables et comme faites pour essuyer les affronts. Lucien, dans *Sur ceux qui sont aux gages des Grands* : « Leur condition n'aurait donc rien d'indigne ni de pénible et ils n'auraient pas l'air de les insulter en pissant, comme on dit, dans un pot de chambre. » Car après tout, le pot de chambre a été créé pour cet usage. Martial au contraire, reproche plaisamment à un certain Bassus de déféquer dans un pot en or alors qu'il boit dans du verre.

Tu lâches sans rougir ton lest intestinal

Dans un pot d'or – hélas ! Mais pour boire, Bassus,

Tu utilises un verre. Tu chies donc pour plus cher

Erasmus de Rotterdam, *Les Adages*, trad. J.C. Saladin, éd., Paris : Les Belles Lettres, 2011, Vol.1, p. 380-382.

³ Kennon Breazeale, *Portuguese Impressions of Ayutthaya in the late 16th century, in 500 years of Thai-Portuguese relations*, Bangkok, The Siam Society, 2011.

⁴ Il existe des discordances entre les historiographes des découvertes portugaises: Bras de Albuquerque, Joaõ de Barros, Gaspar Correia, Fernão Lopes de Castanheda, António Bocarro, Diogo de Couto, Damião de Góis, ainsi qu'entre les commentateurs ultérieurs, le seul point où il y ait accord complet étant le 1^{er} voyage de Duarte Fernandes. Nous nous sommes appuyés pour arbitrer sur les considérations développées par Manuel Teixeira dans *The Portuguese Missions to Malacca and Singapore*, Agencia Geral de Ultramar, 1963, Vol.1.

(août 1511) ; (2) un voyage d'Antonio Miranda de Azevedo, accompagné de six personnes (dont Duarte Coelho) en janvier 1512 ; (3) un séjour de deux ans de Manuel Fragoso (1513 et 1514), qui fut chargé d'établir un mémoire complet sur le Siam pour le roi du Portugal ; (4) un séjour de quelques mois de Duarte Coelho en 1516 qui signa un traité d'amitié Portugal-Siam avec le roi Rama Thibodi II, et reçut l'autorisation d'édifier un *padrão* (grande croix aux armes du Portugal).

Il importe de signaler que Duarte Coelho était le fils de Gonzalo Coelho, et qu'il fit partie d'une expédition en Amérique commandée par son père, et correspondant probablement au troisième voyage d'Amerigo Vespucci.



Fusion : Erasme en Angleterre et la découverte du Siam

Revenons maintenant à Erasme. Son premier voyage fut complètement passé sous silence par la quasi-totalité des commentateurs, noté cependant dans certaines biographies (par exemple celle de Butler¹) comme ayant vraisemblablement eu lieu à la fin 1497 et début 1498. Il s'agissait d'un séjour de quelques semaines seulement.

Les autres voyages avant la parution de *l'Utopie* sont, eux, bien connus : un deuxième séjour, de juillet 1499 à janvier 1500 (6 mois) ; un troisième séjour, de fin 1505 à mai 1506, (5 mois) ; un quatrième depuis la fin de 1509 jusqu'à juin 1514, (4 ans et 6 mois) ; soit un séjour total de cinq ans et demi en Angleterre.

Mais revenons aux premier et quatrième voyages d'Erasme. Le premier correspond parfaitement à l'indication de *l'Utopie* selon

laquelle Hythlodée était en Angleterre peu après la bataille de Blackheath (22 juin 1497). Et le jurisconsulte, tout imbu de sa science, et qu'Hythlodée rencontre lors de sa visite au cardinal Morton, n'est sans doute pas différent du jeune « lawyer » More qui avait été page chez le cardinal.

C'est pour le quatrième voyage, qu'Erasme s'embarque avec toute une cargaison de livres et qu'il est accompagné par Trice Apinate (Tricius Apinatus) – c'est-à-dire que Monsieur Vaines Bagatelles est accompagné de Monsieur Futiles Bêtises.

En fait, More s'est livré au même jeu qu'Erasme dans son *Julius Exclusus*, où Pestis Maxima, P.M., représente en fait Pontifex Maximus ; ici Tricius Apinatus, T.A., désigne Thomas Anglicus, c'est-à-dire Thomas Linacre, qui était connu sous ce nom à l'étranger, notamment quand il travaillait, tout comme Erasme, chez Alde Manuce. On peut aussi observer la référence à l'adage 143 d'Erasme « tricae apinae » :² tout reposerait finalement dans *l'Utopie* sur la fusion de deux groupes de quatre voyages en Siam et en Angleterre, de l'explorateur portugais (ou des explorateurs portugais) et d'Erasme.



L'explorateur portugais

Il reste à examiner si l'explorateur portugais peut s'incarner en une personne réelle.

Romuald Lakowski a suggéré le nom de Varthema (en même temps que Java comme localisation de l'Utopie³), mais ce nom ne semble pas pouvoir convenir, Varthema étant un Italien de Bologne. Si Duarte Coelho pourrait être un candidat

¹ Charles Butler, *The Life of Erasmus*, Kessinger, 2009 (1^{ère} publication 1825).

² 143. I, II, 43. "Tricae, apinae / Bagatelles, sornettes", Adages, *op. cit.*, p.166-168.

³ Cf. n.22, 3^{ème} article de R. Lakowski, (résumé d'Albert Geritz).

plausible, l'« homme du Siam » ayant participé à la découverte de l'Amérique en compagnie d'Amerigo, nous privilégierons cependant un autre Duarte : Duarte Barbosa. Ce dernier vint en effet en Inde (au Kérala) à l'âge de 18 ans, avec l'expédition de Cabral, faisant donc une escale au Brésil. Son père Diego et son oncle Gil vinrent également en Inde. Duarte Barbosa succéda à son oncle Gil comme facteur à Cannanore. Il n'alla jamais au Siam, mais selon Emmanuel Guillon dans *The Mons*,¹ il se rendit à Pegou où les mœurs, la religion, et en partie la langue, étaient celles du Siam. Il se passionna pour les mœurs des Indiens, parlait le malayalam (langue du Kerala) et se débrouillait en sanscrit. Il semble qu'on lui reprochait de montrer trop de sympathie pour les Indiens. Ayant terminé son livre, il revint en Europe en 1515. Il dû passer à Anvers, centre de commerce international portugais, en septembre 1515, sur le chemin du Portugal, où il rencontra Thomas More par l'entremise de Pierre Gilles.

Outre ce que lui raconta Barbosa, More a dû bénéficier par lui des épreuves de son livre, mais aussi de celles du livre de Tomé Pires et surtout du rapport sur le Siam de Fragoso. On sait que ce dernier rapport fut remis au roi du Portugal mais a depuis disparu, probablement au cours du tremblement de terre, et raz de marée, de Lisbonne de 1755. Malgré la politique de secret du Portugal, le livre de Duarte Barbosa fut édité dans l'ouvrage de Ramusio (1550) avec une partie de celui de Pires.²

Thomas More devait lire le portugais en raison de sa maîtrise du latin et du français, sans doute aidé par les éclaircissements oraux de Barbosa. On peut penser que la barbe longue et fournie d'Hythlodée est en partie due à Barbosa.

Cette identification d'Hythlodée à Duarte Barbosa a été proposée en premier lieu par l'historien portugais Luís de Matos. Après avoir soutenu une thèse en Sorbonne sur le sujet³ – il y comparait certains passages de *l'Utopie* avec les descriptions figurant dans *l'Itinerarium Portugalsium* de Fracanzio de Montalboddo⁴ – il rentra au Portugal où il affirma dans une publication que Raphaël Hythlodée était inspiré du livre et de la personne de Duarte Barbosa,⁵ soutenu dans cette thèse par son compatriote Antonio Banha de Andrade et surtout par l'historien français Michel Mollat du Jourdin.⁶ L'identification Hythlodée-Barbosa de Luís de Matos est d'ailleurs mentionnée dans un article de José de Pina Martins : « *l'Utopie de Thomas More au Portugal* ». ⁷ Par ailleurs Luís de Matos a également écrit sur les premiers voyages portugais au Siam.⁸

On peut ajouter que Duarte Barbosa, qui devint le beau-frère de Magellan, celui-ci ayant épousé sa sœur Beatrice Barbosa, prépara avec lui le voyage autour du monde, participa à l'expédition, fut nommé commandant en remplacement de Magellan à la mort de ce dernier, mais mourut une dizaine de jours plus tard, suite à la trahison d'Enrique,

¹ Emmanuel Guillon, *The Mons*, Siam Society, Bangkok (ce livre est une traduction anglaise d'une étude inédite d'E. Guillon, *Les Mons*).

² Ramusio, *Navigazioni e Viaggi*, 1550, 3 vol, Venise, reed. Marica Milanese, Turin Einaudi, 1987.

³ Luís de Matos, *L'Expansion Portugaise dans la littérature latine de la Renaissance*, Fondation Calouste Gulbenkian, 1984.

⁴ Traduction latine en 1508 des *Paesi Novamente Retrovati* de Fracanzio de Montalboddo (1507).

⁵ Luís de Matos, *A Utopia de Tomás More e a Expansão Portuguesa*, Estudos políticos e sociais, Vol. 4, n°3, 1966, p.809-820.

⁶ Michel Mollat du Jourdin, *Les Explorateurs du XIII^e au XVI^e siècle*, Paris : CTHS, 2005, p.241.

⁷ *Moreana* Vol. 18, n° 69, p.137-156.

⁸ Luís de Matos : *The first Portuguese documents on Siam in Thailand and Portugal, 476 years of friendship*, Embassy of Portugal in Bangkok, 1987.

l'esclave malais de Magellan. Il y a tout lieu de penser qu'il envisageait la possibilité d'un tel voyage, avec en particulier l'existence d'un passage au sud de l'Amérique, au moment de sa rencontre avec Thomas More.



CONCLUSION

Nous pensons avoir montré qui se cache sous le masque d'Hythlodée. Il s'agit essentiellement d'Erasme, assisté de quelques humanistes amis, mais aussi de l'Explorateur portugais incarné principalement par Duarte Barbosa, épaulé par Duarte Coelho.

Quant à l'Utopie géographique précise, son identification avec le Siam ne nous paraît pas faire doute pour les raisons que nous avons énumérées ci-dessus – un Siam qui s'est appelé au cours de l'histoire Suvarnabhumi (ou Chrysechora, ou Terre d'Or), Locac, Sornau, Siam, changements de noms conformes aux suggestions de Pierre Gilles dans la lettre-dédicace à Jérôme Busleyden.

Le fait que Siam vient du sanscrit *syama*, qui a le même sens que le grec *mauros* (ou *amauros*), c'est-à-dire noir, obscur, d'une part justifierait le nom d'Amarote, et d'autre

part inciterait à penser que le Siam pouvait aussi être dit la Morie (pays de More). De plus, Ansia, très proche de l'Ansiam de Barbosa, signifie « désir ardent » en portugais. Et le Siam pourrait également être l'Erasmie (le pays d'Erasme).

Ce Siam était aussi la Cité des Anges que More pouvait fusionner avec la Cité des Angles en se remémorant l'exhortation du pape Grégoire le Grand à ses missionnaires : « ce sont des Angles, faites en des Anges ».¹

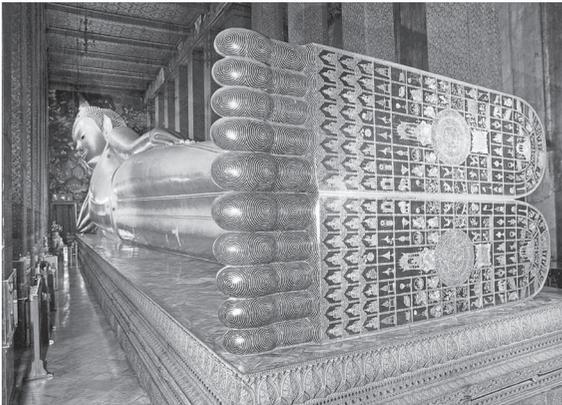
D'ailleurs, sous sa double signification, la Cité des Anges ne pouvait que combler le désir d'Erasme de parvenir à une langue angélique bien différente de la veille langue, menteuse et trompeuse, et le désir de More de trouver dans la Cité des Dieux une opportune suggestion de la *Cité de Dieu* de saint Augustin dont il avait exposé sa compréhension en chaire de Saint Lawrence Jewry.

Le Siam est maintenant la Thaïlande, et sa capitale Bangkok, s'appelle encore « la cité des Anges » (Krungthep), son nouvel aéroport international est Suvarnabhumi, ou « Terre d'Or », tout cela dans un pays qui porta autrefois sur une carte le nom... d'Utopia.²



¹ En latin : *Angli sunt, Angeli fiant.*

² En février 2006, la chaîne de télévision Discovery Channel a diffusé une émission d'environ une demi-heure consacrée à la découverte récente d'une carte ibérique où le Siam figurait sous le nom d'Utopia,



การศึกษาการพากย์ทัวร์ภาษาฝรั่งเศสของมัคคุเทศก์

Etude sur l'utilisation de la langue française par les guides touristiques thaïs

นุชนาฏ ทาญดำรงกุล*

**Résumé**

Cette recherche a pour but d'améliorer l'enseignement et la pratique de la langue française dans le domaine du tourisme. Elle a trois objectifs: l'acquisition d'une méthode d'utilisation de la langue française selon la théorie de « l'analyse de discours de SWALES » qui étudie la forme et la structure de langue (ou moves), l'étude des aspects linguistiques et le contenu.

Le résultat de cette étude est basé sur la présentation enregistrée, faite en français, par les quatre guides thaïs, il met en évidence les huit catégories de « Moves » employés: saluer et souhaiter la bienvenue, se présenter, attirer l'attention de son auditoire, renseigner, expliquer, valoriser, persuader et remercier et prendre congé. L'analyse de la linguistique doit mettre en évidence l'emploi de vocabulaires et d'expressions spécifiques, de phrases simples; les phrases complexes ainsi que le registre de la langue. De plus l'analyse du contenu met en évidence tout le savoir des guides concernant la Thaïlande.

Cette recherche sera utile aux responsables du tourisme qui utilisent la langue française pour les besoins de leur travail ou pour former de futurs guides.

**ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา**

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักชนิดหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งนำรายได้จากประชาชนชาวไทย และชาวต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทย ทั้งนี้ เนื่องจากการท่องเที่ยวมีบทบาทและความสำคัญด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยให้คนในประเทศมีงานทำมากขึ้น การผลิตเพิ่มขึ้น ตลอดจนกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และยังช่วยในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวมีส่วนเสริมสร้างฐานะ และพัฒนาความก้าวหน้าให้กับประเทศทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย ในขณะที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้มีความเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคือ มัคคุเทศก์ เพราะมัคคุเทศก์เปรียบเสมือน “ทูตสันถวไมตรี” หรือ “ทูตวัฒนธรรมของประเทศ” เนื่องจากมัคคุเทศก์อยู่ใกล้นักท่องเที่ยวมากที่สุด และมีหน้าที่โดยตรงในการให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศของตนแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นมัคคุเทศก์นอกจากต้องมียอดความรู้รอบด้านแล้วยังต้องมีความรู้ในขบวนการนำเสนอข้อมูล เข้าใจถึงหลักการให้บริการ นักท่องเที่ยว ทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และยังต้องนำเสนอข้อมูลในเชิงบวกต่อประเทศ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ของตนในทุก ๆ ด้าน ที่สำคัญยิ่งมีคฤเทศก์ควรจะมีความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศอย่างดี ทั้งทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศได้มากกว่าสองภาษา ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้เป็นอย่างดี และต้องมีความสามารถในการพากย์ทัวร์

สภาพการณ์ปัจจุบัน สุลล ศรีพันธ์ อธิบดีกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กล่าวในหนังสือพิมพ์ Bangkok Post (2554: B2) ว่า มัคคุเทศก์ไทยส่วนหนึ่งยังขาดคุณสมบัติที่สำคัญบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางภาษาต่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับมัคคุเทศก์ในกลุ่มประเทศอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและตัวผู้เรียน เนื่องจากผู้สอนสอนตามประสบการณ์และตำราที่มีอยู่โดยไม่ได้ทำการศึกษาลักษณะทางภาษาในการพากย์ทัวร์

ปัจจุบันมีผู้เชี่ยวชาญหลายคน เช่น Robinson (1980), Stevens (1988), Dudley-Evans and Johns (1998) เชื่อว่า ในการจัดการเรียนการสอนภาษานั้น ควรจัดให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนในการนำภาษาไปใช้ในสาขาวิชาชีพของผู้เรียนโดยเฉพาะ การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวเรียกว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางหลักในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศให้กับนักศึกษาสาขาวิชาเฉพาะในมหาวิทยาลัยหลายแห่งในปัจจุบัน

ตามแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ ต้องศึกษาว่าภาษาใน

การพากย์ทัวร์นั้นมีลักษณะอย่างไร ซึ่งปัจจุบันได้มีการศึกษาเกี่ยวกับภาษาในการพากย์ทัวร์ในหลายภาษาและในหลายประเทศ แต่การพากย์ทัวร์เป็นภาษาฝรั่งเศสโดยมัคคุเทศก์ชาวไทย เพื่อการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสสำหรับการพากย์ทัวร์ยังไม่มี

ดังนั้นเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสสำหรับมัคคุเทศก์ชาวไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการในปัจจุบัน จึงต้องทำการศึกษาลักษณะการพากย์ทัวร์ภาษาฝรั่งเศสของมัคคุเทศก์ชาวไทย

การพากย์ทัวร์ของมัคคุเทศก์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มัคคุเทศก์จะต้องศึกษาเรียนรู้ และฝึกฝนให้มีความเชี่ยวชาญเพื่อประสพผลสำเร็จในการพากย์ทัวร์ มัคคุเทศก์ควรมีความรู้ ความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับเนื้อหาในการบรรยาย รูปแบบการพากย์ทัวร์ ตลอดจนลักษณะภาษาที่ใช้

ในการพากย์ทัวร์ในสถานที่ต่าง ๆ ก็จะมีจุดเน้นในการนำเสนอเนื้อหาสำหรับการพากย์ทัวร์ที่แตกต่างกัน แต่ก็ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่าต้องบรรยายเนื้อหาในส่วใด สำหรับการบรรยายวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หนังสือชื่อ คู่มือสำหรับมัคคุเทศก์ฉบับภาษาฝรั่งเศส (๒๕๓๕) ได้ระบุว่า ความรู้เกี่ยวกับวัดนี้คือ ประวัติ และลักษณะเด่น ได้แก่ โบสถ์ พระระเบียง วิหารพระนอน เจดีย์ พระมณฑป ศาลาการเปรียญ ศาลาราย หอระฆัง เขามอและรูปปั้นฤๅษี ยักษ์

การพากย์ทัวร์ในที่นี้ หมายถึง การนำเสนอด้วยวาจาเมื่ออธิบายสิ่งต่าง ๆ ระหว่างการนำเที่ยวชมสถานที่ ซึ่งต้องใช้ศิลปะการพูดที่เป็นเอกลักษณ์ และต้องใช้ความสามารถทางวิชาชีพขั้นสูง ในการ

ศึกษาคั้งนี้เป็นการนำชมวัดพระเชตุพนฯ โดย มัคคุเทศก์ชาวไทยซึ่งใช้ภาษาฝรั่งเศสในการพากย์ ทัวร์

ปัจจุบันมีงานวิจัยจำนวนมากที่ได้ทำการ ศึกษารูปแบบในการใช้ภาษา ทั้งภาษาพูดและภาษา เขียน เพื่อให้สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ การศึกษาเพื่อหารูปแบบการ สื่อสารในปัจจุบันเป็นการศึกษาตามแนวคิดการ วิเคราะห์สัมพันธสาร (Discourse analysis) ของ สเวลล์ (Swales 1990, 2004) ที่มีชื่อว่า Move analysis หรืออรรถภาควิเคราะห์

อรรถภาควิเคราะห์ (Move analysis) นับ เป็นการวิเคราะห์สัมพันธสารที่สำคัญแนวทางหนึ่ง ใน การศึกษาหารูปแบบในการสื่อสาร เนื่องจากเป็น แนวทางในการวิเคราะห์ภาษาเพื่อเป็นกรอบของการ สื่อสาร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหารูปแบบการสื่อสาร ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน โดยกำหนดว่าภาษา ที่วิเคราะห์นั้นประกอบด้วยโครงสร้างของอรรถภาค และอนุวัจน์ (step) อะไรบ้าง

อรรถภาค หมายถึง ส่วนหนึ่งของถ้อยคำ หรือตัวบทที่บอกเนื้อหาและแสดงจุดมุ่งหมายใน การสื่อสาร ซึ่งทำหน้าที่เป็นเสมือนกรอบของการ สื่อสาร ส่วนอนุวัจน์ เป็นการกล่าวถึงขั้นตอนของ การวิเคราะห์ในแต่ละลำดับ แสดงถึงรายละเอียด ปลีกย่อยต่าง ๆ

โดยแนวคิดนี้จะช่วยให้มัคคุเทศก์ทราบถึง รูปแบบที่เหมาะสมที่ควรใช้เป็นแนวทางในการ ลำดับขั้นตอนในการพากย์ทัวร์ เพื่อให้สามารถ พากย์ทัวร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตาม

วัตถุประสงค์ของการพากย์ทัวร์ สุระชาติ สวน ทรัพย์ (๒๕๕๑) เห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า การพากย์ ทัวร์ที่ดีนั้นต้องมีรูปแบบในการนำเสนอ โดยเริ่ม ขึ้นขั้นตอนการพากย์ทัวร์ ด้วยการทักทายและแนะนำ ตนเอง ตามด้วยการระบุจุดเด่นของสถานที่/สิ่งของ หลังจากนั้นควรมีการอธิบายสภาพภูมิศาสตร์หรือ สภาพที่ตั้ง และกล่าวถึงความ เป็นมาทางด้าน ประวัติศาสตร์ ตลอดจนอธิบายรูปร่าง และจุดเด่น อื่น ๆ ที่เป็นอันดับรอง และควรปิดการพากย์ ทัวร์ด้วยการกล่าวขอบคุณ และอำลา

อย่างไรก็ตาม การศึกษาการพากย์ทัวร์โดย วิเคราะห์เนื้อหาที่ควรครอบคลุมในการบรรยาย และรูปแบบของการสื่อสารโดยวิธีอรรถภาค วิเคราะห์ ยังไม่อาจช่วยทำให้สามารถใช้ภาษาในการ พากย์ทัวร์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับ สถานการณ์

ดังนั้นเพื่อให้สามารถใช้ภาษาในการพากย์ ทัวร์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ ควรศึกษาลักษณะทางภาษาศาสตร์ในการพากย์ ทัวร์ด้วย ลักษณะทางภาษาศาสตร์ หมายถึง การ ใช้คำและลักษณะทางไวยากรณ์ของภาษาที่ทำการ ศึกษาเพื่อหาลักษณะเฉพาะของภาษานั้น ๆ เช่น กาลมาลา (temps) ประโยคกรรตุวาจก หรือ ประโยคกรรมวาจก

ดังนั้นเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงลักษณะภาษา ของการพากย์ทัวร์เป็นภาษาฝรั่งเศส โดยมัคคุเทศก์ ชาวไทย และเพื่อสามารถนำไปเป็นแนวทางในการ จัดหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสสำหรับ การพากย์ทัวร์ การวิจัยในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ ในการศึกษาดังนี้



วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาถ้อยคำหรือตัวบทที่บอกเนื้อหา และแสดงจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร ซึ่งทำหน้าที่ เป็นเสมือนกรอบของการสื่อสารในการพากย์ทัวร์ ที่เรียกว่า อັตถภาค (Move)

๒. เพื่อศึกษาลักษณะของภาษาศาสตร์ของการพากย์ทัวร์

๓. เพื่อศึกษาเนื้อหาที่ใช้ในการพากย์ทัวร์



ระเบียบวิธีการวิจัย



๑. การคัดเลือกข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก มัคคุเทศก์ชาวไทย ที่มีความรู้ทางด้านภาษาฝรั่งเศส มีใบประกาศนียบัตรมัคคุเทศก์ และมีประสบการณ์ ในการพากย์ทัวร์อย่างน้อย ๕ ปี

การพากย์ทัวร์ หมายถึง การนำเสนอด้วย วาจา เมื่ออธิบายหรือบรรยายสิ่งต่าง ๆ ในขณะนำ ชมสถานที่ ซึ่งเป็นศิลปะการพูดที่เป็นเอกลักษณ์ และต้องใช้ความสามารถทางวิชาชีพชั้นสูง จะเห็น ได้ว่าการพากย์ทัวร์สามารถใช้ในการนำชมสถานที่ ต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย แต่ในที่นี้ผู้วิจัยเลือก สถานที่เฉพาะวัดพระเชตุพนฯ เพียงวัดเดียวเท่านั้น



๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยนี้เน้นหารายละเอียดต่าง ๆ ของข้อมูลที่ทำการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ ความ เข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยมุ่งเน้นที่จะนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้พัฒนาหลักสูตร

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูล ดิบหรือสภาพการใช้ภาษาจริง ๆ ในการพากย์ทัวร์

มาใช้เป็นคลังข้อมูล (corpus) ของการวิจัยใน ครั้งนี้ ดังนั้นการเก็บข้อมูลในครั้งนี้คือการไปบันทึก เสียงของมัคคุเทศก์ชาวไทยในการพากย์ทัวร์เป็น ภาษาฝรั่งเศส ให้แก่นักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศสขณะ ปฏิบัติงานจริง แล้วนำข้อมูลดิบมาวิเคราะห์ตาม แนวคิดที่ต้องการศึกษา โดยมีกระบวนการโดยรวม ดังนี้

๑. ตั้งเกณฑ์ในการคัดเลือกมัคคุเทศก์ เพื่อให้ได้มัคคุเทศก์ที่มีความรู้ ความสามารถในการใช้ ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการพากย์ทัวร์

๒. ติดต่อขอความร่วมมือจากมัคคุเทศก์ ที่มีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ และขอทำการ บันทึกเทป

๓. กำหนดสถานที่ และระยะเวลาที่จะใช้ในการ บรรยาย

๔. บันทึกเทปการพากย์ทัวร์ของมัคคุเทศก์ ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด

๕. ถอดเทปบันทึก และตรวจสอบข้อมูลที่ ได้จากการถอดเทปของมัคคุเทศก์

๖. ตั้งกรอบการวิเคราะห์ (frameworks) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง ๓ วิธี โดยได้จากการ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ มัคคุเทศก์

๗. ทดสอบกรอบการวิเคราะห์กับข้อมูลจริง บางส่วน พร้อมปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาทั้ง ๓ วิธี แล้วทำการปรับแก้ไขกรอบการวิเคราะห์ให้ ถูกต้อง

๘. วิเคราะห์ข้อมูล (corpus) ตามกรอบที่ตั้ง ไว้และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์ ทั้ง ๓ วิธีกับมัคคุเทศก์และผู้เชี่ยวชาญในด้าน ลักษณะทางภาษาศาสตร์ อັตถภาควิเคราะห์ และ เนื้อหาสาระ

๓. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ สำหรับการวิจัย

เนื่องจากผู้วิจัยไม่พบแนวทางการวิเคราะห์
อรรถภาคของการพากย์ทัวร์เป็นภาษาฝรั่งเศสจาก
การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องจึงต้องทำการสร้าง
กรอบการวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์นักคุเทศก์
โดยมีแนวทางดังนี้

๑. ศึกษาแนวทางการสร้างกรอบการวิจัย
เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ทั้ง ๓ วิธี
๒. ศึกษาลักษณะทางภาษาศาสตร์ในการ
พากย์ทัวร์ จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
๓. สัมภาษณ์นักคุเทศก์ เพื่อเป็นแนวทาง
ในการกำหนดกรอบการวิจัย
๔. ศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในการปฏิบัติงาน
จริงของนักคุเทศก์ โดยยึดตามกรอบการ
วิเคราะห์ที่ตั้งไว้



การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด
ที่รวบรวมตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการบันทึกเทป
ทั้งหมดตามรายละเอียดดังกล่าวมาถอดเสียงเป็น
ตัวอักษร
๒. ศึกษาทฤษฎีการพากย์ทัวร์ ในหัวข้อ
อรรถภาควิเคราะห์ ลักษณะทางภาษาศาสตร์ และ
เนื้อหาของภาษา



กรอบการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. กรอบการศึกษาลักษณะอรรถภาค การพากย์ทัวร์

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
เป็น ๗ ลักษณะ คือ

- ๑.๑ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๑.๒ สัมภาษณ์นักคุเทศก์
- ๑.๓ ตั้งกรอบอรรถภาคอย่างคร่าว ๆ
- ๑.๔ วิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี อรรถภาค
วิเคราะห์ของ Swales (1990, 2004) เพื่อระบุ
ว่าการพากย์ทัวร์มีอรรถภาคอะไรบ้าง
- ๑.๕ วิเคราะห์ลักษณะทางภาษาศาสตร์
(lexical features) ในแต่ละอรรถภาคเพื่อสนับสนุน
การวิเคราะห์อรรถภาคต่าง ๆ
- ๑.๖ ปรับแก้กรอบอรรถภาค แล้วนำกลับไป
วิเคราะห์อีกครั้ง
- ๑.๗ วิเคราะห์ความเที่ยงตรงและความ
น่าเชื่อถือของการลงรหัส

ในการวิเคราะห์ตัวอรรถภาคและอนุวัจน
ใด ๆ นั้นจะถูกตีความจากผู้วิเคราะห์ ซึ่งผู้วิเคราะห์
ที่ต่างกันอาจตีความแบ่งอรรถภาคและอนุวัจน
แตกต่างกันได้ ดังนั้นจึงควรมีการตรวจสอบความ
เที่ยงในการแบ่งอรรถภาคและอนุวัจนของบุคคล
สองบุคคลหรือมากกว่า (บุษบา กนกศิลปะธรรม
และสุดาพร ลักษณะินาวิน, ๒๕๕๙: ๔๑)

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและความ
เที่ยงตรงในการวิเคราะห์อรรถภาค ผู้วิจัยได้ให้
นักคุเทศก์และผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์อรรถ-
ภาคตรวจสอบกรอบการวิเคราะห์ (framework)
ก่อนการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ ตลอดจนให้ช่วย
ในการเป็นผู้ลงรหัส (intercoder) เพื่อนำผลการ
วิเคราะห์มาช่วยในการตรวจสอบความเที่ยงตรงใน
การวิเคราะห์และแบ่งอรรถภาคตามหน้าที่หรือ
วัตถุประสงค์ของการสื่อสารให้เกิดความน่าเชื่อถือ
และเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น โดยจัดให้มีการอธิบายถึง
เกณฑ์การลงรหัสให้กับผู้ลงรหัส เพื่อให้เกิดความ
เข้าใจ ตลอดจนเป็นการเปิดโอกาสให้สอบถามข้อ
สงสัยที่อาจเกิดขึ้นได้ในการลงรหัส

๒. กรอบการศึกษาลักษณะทาง ภาษาศาสตร์ในการพากย์ทัวร์

ในส่วนของการศึกษาลักษณะทางภาษาศาสตร์ ผู้วิจัยเลือกศึกษารูปแบบของคำศัพท์และไวยากรณ์ (lexico-grammatical patterns) ได้แก่ การใช้คำนามทั่วไป คำนามเฉพาะที่ใช้เกี่ยวกับวัด โดยเฉพาะคำสรรพนาม คุณศัพท์ กริยา บุพบท สันธาน อุทาน รวมถึงการใช้กาลมาลา และวาทก ตลอดจนลักษณะประโยค ได้แก่ ประโยคความเดียว และประโยคความซ้อน เพื่อวิเคราะห์หาลักษณะเด่นของการใช้ภาษาในการพากย์ทัวร์ ส่วนการวิเคราะห์เชิงปริมาณเกี่ยวกับการเลือกใช้คำศัพท์และความถี่ของการใช้ ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่จะใช้โปรแกรมการวิเคราะห์คลังข้อมูลที่เรียกว่า คอนคอร์ดแดนเซอร์ (Concordancer) ซึ่งมีหน้าที่ในการค้นหาคำที่ต้องการและจัดเรียงคำนั้นพร้อมบริบทที่ปรากฏ

(วิโรจน์ อรุณมานะกุล, ๒๕๔๕: ๑๘๖) อย่างไรก็ตาม โปรแกรมลักษณะนี้ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อศึกษาลักษณะทางภาษาศาสตร์ฝรั่งเศสโดยเฉพาะ ในที่นี้ผู้วิจัยจึงเลือกประเมินผลความถี่ในเชิงปริมาณด้วยตัวผู้วิจัยเอง

๓. กรอบการศึกษาเนื้อหาในการ พากย์ทัวร์

๓.๑ สร้างกรอบการวิเคราะห์จากการวิเคราะห์แก่นสำคัญ (thematic category) ของแต่ละหน่วยการวิเคราะห์ โดยเน้นที่คำ

๓.๒ จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แก่นสำคัญ โดยจัดให้เป็นหัวข้อ พร้อมให้รหัส (Coding) ของหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

๓.๓ วิเคราะห์เนื้อหา โดยจะวิเคราะห์เฉพาะเนื้อหาที่ปรากฏมากกว่าเนื้อหาที่ซ่อนเร้น

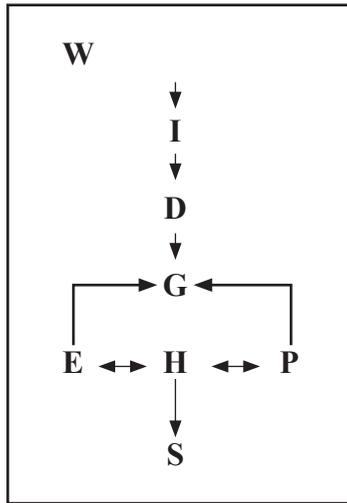




๑. ผลการวิเคราะห์อัตถภาค

Move W: Welcoming	Step 1 ทักทายเป็นภาษาฝรั่งเศส Step 2 ทักทายเป็นภาษาฝรั่งเศสและภาษาไทย
Move I: Introducing oneself	Step 1 บอกชื่อ Step 2 บอกหน้าที่
Move D: Drawing someone's attention	
Move G: Giving Information	Step 1 บอกความเป็นมา/ลักษณะของวัด Step 2 บอกผู้สร้าง/ปฏิสังขรณ์ Step 3 บอกสิ่งที่มี ที่ปรากฏ
Move E: Explaining	Step 1 อ้างถึงประเพณี Step 2 อธิบายธรรมเนียมไทย Step 3 ตั้งคำถาม Step 4 เปรียบเทียบความเหมือน Step 5 เปรียบเทียบความแตกต่าง Step 6 เปรียบเทียบบุคคล
Move H: Highlighting	Step 1 เปรียบเทียบวัตถุ สถานที่ ให้เห็นว่ามีความโดดเด่นที่สุดในประเทศไทย หรือในโลก Step 2 ใช้จำนวนหรือประโยคที่แสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่ากับการที่ได้มาชมหรือเที่ยว หรือเน้นว่าคนจำนวนมากได้มาชื่นชมกับสิ่งต่าง ๆ หรือสถานที่นั้น ๆ เพื่อเสริมให้เห็นคุณค่ามากขึ้น
Move P: Persuading	
Move S: Saying good-bye	Step 1 บอกให้ทราบว่าการนำชมจะสิ้นสุดแล้ว Step 2 คาดหวังว่าผู้ฟังคือนักท่องเที่ยวคงจะพอใจกับการนำชม Step 3 หวังว่าจะมีโอกาสที่จะนำนักท่องเที่ยวกลับมาชมใหม่ เมื่อนักท่องเที่ยวมีโอกาสกลับมาเที่ยวประเทศไทยอีก Step 4 กล่าวลา ขอขอบคุณ อวยพรเป็นภาษาฝรั่งเศส Step 5 ใช้ภาษาไทยเหมือนกับการกล่าวสวัสดิ์ในโอกาสที่พบกันเป็นครั้งแรก

จากการพากย์ทัวร์ของมัดคุเทศก์ไทย สามารถสรุป Move ได้ดังต่อไปนี้



Move W = กล่าวทักทาย ต้อนรับ

Move I = แนะนำตนเอง

Move D = ดึงความสนใจของผู้ฟัง

Move G = ให้ข้อมูล

Move E = อธิบาย

Move H = ให้คุณค่า

สรุปได้ว่าการพากย์ทัวร์ หลังจากทีมัดคุเทศก์กล่าวต้อนรับ (Move W) แนะนำตนเอง (Move I) แล้ว การเข้าสู่เนื้อหาการบรรยายของสถานที่แต่ละแห่งจะเริ่มด้วยการดึงความสนใจของนักท่องเที่ยว หรือเชื่อมต่อ หรือเปลี่ยนหัวข้อเรื่องที่จะบรรยาย (Move D) ก่อน แล้วจึงให้ข้อมูล (Move G) สำหรับลำดับขั้นต่อไปนั้น อาจจะเป็นบรรยายเพิ่มเติมจากข้อมูลที่มีอยู่แล้ว (Move E) หรืออาจจะเป็น Move H ที่ให้ความสำคัญและคุณค่ากับสถานที่ วัตถุสิ่งของที่บรรยายเป็นจุดเด่นหรือจุดขายของสถานที่นั้น ๆ การใช้ Move E หรือ Move H ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้พูดในการให้ความสำคัญก่อน-หลัง และด้วยบทบาทของนักขาย มัดคุเทศก์ใช้ Move P เป็นการเชิญชวนให้ผู้ฟังคือนักท่องเที่ยวกลับมาใหม่อีกครั้ง ทำยสุดการพากย์ทัวร์สิ้นสุดลงด้วย Move S

๒. ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาศาสตร์

ระดับคำ

๒.๑ การใช้คำศัพท์เฉพาะ ในการพากย์ทัวร์ มีการใช้ศัพท์เฉพาะ เช่น พระพุทธรูปปางไสยาสน์ (Bouddha Couché) ปรีนิพพาน (Le nirvana) สถูป เจดีย์ (Un pagode) เครื่องราชกกุธภัณฑ์ (Les insignes royaux) ด้านในของเปลือกหอยที่ใช้ในงานศิลปะที่เรียกว่าประดับมุก (Le nacre) การรักษาด้วยวิธีการฝังเข็มแบบจีน (L'acuponcture) การนวดกดจุดแบบไทย (L'acupressure) มงคล 108 (108 signes bénéfiques) เป็นต้น

๒.๒ จากตารางวิเคราะห์ความถี่การใช้คำศัพท์

และไวยากรณ์ (aspect lexical et grammatical) ทำให้ทราบการใช้ภาษาฝรั่งเศสในการพากย์ทัวร์ของมัดคุเทศก์ไทย พบว่าประเภทของคำและไวยากรณ์ที่มีการใช้จำนวนมาก ประกอบด้วย

๒.๒.๑ คำสรรพนาม ได้แก่ pronoms personnels และ pronoms démonstratifs invariables คือ ce และ ça (cela)

๒.๒.๒ คำคุณศัพท์ประกอบคำนามที่แสดงลักษณะต่าง ๆ หรือ adjectifs qualificatifs ได้แก่ un temple splendide, le géant Bouddha, le temple sacré

๒.๒.๓ คำสันธาน ได้แก่ parce que mais et c'est pour ça/ alors/ donc/ puis ou si comme

๒.๒.๔ คำบุพบท มีการใช้มาก รองจากคำนาม เป็นคำบุพบทประเภทคำโดด à, de, après, avec, pour, dans, depuis sans, devant และกลุ่มคำบุพบท autour de, près de, jusqu'à, à l'époque de อีกทั้งโครงสร้างกริยาหลักบางตัว ที่มี à หรือ de

๒.๒.๕ กาลมาลาของกริยา (temps) ซึ่งมีคฤศเทศก์เลือกใช้ปัจจุบันกาล (temps présent) บรรยายเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ แม้ว่าจะไม่ถูกหลักไวยากรณ์

ระดับประโยค จากการวิเคราะห์ความถี่ในการใช้ประโยค

๒.๓ ชนิดของประโยค พบว่ามีคฤศเทศก์ใช้ประโยคความเดียวและประโยคความซ้อนในการบรรยาย โดยมีสัดส่วนเสมอกัน ประโยคความเดียว แสดงลักษณะการใช้ภาษาที่ง่าย ชัดเจน และสมบูรณ์ ในขณะที่ใช้ประโยคความซ้อนเพื่อช่วยให้การสื่อสารมีความชัดเจนเกิดความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นความสามารถของคฤศเทศก์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

๒.๔ รูปประโยค ลักษณะโครงสร้างของประโยคที่พบ แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ประโยคกรรตุวาจก และประโยคกรรมวาจก มีคฤศเทศก์ทั้งหมดใช้ประโยคที่เป็นกรรตุวาจกมากกว่ากรรมวาจก ซึ่งใช้เฉพาะเมื่อบรรยายว่าสถานที่/สิ่งของสร้างเมื่อไร และใครเป็นผู้สร้าง โดยมีสัดส่วนมากกว่าประโยคกรรตุวาจก

๒.๕ การใช้ระดับภาษา พบว่าภาษาที่มีคฤศเทศก์ใช้ภาษาสุภาพ ซึ่งเป็นภาษาที่เหมาะสมกับสัมพันธภาพของผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

แม้ว่าในหลาย ๆ โอกาสมีคฤศเทศก์จะใช้ประโยคคำสั่ง แต่ก็แฝงความหมายในเชิงเชิญชวนให้ผู้รับบริการคล้อยตามและอยากปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

๓. ผลการวิเคราะห์เนื้อหา

จากผลการศึกษาเนื้อหาการพากย์ทัวร์ของวัดพระเชตุพนฯ พบว่า มีคฤศเทศก์ทั้ง ๔ คน ได้กล่าวถึงจุดสำคัญของวัดพระเชตุพนฯ คือ กล่าวถึงประวัติซึ่งเป็นภาพรวมของวัด โดยเฉพาะความเก่าแก่/ยุคสมัยที่สร้าง และความสำคัญในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย กล่าวถึงลักษณะเด่นของพระพุทธรูปไสยาสน์ และกล่าวถึงการนวดกดจุดของแพทย์แผนไทย หัวข้อที่มีคฤศเทศก์พูดถึงน้อย ได้แก่ เจดีย์ ๔ รัชกาล พระระเบียง และพระพุทธรูป แต่มีคฤศเทศก์ได้พูดถึงฤกษ์ตัดตนมหาปฐิสลักษณ์ ๓๒ ประการ มงคล ๑๐๘ ที่ฝ่าพระบาทพระพุทธรูปไสยาสน์ และวิธีการทำบุญโดยใช้วิธีการอธิบายเพิ่มเติม สอดแทรก และเปรียบเทียบให้มองเห็นหรือเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ความรู้อื่น ได้แก่ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมไทย พฤษศาสตร์ ที่มีคฤศเทศก์ได้บูรณาการเพื่อให้การพากย์ทัวร์บรรลุจุดมุ่งหมาย

การอภิปรายผล

ในด้านรูปแบบการพากย์ทัวร์ การศึกษาตามแนวคิดของ Swales ทำให้เห็นว่าการพากย์ทัวร์ก็มีรูปแบบที่ชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับลำดับขั้นตอนในการนำบรรยาย ทำให้สามารถพากย์ทัวร์ได้ผลสัมฤทธิ์ตรงตามเป้าหมาย ซึ่งเหมือนกับแนวคิดของสุระชาติ (๒๕๕๑: ๓) ที่ระบุว่า ในการบรรยายการนำทัวร์ ต้องเริ่มด้วยการทักทาย แนะนำตนเอง เชื่อมโยงข้อความ ขั้นตอนเหล่านี้ตรงกับผลของการศึกษาที่ได้พบ ขั้นตอนที่แตกต่างกันคือ

การบอกจุดเด่นของสถานที่/สิ่งของ แล้วจึงให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่ตั้งหรือลักษณะทางภูมิศาสตร์ตามด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ รูปทรง ขนาด ต่อจากนั้นพูดถึงจุดเด่นย่อย และสิ้นสุดด้วยการกล่าวขอบคุณ อ่าลา

จากผลการศึกษาตารางวิเคราะห์โครงสร้างภาษาฝรั่งเศสของมัคคุเทศก์ไทย ในลักษณะของการใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ ทำให้ทราบการใช้ภาษาฝรั่งเศสในระดับต่าง ๆ คือ

ระดับคำ พบว่า

๑. มัคคุเทศก์ใช้คำคุณศัพท์ประกอบคำนามที่แสดงลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ *un temple splendide, le géant Bouddha, le temple sacré* มีการอธิบายความหมายของคำ เช่น *Wat ou W A T est nommé toujours devant le nom du temple comme vous dites l'église.* และมีการใช้คำเปรียบเทียบขั้นสูงสุด เช่น *Wat Pho, c'est le plus ancien temple de Bangkok...*

๒. มีการแสดงหน้าที่ของภาษา เช่น การใช้ภาษาเพื่อบอกที่ตั้ง ตำแหน่ง เช่น *Bon, maintenant, à droite, c'est le Temple du Wat Pho.*

๓. มีการใช้กาลมาลาของกริยา (temps) ซึ่งมัคคุเทศก์เลือกใช้อดีตกาล และปัจจุบันกาล โดยมัคคุเทศก์ใช้ปัจจุบันกาลในการบรรยายมากที่สุด และยังใช้ในการเล่าเหตุการณ์ในอดีตด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ แม้ว่าจะไม่ถูกหลักไวยากรณ์ เช่น *Qu'est-ce qu'ils font au XIXe siècle? Oui, c'est le roi qui donne la permission d'ouvrir le secret d'Asie.*

ระดับประโยค จากการวิเคราะห์ความถี่ในการใช้ประโยค

๑. **ชนิดของประโยค** พบว่ามัคคุเทศก์จะใช้ประโยคความเดียวและประโยคความซ้อนในการบรรยาย โดยมีสัดส่วนที่ตัดเทียมกัน ซึ่งประโยคความเดียวจะเป็นประโยคที่แสดงลักษณะการใช้ภาษาที่ง่าย ชัดเจน และสมบูรณ์ ส่วนประโยคความซ้อนช่วยให้การสื่อสารมีความชัดเจนเกิดความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นความสามารถของมัคคุเทศก์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

๒. **รูปประโยค** ลักษณะโครงสร้างของประโยคที่พบ แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ประโยคกรรตุวาจก และประโยคกรรมวาจก มัคคุเทศก์ใช้ประโยคที่เป็นกรรตุวาจกในสัดส่วนที่มากกว่าประโยคกรรมวาจก ในการบรรยายเหตุการณ์เมื่อไร ใคร ทำไม อย่างไร เช่น *Ce temple a été construit à l'époque d'Ayutthaya.*

๓. **การใช้ระดับภาษา** พบว่าภาษาที่มัคคุเทศก์ใช้ภาษาสุภาพ ซึ่งเป็นภาษาที่เหมาะสมกับสัมพันธภาพของผู้ให้บริการและผู้รับบริการ แม้ว่าในหลาย ๆ โอกาสมัคคุเทศก์จะใช้ประโยคคำสั่ง แต่ก็แฝงความหมายในเชิงเชิญชวนให้ผู้รับบริการคล้อยตามและอยากปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามัคคุเทศก์รู้จักการใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล

ผลที่ได้รับจากการวิเคราะห์ด้านลักษณะทางภาษาที่มัคคุเทศก์ใช้มีลักษณะคล้ายคลึงกับสุระชาติ สวนทรัพย์ (๒๕๕๑: ๕) ระบุว่าภาษาของการพากย์ทัวร์มีลักษณะที่แตกต่างจากการใช้ภาษาโดยทั่วไป กล่าวคือ ภาษาของการพากย์ทัวร์จะมีการใช้รูปแบบภาษาที่เป็นโครงสร้างหลัก เช่น การใช้กาลต่าง ๆ ของกริยา การใช้คำคุณศัพท์ การเปรียบเทียบ ประโยคกรรมวาจก รูปแบบที่เป็นหน้าที่ของภาษา เช่น วิธีการบอกที่ตั้ง ตำแหน่งและรูปแบบที่เป็นคำพูดเฉพาะของอาชีพมัคคุเทศก์ ซึ่งรูปแบบ

เหล่านี้ต้องครอบคลุมองค์ประกอบหลักทั้ง ๖ คือ อะไร ที่ไหน ใคร เมื่อไร ทำไม อย่างไร

ด้านเนื้อหา เนื่องจากไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาของ การบรรยายเกี่ยวกับเรื่องวัดพระเชตุพนฯ จึงได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อหารายละเอียดจากหนังสือต่าง ๆ โดยเฉพาะหนังสือคู่มือมัคคุเทศก์ ฉบับภาษาฝรั่งเศส (Manuel pour les Guides Touristiques) ซึ่งจัดทำโดยคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นแบบฉบับสำหรับมัคคุเทศก์ ปรากฏว่าเนื้อหาที่มัคคุเทศก์ควรรู้เกี่ยวกับวัดนี้ประกอบด้วย ประวัติ และลักษณะเด่นอื่น ๆ ได้แก่ โบสถ์ พระระเบียง วิหารพระนอน เจดีย์ พระมณฑป ศาลาการเปรียญ ศาลาราย หอระฆัง เขามอและรูปปั้นฤๅษี ยักษ์ ผลการศึกษาเนื้อหาการพาทัวร์ มัคคุเทศก์ทั้งหมดได้กล่าวถึงเฉพาะภูมิหลัง ประวัติ วิหารพระนอน การนวดกดจุดของแพทย์แผนไทย โดยเฉพาะการนวดกดจุดของแพทย์แผนไทยเป็นหัวข้อที่ทันสมัย เนื่องจากปัจจุบันคนทั่วโลกให้ความสนใจกับการแพทย์แผนตะวันออก และการนวดแบบกดจุดของแพทย์แผนไทยกำลังเป็นที่นิยมอย่างมาก จึงเป็นจุดที่มัคคุเทศก์ต้องกล่าวถึงรายละเอียด หัวข้อที่มีการกล่าวถึงบ้าง คือ พระอุโบสถ หัวข้อที่กล่าวถึงน้อย ได้แก่ เจดีย์ พระระเบียง รูปปั้นฤๅษี อย่างไรก็ตาม มีมัคคุเทศก์บางคนได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่อง มหาบุริสลักษณะ ๓๒ ประการ มงคล ๑๐๘ ที่ประดิษฐานไว้ที่ใต้ฝ่าพระบาทพระพุทธไสยาสน์ และวิธีการทำบุญ ในการพาทัวร์นั้นมัคคุเทศก์ได้บูรณาการสอดแทรกความรู้ด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย ได้แก่ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมไทย พุทธศาสตร์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับสนใจของนักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศสที่ต้องการเรื่องราวเกี่ยวกับ

ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน (เหรียญ หล่อวิมจล, ๒๕๔๗: ๓๗)

สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยพบจากการพาทัวร์ของมัคคุเทศก์ไทย คือมัคคุเทศก์ให้ความสนใจในการบรรยายเกี่ยวกับลักษณะเด่นทางด้านสถาปัตยกรรมและศิลปะในสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับมัคคุเทศก์ชาวฝรั่งเศส อีกประการหนึ่ง นักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศสส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวในเมืองไทยส่วนมากจะอ่านหนังสือนำเที่ยวเมืองไทยมาก่อน โดยเฉพาะหนังสือของสำนักพิมพ์ Gallimard และ Guide du Routard มาก่อน ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วิถีชีวิตของคนไทย และมักจะนำหนังสือติดตัวมาด้วยในระหว่างท่องเที่ยวเมืองไทย (เหรียญ หล่อวิมจล, ๒๕๔๗: ๔๒) ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงต้องการที่จะได้รับความรู้หรือเกร็ดความรู้ต่าง ๆ ที่แปลกออกไปจากเนื้อหาสาระในหนังสือ เพื่อเพิ่มอรรถรสและความประทับใจ มัคคุเทศก์ควรจะสอดแทรกเกร็ดความรู้เกี่ยวกับสิ่งแปลก ๆ ในวัด เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับตึกตาดำจีน (อับเฉา) ยักษ์ พิธีกรรมหรือประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทย เช่น ประเพณีการบวช การทำบุญ วัตรปฏิบัติของสงฆ์ เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ ความเป็นอยู่ของคนไทยอย่างถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม การพาทัวร์จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของมัคคุเทศก์คือ จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่รัก การบริการ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความอดทน มีน้ำใจ และที่สำคัญยิ่งคือ ต้องมีความสามารถในการสื่อสาร โดยรู้การใช้ช่องทางหรือรูปแบบ ขั้นตอนในการบรรยายอย่างเป็นระบบ ใช้ภาษา (ต่างประเทศ) ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว รวมทั้งต้องมี



ศิลปะในการพูด สามารถอธิบายให้เนื้อหาสาระ ความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลินกับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการท่องเที่ยว



สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย ทำให้เห็นแนวทางว่า มัคคุเทศก์ที่จะประสบความสำเร็จในการพากย์ทัวร์ ควรคำนึงถึงอัตถภาควิธีหรือรูปแบบในการสื่อสาร ลักษณะทางภาษาศาสตร์ตลอดจนเนื้อหาในการพากย์ทัวร์ เพื่อให้สามารถพากย์ทัวร์ได้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร และพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ระบุตัวชี้วัดมาตรฐานด้านความรู้มัคคุเทศก์ กำหนดว่ามัคคุเทศก์ต้องมีความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย ความรู้เกี่ยวกับศิลปะไทย มีความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

ดังนั้น จากผลของการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะการกำหนดสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาฝรั่งเศสเพื่อ

การท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและสามารถตอบสนองตัวชี้วัดมาตรฐานด้านความรู้ของมัคคุเทศก์ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับอัตถภาควิธีต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อเป็นรูปแบบและขั้นตอนในการสื่อสารโดยใช้คำศัพท์เฉพาะ คำและโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาซึ่งรวมถึงระดับของภาษา อีกทั้งเนื้อหาที่ให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย ความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และประเพณีวัฒนธรรมไทย ตลอดจนเกร็ดความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเป็นมัคคุเทศก์มืออาชีพ



ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาความถูกต้องในการใช้ภาษาฝรั่งเศสในการพากย์ทัวร์ของมัคคุเทศก์ชาวไทย ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรจะมีการศึกษาความถูกต้องในการใช้ภาษาฝรั่งเศสทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหา เพื่อยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอน





- ธิดา บุญธรรม. ๒๕๒๗. การวิเคราะห์ภาษาฝรั่งเศสสำหรับมัคคุเทศก์ในสถานการณ์จริง. รายงานการวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุษบา กนกศิลป์ธรรม และสุดาพร ลักษณะนิยานิน. ๒๕๔๙. การวิเคราะห์คลังข้อมูล: โครงสร้างบทความวิจัยจุลชีวะวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. ๒๕๔๕. ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุระชาติ สวนทรัพย์. ๒๕๕๑. **The Guide Speak.** เอกสารประกอบคำสอนวิชา English for Tourism V. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เหรียญ หล่อวิมมล. ๒๕๔๗. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศส. ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๓ เดือนกันยายน-ธันวาคม.

Bangkok Post. 2011. issued 7 July.

Halliday, M.A.K. 1989. **Spoken and Written Language.** Oxford: Oxford University.

Hutchinson, Tom & Waters, Alan. 1987. **English for Specific Purposes: A learner-centered approach.** Cambridge University Press.

Johns, Ann M. & Dudley-Evans, Tony 1991. **English for Specific Purposes: International in Scope, Specific in Purpose.** TESOL Quarterly 25:2, 297–314.

Kachitra Bhangnanda, Walaya Wiwatsorn. 1992. **Manuel pour les Guides Touristiques.** Bangkok: Chulalongkorn University.

Robinson, P. 1980. **ESP (English for Specific Purposes).** Oxford: Pergamon Press.

Stevens, P. 1988. **ESP after twenty years: A re-appraisal.** In M. Tickoo (Ed.), **ESP: State of the art (1–13).** SEAMEO Regional Language Centre.

Swales, J.M. 1990. **Genre analysis. English in academic and research settings.** Cambridge: Cambridge University Press.

Swales, J.M. 2004. **Research genres: Explorations and applications.** Cambridge: Cambridge University Press.

รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ข้อมูล ประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่อง ฟอลคอนแห่งอยุธยา และตากสิน มหาราชชาตินักรบของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์

ปรีดี พิศุมมิวธิ*



Résumé

Cette recherche a pour but d'analyser l'utilisation des données historiques parues dans des deux romans historiques thaïlandais de Claire Keef-Fox, *le Ministre des Moussons* et *le Roi des Rizières*. Le résultat prouve que des caractéristiques généraux de ces deux romans ont été mis en évidence par la description de caractères des personnages et d'espaces ruraux. On trouve également la vie quotidienne des Thaïs. D'ailleurs, l'auteur fait plus de recherche qu'ordinaire: des premières sources écrites par des Français aux XVII^e et XIX^e siècles conservés aux archives en France et en Thaïlande sont documentées. Par contre, l'auteur travaille avec des livres classiques sur la relation franco-thaïe comme celui de De Bèze quand elle voudrait écrire sur Phaulkon, et la thèse de Jacqueline de Fels sur le Roi Tak-Sin. Aussi des sources étrangères se sont-elles appliquées. A propos de technique d'écriture, l'ordre chronologique est respecté et la personnification se fait réellement. C'est pour cette raison que ces deux romans se définissent comme roman basé sur le fait historique et connu un succès.



๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน และเป็นการบันทึกเรื่องราว

ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยผ่านมุมมองของผู้เขียนที่ได้ใช้กลวิธีการเขียนรูปแบบต่าง ๆ และข้อมูลที่ได้ศึกษามา ผนวกกับจินตนาการในการเขียนบรรยายให้ผู้อ่านมีความรู้สึกร่วมไปพร้อมกัน งานวรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือของความบันเทิงในระดับหนึ่ง

ทางด้านการศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในประเทศไทย นับได้ว่านวนิยายที่ใช้ฉากประวัติศาสตร์เป็นพื้นหลังของการดำเนินเรื่องนั้นมีไม่มากนัก เนื่องจากการเข้าถึงเอกสารที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการพรรณนาฉากให้มีความสมจริงนั้นกระทำไต่ยาก ในด้านการศึกษาวรรณคดีไทย นอกจากการศึกษาบทบาทตัวละคร จุดมุ่งหมายในการเขียนโวหารและกลวิธีในการแต่งแล้ว การศึกษาเรื่องฉากก็นับว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกัน เพราะฉากเป็นตัวกำหนดการดำเนินเรื่องและสร้างความสมจริงให้กับการเขียนนวนิยาย ดังจะสังเกตได้ว่านวนิยายเรื่องใดที่มีฉากที่สอดคล้องกับการเล่าเรื่อง นวนิยายเรื่องนั้นย่อมจะได้รับความนิยมอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะผู้เขียนสามารถทำให้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมและรับรู้ได้ถึงความสมจริงของฉากที่บรรยายออกมา

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในประเทศไทย สามารถจัดเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ได้ตามผู้เขียนคือ ผู้เขียนนวนิยายคนไทยที่มีความชื่นชมประวัติศาสตร์

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ของไทย และหยิบฉวยสำคัญของประวัติศาสตร์ไทยสมัยต่าง ๆ มาเรียบเรียงให้เป็นนวนิยาย เช่น ผลงานเรื่องฟ้าใหม่ของศุภร บุนนาค ที่ใช้ฉากเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ มาเขียน ผลงานเรื่องขุนศึกของไม้ เมืองเดิม ผลงานเรื่องสี่แผ่นดินของพลตรีหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่องร่มฉัตรของทมยันตี และผลงานเรื่องรัตนโกสินทร์ บูรพา ราตรี-ประดับดาว ฯลฯ ของ ว.วินิจฉัยกุล เป็นต้น อีกกลุ่มหนึ่งเป็นชาวต่างชาติที่ชื่นชมประวัติศาสตร์ไทย และหยิบเรื่องราวในประวัติศาสตร์มาผสมผสานกับจินตนาการและผลิตรายงานเขียนขึ้น โดยเฉพาะชาวฝรั่งเศสที่สนใจประวัติศาสตร์ไทยนั้น ได้เขียนนวนิยายหลายเรื่องที่ใช้ฉากในประวัติศาสตร์ไทย คือ รุกสยามในนามของพระเจ้า (Pour la plus grande gloire de Dieu) ของมอร์กาน สปอร์ตเตส (Morgan Sportès) เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา (Le Ministre des Moussons) และเรื่องตากสินมหาราชชาตินักรบ (Le Roi des Rizières) ของ แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ (Claire Keef-Fox) เป็นต้น

ทั้งมอร์กาน สปอร์ตเตส และแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ต่างมีความชื่นชมในประวัติศาสตร์ไทยและหลงใหลเสน่ห์เมืองไทยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ได้ศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ไทยและใช้ฉากประวัติศาสตร์เป็นตัวดำเนินเรื่อง ทำให้นวนิยายดังกล่าวได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีในหมู่นักอ่าน เพราะเหตุที่ว่าผู้เขียนเป็นชาวต่างชาติ แต่สามารถเรียบเรียงนวนิยายให้มีความลุ่มลึกได้ อย่างไรก็ดี ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษานวนิยายของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ๒ เรื่อง เพราะในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๔) แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ

การสมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพฯ (Alliance Française de Bangkok) นวนิยายเรื่องดังกล่าวใช้จุดเด่นของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ๒ ช่วง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และเหตุการณ์ตอนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ เข้ามาเป็นแกนหลักในการดำเนินเรื่อง และเห็นว่าความรู้สึกของผู้เขียนที่มีต่อเมืองไทยดังที่ปรากฏในตัวอย่างคำสัมภาษณ์แคลร์ มีความน่าสนใจ ที่ได้แสดงความสนใจของผู้เขียนต่อประวัติศาสตร์ไทยด้วย ดังว่า

“ฉันไม่รู้ว่าคุณไทยคิดกับพระเจ้าตากสินอย่างไรบ้าง แต่ในความคิดของฉัน พระเจ้าตากเป็นอัจฉริยะในเรื่องของการศึก การทหาร รวมถึงการบริหารจัดการ ในเวลานั้นท่านเป็นคนที่เข้ามาในเวลาที่สำคัญที่สุด”

นอกจากนี้เธอยังมองเปรียบเทียบชีวิตของพระเจ้าตากคล้ายกับนโปเลียนมหาราช ในแง่ที่ว่ามาจากครอบครัวที่ยากจนเหมือนกัน เป็นนักรบเหมือน ๆ กัน ทั้งสองพระองค์ทรงทำให้ประวัติศาสตร์ชาติต้องจารึก รวมถึงการพบจุดจบในชีวิตที่หืดหู่

สำหรับการค้นคว้าข้อมูลเพื่อนำมาเขียน เธอกล่าวว่าใช้เวลาถึง ๕ ปี แคลร์ศึกษาทั้งจากงานวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่เขียนเรื่องพระเจ้าตากสิน หนังสือประวัติศาสตร์ของนักเขียนชาวอเมริกัน หนังสืออีกหลายเล่มที่เกี่ยวกับสยามและกษัตริย์ของสยาม รวมถึงพระราชพงศาวดารและบันทึกจากคณะบาทหลวง¹ มิชชันนารีที่เข้ามาเผยแผ่ศาสนาในช่วงเวลานั้น

¹ คำว่า “บาทหลวง” ที่ใช้ในบทความนี้ผู้เขียนสะกดโดยใช้ “ด” สะกด เพราะสันนิษฐานว่ามาจากคำศัพท์ภาษาโปรตุเกสว่า Padre ที่แปลว่านักบวช เทียบเท่าคำว่า Frère หรือ Brother ส่วนคำว่าหลวง ไม่ได้หมายความถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าอยู่หัวเพียงฝ่ายเดียว แต่แปลว่าใหญ่หรือสำคัญก็ได้ ดังนั้น คำว่าบาทหลวงน่าจะแปลว่าพระสงฆ์ใหญ่ในคริสตศาสนา



“ข้อมูลจากพงศาวดารเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งฉันดีใจมากที่มีการแปลพงศาวดารเป็นภาษาอังกฤษและอีกหลักฐานที่สำคัญก็คือ บันทึกจากคณะมิชชันนารีที่เดินทางมาสยาม เมื่อเดินทางกลับมาฝรั่งเศสเขียนบันทึกไว้ เหล่านี้คือแหล่งรวมข้อมูลที่ฉันได้ศึกษาค้นคว้าก่อนที่จะมีหนังสือเล่มนี้”

ในส่วนการดำเนินเรื่องตากสินฯ แคลร์เล่าว่า ในแง่ประวัติศาสตร์เป็นการเล่าเรื่องตั้งแต่ครั้งที่พระเจ้าตากสินยังเป็นชายหนุ่มที่ชื่อ “สิน” เป็นเจ้าเมืองตาก ครั้นเมื่อราชอาณาจักรอยุธยาถูกพม่าล้อมไว้ พระยาตากก็รวบรวมไพร่พลที่จะสู้รบกับพม่าหรือที่ผู้เขียนเรียกว่า “นักสู้เพื่ออิสรภาพ” รวบรวมผู้คน ช่างสูมกองกำลังลงไปทางใต้ เพื่อจะปลดปล่อยอยุธยาให้พ้นจากข้าศึก ซึ่งก็ได้เมืองหลายเมือง เช่น ทวาย มะริด เพื่อรวมเป็นประเทศที่หน้าอยู่ รวบรวมพระพุทธรูปศาสนาให้เป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในประเทศ

ในแง่ของความเป็นวรรณกรรมและนวนิยายอยู่ที่การเล่าเรื่องผ่านมุมมองของฝรั่ง ๒ คน ซึ่งคนหนึ่งเป็นเหลนของเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ (ฟอลคอน) อีกคนเป็นนายทหารของฝรั่งเศสชื่อ “มาธิว” และมาธิวคนนี้เองที่ติดตามพระเจ้าตากไปในการศึกสงครามต่าง ๆ

“การที่ฉันใช้ชาวฝรั่งเศส อย่างมาธิวเป็นตัวดำเนินเรื่อง ก็เพื่อเป็นการบอกผู้อ่านว่า นวนิยายเรื่องนี้เป็นมุมมองจากฝรั่ง หากฉันตีความผิดหรือเข้าใจความหมายใดผิดไปก็เหมือนกับเป็นไปใยมุมมองของคนต่างชาติ”

“มาธิว” คนนี้จึงถือเป็นสะพานเชื่อมระหว่างผู้อ่านกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น

“ฉันพยายามให้ทุกอย่างเป็นกลาง ไม่ได้แต่งเติมเสริมต่ออะไรมากมายนัก ฉันค้นคว้าข้อมูล

อย่างดี เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ทั้งในด้านการสงครามและเหตุการณ์ในตอนพระเจ้าตากอารมณฺ์ขุนข่องก็เป็นเรื่องจริงที่มีบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ ฉันแต่งเติมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สิ่งที่เพิ่มขึ้นมากคือบทสนทนาซึ่งจำเป็นต้องมี เพราะไม่เช่นนั้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นี้ก็จะเป็นเรื่องน่าเบื่อ อย่างไรก็ตามฉันขอบอกว่าสุดท้ายแล้วหนังสือเล่มนี้คือนวนิยายเล่มหนึ่ง”

(<http://www.eduzones.com/news-1-1-23214.html>)

สิ่งที่เป็นประเด็นในการศึกษาครั้งนี้คือผู้เขียนซึ่งเป็นชาวต่างชาตินั้นมีลักษณะวิธีการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างไรในการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งถือว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในการเขียนนวนิยาย ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา (Le Ministre des Moussons) และตากสินมหาราชชาตินักรบ (Le Roi des Rizieres) ของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดยกล้วยไม้ แก้วสนธิ และพิมพ์เผยแพร่เพราะในแง่ของการเขียนนวนิยายโดยชาวต่างชาติ นับได้ว่านวนิยายทั้ง ๒ เรื่องนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดียิ่ง มีผู้อ่านจำนวนมาก

ในบริบทของเนื้อหาของนวนิยาย สิ่งที่น่าสนใจและสมควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมคือผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยจำนวนมากในการเล่าเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพรรณนาฉากเหตุการณ์และบุคคลสำคัญของเรื่องการบรรยายฉากเหตุการณ์ของนวนิยายทั้ง ๒ เรื่องใช้เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและเมืองไกล่เคียงเป็นหลัก ส่วนบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น สมเด็จพระนารายณ์มหาราช คอนสแตนติน ฟอลคอน (Constance Phaulkon) อัครมหาเสนาบดีต่างชาติ

ในราชสำนักสยาม สมเด็จพระเจ้าตากสิน และคนอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้นักเขียนต่างชาติเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องค้นคว้าเอกสารทางประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจะได้ศึกษาว่าผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลในการเรียบเรียงจากแหล่งใด เนื้อหาของนวนิยายสอดคล้องกับข้อมูลประวัติศาสตร์ที่เลือกนำมาศึกษาหรือไม่

อนึ่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ นี้ แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ผู้เขียนนวนิยายทั้ง ๒ เรื่อง ได้เดินทางเข้ามาทำงานในตำแหน่งผู้อำนวยการสมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพฯ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น



๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา (Le Ministre des Moussons) และตากสิน มหาราชชาตินักรบ (Le Roi des Rizieres)

๒. ศึกษาความประทับใจของชาวฝรั่งเศสที่มีต่อประวัติศาสตร์ไทยและเลือกใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือในการเขียนนวนิยาย



๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง



๑. ความหมายของนวนิยาย

นวนิยาย มาจากภาษาอังกฤษว่า Novel และ Novella ในภาษาอิตาเลียน คำนี้ใช้เป็นครั้งแรกเพื่อเรียกนวนิยายอย่างใหม่ของบอคาจิโอ (Boccaccio) ที่แต่งเรื่องเดคาเมรอน (Decameron) ซึ่งแต่งขึ้นราว ค.ศ. ๑๓๓๘-๑๓๔๐ การที่เรื่องเดคาเมรอนได้รับการกล่าวขวัญจากคนสมัยนั้นว่าเป็นนิยายแบบใหม่หรือนวนิยายนั้น เป็นเพราะ

บอคาจิโอเริ่มใช้กลวิธีการเขียนตามแบบนวนิยายในสมัยปัจจุบัน กล่าวคือ เขียนเล่าเป็นเรื่องสั้น ๆ เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างสมจริง แต่ขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าเรื่องราวดังกล่าวในวรรณกรรมนั้นเป็นเรื่องสมมุติไม่ใช่เรื่องจริง นอกจากนี้ก็มีวิธีการเสนอเรื่องให้ยอกย้อนชวนติดตาม และมีแนวคิดกว้างขวาง มีลักษณะต่างไปจากการเขียนนิทานนิยายแต่เดิมที่มักสร้างเรื่องจากจินตนาการและอุดมคติของผู้เขียน แต่ผู้เขียนกลับทำให้เรื่องที่น่าดูเหมือนเป็นเรื่องจริงโดยอาศัยการเล่าเรื่องให้เป็นไปตามลำดับเหตุการณ์แล้วสะท้อนแนวคิดสำคัญของเรื่องให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของศาสนา

อย่างไรก็ตาม เรื่องเดคาเมรอนก็เป็นเรื่องต้นเค้าของการเขียนนวนิยายตะวันตกเท่านั้น ยังไม่ได้มีลักษณะเป็นนวนิยายอย่างในปัจจุบันอย่างแท้จริงนัก แต่ก็มีอิทธิพลต่อนักเขียนในยุคนี้และยุคต่อมาด้วย เพราะหลังจากนี้เป็นต้นมา การเขียนนวนิยายหรือเรื่องเล่าแบบใหม่ก็กลายเป็นรูปแบบวรรณกรรมอย่างใหม่ที่แพร่หลายไปทั่วยุโรป (สายทิพย์ นุกุลกิจ, ๒๕๔๖: ๑๗๑-๑๗๒) นวนิยายตามแบบแผนเช่นปัจจุบันนี้เริ่มมีขึ้นเมื่อตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักประพันธ์นวนิยายที่แท้จริงคนแรกของอังกฤษ คือ แดเนียล เดอโฟ (Daniel Defoe) ซึ่งแต่งเรื่องโรบินสัน ครูโซ (Robinson Crusoe) เมื่อ ค.ศ. ๑๗๑๙

วิภา กงกะนันทน์ (วิภา กงกะนันทน์, ๒๕๓๙: ๓-๔) อธิบายว่านักวิชาการของตะวันตกที่กล่าวถึงนวนิยายในฐานะที่เป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง มีอยู่หลายคนทั้งชาวยุโรปและอเมริกัน เช่น George Lukacs ใน The Theory of the Novel

(Lukacs, 1962) E.M. Forster ใน Aspects of the Novel (E.M. Forster, 1974) ผู้ที่อธิบายศาสตร์แห่งนวนิยายให้เข้าใจได้ดีกว่าผู้อื่น คือ E.M. Forster ซึ่งกล่าวว่า นวนิยายเป็นบันทึงคดีร้อยแก้วรูปแบบหนึ่งที่จะมีความยาวไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คำ ซึ่งผู้แต่งใช้สร้างเรื่องราวที่สมมุติขึ้นให้ดูเป็นเรื่องจริงหรือเหมือนเรื่องจริง บทประพันธ์ที่ E.M. Forster ถือว่าเป็นนวนิยายชั้นครู คือ War and Peace ของ Leo Tolstoy, The Brothers Karamazov ของ Dostoyevsky และ A la recherche du temps perdu ของ Marcel Proust

ส่วนใน Cassell's Encyclopedia of World Literature ให้ความหมายว่า นวนิยายเป็นโครงเรื่องจำลองจากชีวิตจริง สามารถแสดงให้เห็นเหตุผลที่ปรุงแต่งชีวิตนั้นขึ้นจากหลักความจริงทั้งปวงและมีการวิเคราะห์ให้เห็นพฤติกรรมตามหลักจิตวิทยา (ธวัช ปุณโณทก, ๒๕๒๗: ๘๗)

สุพรรณิ วราทร กล่าวว่า คำว่านวนิยายในภาษาไทยเป็นคำศัพท์ใหม่ที่ใช้เรียกรรณกรรมประเภทเรื่องสมมุติหรือบันทึงคดี (Fiction) ที่เป็นร้อยแก้วแบบพรรณนาโวหาร ซึ่งในภาษาไทยแต่เดิมเรียกว่า เรื่องอ่านเล่นหรือเรื่องประโลมโลก (สุพรรณิ วราทร, ๒๕๑๙: ๑)

สรุปได้ว่านวนิยายคือ รรณกรรมร้อยแก้วที่แต่งขึ้นด้วยความยาวพอประมาณ โดยโครงเรื่องและตัวละครได้จำลองจากชีวิตจริง

๒. องค์ประกอบของนวนิยาย

จากการศึกษาวิธีการและทำนองแต่งนวนิยายของนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียง สรุปว่าสิ่งสำคัญของนวนิยายที่จะต้อง มี ๖ ประการ ดังนี้ (สุพรรณิ วราทร, ๒๕๕๒)

๑) โครงเรื่อง (Plot) คือ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นเหตุผลต่อกันโดยมีความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดการต่อสู้ทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างน่าสนใจและน่าติดตาม โครงเรื่องของนวนิยายมี ๒ ชนิด คือ โครงเรื่องใหญ่ (main plot) คือ แนวที่ผู้ประพันธ์ต้องการให้เรื่องดำเนินไป ต้องมีการผูกปมเรื่องให้ซับซ้อนและคลี่คลายเงื่อนไขจนจบ และโครงเรื่องย่อย (sub plot) คือ เรื่องที่แทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่มีความสำคัญน้อยกว่า แต่เป็นส่วนที่เพิ่มความสนุกสนานแก่เนื้อเรื่อง ฉะนั้นในนวนิยายเรื่องหนึ่งอาจมีโครงเรื่องย่อยได้หลายโครงเรื่อง

๒) ตัวละคร (Character) คือ ผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่องหรือเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในเรื่อง ตัวละครนี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของนวนิยาย เพราะถ้าไม่มีตัวละครแล้วเรื่องราวต่าง ๆ ในนวนิยายก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ ตัวละครของนวนิยายมี ๒ ประเภท คือ ตัวละครเอก (the major character) คือ ตัวละครซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องโดยตลอดหรือเป็นศูนย์กลางของเรื่อง และตัวละครประกอบหรือตัวละครย่อย (the minor character) คือ ตัวละครซึ่งมีบทบาทในฐานะเป็นส่วนประกอบของการดำเนินเรื่องเท่านั้น แต่ก็ต้องมีส่วนช่วยเสริมเนื้อเรื่องและตัวละครสำคัญให้เด่นชัดขึ้นด้วย

๓) บทสนทนา (Dialogue) คือ การสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละครในนวนิยาย เป็นส่วนที่ทำให้นวนิยายมีลักษณะคล้ายความจริงมากที่สุด บทสนทนาที่ดีต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวละคร ต้องสอดคล้องกับบรรยากาศในเรื่องและที่สำคัญต้องมีลักษณะสมจริง คือ มีคำพูดที่เหมือนกับบุคคลในชีวิตจริงใช้พูดจากัน

๔) ฉาก (Setting) คือ เวลาและสถานที่ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ช่วยบอกให้ผู้อ่านรู้ว่า เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ที่ไหน ที่นั้นมีลักษณะอย่างไร นวนิยายโดยทั่วไปจะสร้างฉากให้เป็นส่วนประกอบของเรื่อง เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเหตุการณ์และเวลาที่กำหนดไว้ในเนื้อเรื่อง หรือช่วยกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละคร ช่วยสื่อความคิดของผู้แต่ง หรือช่วยให้เรื่องดำเนินไป

๕) ความคิดเห็นของผู้แต่ง (Point of View) คือ ความคิดเห็น ทศนะ หรือปรัชญาของผู้เขียน ซึ่งสอดแทรกอยู่ในพฤติกรรมของตัวละครหรือคำพูดของตัวละคร ในการเสนอความคิดเห็นหรือแนวคิด ผู้แต่งจะไม่เสนอออกมาโดยตรง มักจะสอดแทรกซ่อนเร้นอยู่ในพฤติกรรมของตัวละคร

๖) ทำนองแต่ง (Style) คือ แบบแผนและลักษณะท่วงทำนองในการแต่ง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้ประพันธ์ เช่น การเลือกใช้คำ ท่วงทำนองโวหาร และน้ำเสียงของผู้แต่ง แต่งแบบแสดงอารมณ์ขัน อ่อนโยน ล้อเลียน เป็นต้น

สำหรับนวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้น เป็นหนึ่งในลักษณะการจัดแบ่งประเภทนวนิยาย ซึ่งหมายถึงการใช้ฉากประวัติศาสตร์เป็นหลักในการเล่าเรื่อง จึงจะเห็นได้ว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้นให้ความสำคัญที่ฉาก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ดูเหมือนจริงหรือเชื่อว่าเกิดขึ้นจริงมากที่สุด แต่จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้นมีผู้ศึกษาไว้น้อยมาก

อภิรักษ์ ชัยปัญหา (อภิรักษ์ ชัยปัญหา, ๒๕๔๖) เสนอว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์อาจแบ่งได้ ๒ ประเภท คือ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลอิงจากประวัติศาสตร์มาก และอีกแบบหนึ่ง

เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่เลือกเฉพาะเหตุการณ์บางเหตุการณ์มาประกอบจินตนาการ อภิรักษ์ยังสรุปลักษณะของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่องวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์การเสียดสีกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ ว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นงานเขียนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้แต่งกับบริบททางสังคม และผู้แต่งกับการคิดกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบใหม่ ซึ่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จะมีหน้าที่ในการสร้างสุนทรียภาพในการอ่าน และสะท้อนสังคมวัฒนธรรมทั้งจากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ผู้เขียนกำหนดขึ้นไว้ และเป็นการสร้างความบันเทิงที่เกิดจากจินตนาการ ซึ่งเรียกว่า แผนภูมิไตรภาคีของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์



๔. สมมุติฐานของการวิจัย

๑. ลักษณะการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของชาวฝรั่งเศสนั้น เกิดจากความประทับใจในเมืองไทย และได้อ่านเอกสารประวัติศาสตร์ที่ชาวฝรั่งเศสในอดีตเขียนไว้ก่อน และได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหลักฐานที่มีการแปลเป็นภาษาต่างประเทศ

๒. ลักษณะการใช้ข้อมูลเป็นการใช้ข้อมูลจากหลักฐานต่างชาติที่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน แต่มีการเพิ่มเติมตัวละครเข้าไป



๕. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกศึกษานวนิยาย ๒ เรื่อง คือ ฟอลคอนแห่งอยุธยา (Le Ministre des Moussons) และตากสิน มหาราชชาตินักรบ (Le Roi des Rizieres) ของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ (Claire Keef-Fox) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยโดยกล้วยไม้

แก้วสนธิ และจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ จำกัด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ คือ ฉาก ชื่อของบุคคล และเหตุการณ์ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ไทย



๖. ข้อตกลงเบื้องต้น

การทับศัพท์ชื่อภาษาฝรั่งเศสจะใช้ระบบราชบัณฑิตยสถานเป็นเกณฑ์ ส่วนปีศักราชนั้นจะใช้ปีพุทธศักราชเป็นหลัก และอาจใช้ปีคริสต์ศักราชในกรณีที่เหตุการณ์นั้น ๆ เป็นที่รับรู้กันในเอกสารต่างชาติ



๗. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ทั้งนี้อาจมีการสัมภาษณ์ผู้เขียนนวนิยายประกอบ เพราะปัจจุบันนี้ผู้เขียนนวนิยายดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพฯ (Alliance Française de Bangkok)



๘. ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

๘.๘.๑ ประโยชน์ในเชิงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- ได้ทราบลักษณะการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของชาวฝรั่งเศส

๘.๘.๒ ประโยชน์ต่อสังคม

๑. เห็นเจตคติของชาวฝรั่งเศสต่อประเทศไทย

๒. เป็นการเผยแพร่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยในระดับสากลได้



บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา และตากสิน มหาราชชาตินักรบของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ซึ่งได้ตั้งไว้ ๒ ประเด็น คือ ลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสอิงประวัติศาสตร์ไทย เรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา (Le Ministre des Moussons) และตากสิน มหาราชชาตินักรบ (Le Roi des Rizieres) และศึกษาความประทับใจของชาวฝรั่งเศสที่มีต่อประวัติศาสตร์ไทยและเลือกใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือในการเขียนนวนิยายนั้น

จากการศึกษา ซึ่งได้อธิบายลักษณะของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ให้เห็นว่า นวนิยายประเภทนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๒ ประการ คือ การเลือกตัวละครที่สอดคล้องกับความ เป็นจริง และการสร้างฉากที่มีความเสมือนจริง ทั้ง ๒ ประการนี้จะนำไปสู่การสร้างความน่าเชื่อถือหรือการสร้างความเสมือนจริงทางประวัติศาสตร์ให้ผู้อ่านรู้สึกว่าได้กำลังอ่านนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ แต่กำลังอ่านประวัติศาสตร์อิงนิยาย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ประพันธ์ในการสืบค้นเอกสารและใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเข้าถึงและสร้างประเด็นทางประวัติศาสตร์ ส่วนจินตนาการที่ผสมในนวนิยายนั้น ผู้อ่านตระหนักดีอยู่แล้วว่าเป็นส่วนเสริมเติมแต่งให้นวนิยายมีสีสันมากขึ้น เช่นเรื่องตากสิน มหาราชชาตินักรบนั้น ผู้อ่านคาดหวังที่จะอ่านเรื่องพระเจ้าตากสิน ดังนั้น การปรากฏตัวละคร เช่น มาธิว ชวง นั้น จึงเป็นตัวละครรอง

ผลการศึกษาลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในการศึกษานวนิยาย ๒ เรื่องของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ มีดังนี้

ประการแรก นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นงานวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถดึงดูดผู้อ่านให้มีความสนใจในประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะการประพันธ์ การวางโครงเรื่อง ดังที่ปรากฏว่านวนิยายทั้ง ๒ เรื่องของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ มีโครงเรื่องง่าย ไม่ซับซ้อน อาจกล่าวได้ว่าจุดเด่นประการหนึ่งของนวนิยายของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ คือ กลวิธีในการเล่าเรื่องที่นิยมใช้การเล่าเรื่องย้อนหลัง เพื่อกำหนดประเด็นข้อสงสัยที่เกิดขึ้น แล้วจึงเฉลยปัญหานั้นตามมา โดยให้ตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่าปัญหานั้น ๆ นอกจากนี้การที่ผู้ประพันธ์เน้นการดำเนินเรื่องตามลำดับเวลาทางประวัติศาสตร์ก็ทำให้เนื้อเรื่องมีความสอดคล้องกับความเป็นจริง เช่น เล่าเรื่องของฟอลคอนและพระเจ้าตากสินนับแต่วัยเด็ก ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดจุดพลิกผันให้ต้องเข้ามามีบทบาททางประวัติศาสตร์ จนกระทั่งถึงจุดจบคือเสียชีวิต ดังนั้นจะเห็นได้ว่าลักษณะโครงเรื่องเช่นนี้หากไม่มีข้อมูลใดเป็นพิเศษแล้วก็นับว่าเป็นนวนิยายธรรมดาทั่วไป หากแต่ผู้ประพันธ์ได้ศึกษาเอกสารและเลือกใช้ข้อมูลในเอกสารต่าง ๆ มาเรียงร้อยเข้าด้วยกันให้เนื้อหามีความสนุกสนานมากขึ้น สมจริงยิ่งขึ้น และอาจกล่าวได้ว่าด้วยการค้นคว้าเอกสารทางประวัติศาสตร์ก่อนลงมือเรียบเรียงเช่นนี้ทำให้นวนิยายของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ แตกต่างไปจากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เล่มอื่น ๆ ที่เรียบเรียงโดยชาวต่างประเทศ

ลักษณะงานเขียนของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์นี้ จึงควรนับได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์อิงนวนิยาย

รุ่นแรกที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย ซึ่งเป็นความสามารถของผู้เขียนอย่างแท้จริง

ประการที่สอง นวนิยาย ๒ เรื่องของแคลร์ คีฟ-ฟอกซ์ ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้อ่านทั้งที่เป็นชาวฝรั่งเศสและผู้อ่านไทยที่ได้อ่านฉบับแปล การที่นวนิยายนี้ได้รับความนิยมในหมู่ผู้อ่านฝรั่งเศส มีใช่เฉพาะว่าผู้เขียนมีความสามารถในการใช้ภาษาหลายภาษาหรือเพราะทำงานเป็นล่ามมาก่อน แต่เป็นเพราะความละเอียดรอบคอบในการสืบค้นเอกสารที่มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตามไปกับผู้เขียนด้วย ดังเช่นฟอลคอนแห่งอยุธยา มีบรรณานุกรมหนังสือประวัติศาสตร์จำนวนหนึ่งพิมพ์อยู่ เพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่าผู้เขียนได้ค้นคว้าอย่างแท้จริง

หนึ่งในบทบาทของฟอลคอนแห่งอยุธยา ผู้เขียนได้ระบุลักษณะของนวนิยายเรื่องนี้ไว้ว่า

“เรื่องนี้ไม่นับเป็นนวนิยายที่เดี๋ยวนัก ทุกสิ่งทุกอย่างหรือเกือบจะทั้งหมดที่ผู้เขียนได้เล่ามาได้เกิดขึ้นจริง ๆ ผู้เขียนเพียงแต่เพิ่มเติมบางตอนที่บันทึกทางประวัติศาสตร์ละเลยไป และได้ตั้งชื่อให้พวกทาส คนรับใช้ หรือนางบำเรอ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญน้อยเสียจนประวัติศาสตร์ไม่อาจจดจำ แต่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญซึ่งมีตัวตนอยู่ในจิตรกรรมฝาผนังอันมีสีสันทัน เช่น ภาพของราชสำนักสยามในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ โดยนักเขียนบางท่านสมัยนั้น เช่น เคานต์ ฟอร์เบง เคยกล่าวถึงไว้อย่างเหยียดหยาม ขณะที่บางท่าน เช่น บาดหลวงเดอ ชัวซี กลับกล่าวถึงด้วยความชื่นชมไว้ในหนังสือบันทึกการเดินทางของท่าน ซึ่งผู้เขียนได้คัดลอกมาไว้หลายตอน จดหมายหลายฉบับในหนังสือเรื่องนี้มาจากฉบับจริง บางฉบับผู้เขียนแต่งขึ้นเอง

ขอให้ท่านผู้อ่านพิจารณาดูว่าฉบับไหนคือของจริง ฉบับไหนคือของปลอม ผู้เขียนเป็นหนี้บุญคุณ หลวงพ่อมุสเซ่ ผู้ดูแลแผนกสารบรรณของคณะมิชชันนารี ณ กรุงปารีส และผู้ช่วยของท่านคือคุณบริจิตต์ อับปาฏู ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เขียนอย่างมีน้ำอดน้ำทน เมื่อผู้เขียนตั้งคำถามมากมายเกี่ยวกับ ประวัติคณะมิชชันนารีและประวัติศาสตร์ของทวีป เอเชีย บรรณารักษ์ของห้องสมุดแห่งพิพิธภัณฑ์ กีเมต์และสถาบันตะวันออกไกลแห่งชาติที่กรุงปารีส และที่เชียงใหม่ ต่างต้อนรับผู้เขียนอย่างดียิ่ง ทั้งยังช่วยชี้ลู่ทางในการค้นคว้าหาเอกสารซึ่งผู้เขียนจะไม่มีวันหาพบได้เอง”

(แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์, ๒๕๔๖: บทนำ)

จากบทนำนี้แสดงให้เห็นการค้นคว้าเอกสารประวัติศาสตร์ตามสถานที่ต่าง ๆ คือหอสมุดของคณะมิชชันนารีต่างประเทศ กรุงปารีส (Bibliothèque de Missions Etrangères de Paris) หอสมุดพิพิธภัณฑ์กีเมต์ กรุงปารีส (Bibliothèque de Musée Guimet, Paris) ห้องสมุดของสถาบันฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ (Bibliothèque de l'Ecole Française de l'Extrême – Orient) (ผู้แปลแปลว่าสถาบันตะวันออกไกล) ซึ่งมีห้องสมุดอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ด้วย นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้ใช้ภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพตัวละครให้มีความสมจริงมากขึ้น

ประการที่สาม เมื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายทั้ง ๒ เรื่อง สรุปได้ ดังนี้

๑. ผู้ประพันธ์ใช้ข้อมูลตามหลักฐานฝรั่งเศส ซึ่งนับได้ว่าเป็นนวนิยายที่สามารถเชื่อมโยงผู้อ่านให้เข้าไปสู่อุบัติได้อย่างแท้จริง เอกสารภาษาฝรั่งเศสมีแพร่หลายพอสมควรในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับสยาม

บันทึกของชาวฝรั่งเศสทั้งที่เป็นบาดหลวงมิชชันนารี พ่อค้า ทหาร นักการทูต และนักผจญภัย ต่างมีมากมายและล้วนแต่มีสาระน่าสนใจทั้งสิ้น ผู้ประพันธ์ได้ใช้บันทึกของบาดหลวงตาซาร์ด บาดหลวงเดอ ชัวซี บันทึกเรื่องการปฏิวัติของนายทหารฝรั่งเศส และเอกสารภาษาอื่น ๆ อีกมากในการค้นคว้า ดังที่ปรากฏเป็นพิเศษคือในเล่ม Le Ministre des Moussons ฉบับภาษาฝรั่งเศสนั้นมีบรรณานุกรมในการค้นคว้าอยู่ที่ท้ายเล่ม ทั้งที่เป็นเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง

ผู้ประพันธ์ได้แสดงความสำคัญของเอกสารในการเขียนนวนิยายไว้ว่า

“ข้อมูลจากพงศาวดารเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งฉันตีใจมากที่มีการแปลพงศาวดารเป็นภาษาอังกฤษ และอีกหลักฐานที่สำคัญก็คือ บันทึกจากคณะมิชชันนารีที่เดินทางมาสยาม เมื่อเดินทางกลับมาฝรั่งเศสเขียนบันทึกไว้ เหล่านี้คือแหล่งรวมข้อมูลที่ฉันได้ศึกษาค้นคว้าก่อนที่จะมีหนังสือเล่มนี้”

(<http://campus.eduzones.com/life-8-6-23214.html>)

๒. การใช้ข้อมูลจากเอกสารหลักฐานไทย นับได้ว่าผู้ประพันธ์ได้เลือกใช้ข้อมูลเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น มีการใช้พระราชพงศาวดารของไทยฉบับที่มีการแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส หรือการใช้ข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ภาษาฝรั่งเศส ซึ่งนับได้ว่ามีความน่าเชื่อถือและเป็นงานวิชาการมาก

ในเรื่องฟอลคอนแห่งอยุธยา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับฟอลคอนในภาษาไทยมีไม่มากนัก จึงทำให้ผู้ประพันธ์สามารถใช้เอกสารภาษาฝรั่งเศสได้ง่าย และหลากหลายมากขึ้น เป็นไปได้ว่าหลักฐานหลักที่ผู้เขียนใช้คือบันทึกความทรงจำของบาดหลวงเดอ แบส เกี่ยวกับชีวิตและมรณกรรมของฟอลคอน

ซึ่งเป็นหลักฐานภาษาฝรั่งเศสร่วมสมัย ผู้วิจัยเห็นว่าผู้เขียนไม่ได้ใช้เอกสารฝ่ายไทยในการนำเสนอเรื่องพอลคอนแห่งอยุธยา ดังจะเห็นได้ชัดว่าเมื่ออธิบายความสามารถของพอลคอนเมื่อแรกเข้ารับราชการกับสมเด็จพระนารายณ์นั้น พอลคอนได้แสดงความสามารถในการชั่งปืนใหญ่ ซึ่งเป็นข้อมูลในเอกสารฝ่ายฝรั่งเศส ส่วนฝ่ายไทยคือการนำเรือกำปั่นออกจากอู่ลงน้ำ ตัวอย่างเช่นนี้ทำให้อธิบายได้ว่าผู้เขียนอาจเห็นว่าเอกสารฝ่ายไทย ถ้ามีแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสก็คงจะไม่เพียงพอต่อการสร้างเรื่องขึ้น

เรื่องตากสิน มหาราชชาติทินกรบมีเอกสารภาษาฝรั่งเศสที่สันนิษฐานว่าผู้ประพันธ์ได้ใช้เป็นคู่มือในการเขียนนวนิยาย คือวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกของ Jacqueline de Fels เรื่อง Somdet Phra Chao Taksin Maharat: Le roi de Thonburi หรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช: พระมหากษัตริย์แห่งธนบุรี และมีเอกสารของบาทหลวงฝรั่งเศสจำนวนหนึ่งที่พอจะสามารถสร้างเป็นโครงเรื่องขึ้นได้ จากเอกสารเหล่านี้จะเห็นว่าผู้ประพันธ์มิได้ดัดแปลงโครงเรื่องหลักแต่อย่างใด ยังคงให้พระเจ้าตากสินเป็นตัวละครหลักและเป็นตัวดำเนินเรื่อง เหตุการณ์นับแต่เสียกรุงศรีอยุธยา การตีฝ่าวงล้อมพม่าออกไป การเข้ายึดเมืองต่าง ๆ ชายทะเล และการกลับเข้ามายึดกรุงธนบุรี ล้วนเป็นไปในกรอบที่ผู้ประพันธ์ได้วางไว้แต่ต้น ตัวละครบางตัวถูกเพิ่มเติมขึ้นเพื่อให้มีสีสันและเพื่อให้ตัวละครเอกสามารถแสดงบทบาทได้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม เอกสารเกี่ยวกับพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินที่มีในปัจจุบันเต็มไปด้วยจินตนาการและไม่ได้ใช้เอกสารหลักฐานชั้นต้น เช่น มีความเชื่อว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินไม่ได้ทรงถูกสำเร็จโทษ แต่ทรงหลบหนีไปที่จังหวัด

นครศรีธรรมราช แม้พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินก็ยังปรากฏเป็นเชิงตำนานหรือเรื่องเล่าที่มีปาฏิหาริย์ผสมผสานอยู่ในหนังสืออิเหนาบรรพบุรุษ เป็นต้น

๓. การดำเนินเรื่องในนวนิยายเรื่องนี้มีความสมจริงในการสร้างฉาก คือ กำหนดให้เมืองต่าง ๆ ที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ไทย คือ อยุธยา ธนบุรี ชลบุรี จันทบุรี และได้บรรยายสภาพของเมืองตามความรู้ของผู้่าน กล่าวคือ พรรณนาการเสียเมืองอยุธยา ฉากเผาเมือง ฉากวัดวาอารามถูกเผา และประชาชนพลเมืองถูกทำร้ายทารุณ นอกจากเรื่องของฉากแล้ว ผู้ประพันธ์ได้เพิ่มเติมตัวละครรองเพื่อเพิ่มสีสันให้กับนวนิยาย เช่น การเพิ่มมาฆหรือมาตยูให้เป็นทหารคนสนิทของสมเด็จพระเจ้าตากสิน ก็ยังนับว่าไม่ได้ทำให้บทบาทของพระเจ้าตากสินเปลี่ยนแปลงไปนัก

เมื่อกล่าวโดยสรุปถึงลักษณะการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ไทยในนวนิยายฝรั่งเศสที่ใช้ฉากและบุคคลในประวัติศาสตร์ไทย ดังที่ปรากฏแล้วจะพบด้วยว่าสาเหตุที่ชาวฝรั่งเศสผู้นี้ได้เลือกที่จะใช้ฉากของประวัติศาสตร์ไทยในการเขียนนวนิยายก็คือความชื่นชมในวัฒนธรรมไทย และการได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและได้รับประสบการณ์ที่ดีดังเช่นแคลร์ ดีฟ-ฟอกซ์ ได้เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่พระนารายณ์ราชนิเวศน์ที่จังหวัดลพบุรี และเกิดความประทับใจในสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ฝรั่งเศส จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะเขียนนวนิยายเรื่องพอลคอนแห่งอยุธยาขึ้น หรือเมื่อผู้ประพันธ์ได้ศึกษาพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินแล้วเห็นว่าทรงเป็นผู้นำที่รวบรวมความสามัคคีของคนไทยให้กลับคืนมาอีกครั้ง ก็นำ

พระราชประวัติมาแต่เป็นนวนิยาย จึงสรุปได้ว่า แรงบันดาลใจที่สำคัญของผู้ประพันธ์เกิดจากการรับรู้และประทับใจในประวัติศาสตร์ไทยด้วยตนเอง

ปัญหาที่ผู้ประพันธ์ได้พบในขณะที่เขียน นวนิยายคือข้อจำกัดของการใช้เอกสาร เช่น ในกรณีของพลคอนนั้นผู้เขียนได้สำรวจเอกสารตามแหล่งต่าง ๆ ซึ่งแม้ว่าเอกสารภาษาฝรั่งเศสจะมีการพิมพ์เผยแพร่เป็นที่รู้จักกันดีก็ตาม แต่ก็ยังลำบากในการรวบรวมและศึกษาวิเคราะห์ ส่วนเรื่องพระเจ้าตากสินนั้น ไม่มีเอกสารต่างชาติมากนัก และเต็มไปด้วยจินตนาการมากกว่าข้อเท็จจริง ผู้ประพันธ์กล่าวในที่สุดว่า

“ฉันพยายามให้ทุกอย่างเป็นกลาง ไม่ได้แต่งเติมเสริมต่ออะไรมากมายนัก ฉันค้นคว้าข้อมูลอย่างดี เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ทั้งในด้านการสงครามและเหตุการณ์ในตอนพระเจ้าตากอารมณฺ์ขุนซ่องก็เป็นเรื่องจริงที่มีบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ ฉันแต่งเติมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สิ่ง que เพิ่มขึ้นมาก็คือ

บทสนทนาซึ่งจำเป็นต้องมี เพราะไม่เช่นนั้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นี้ก็จะเป็นอืด อย่างไม่รู้ก็ตาม ฉันขอบอกว่าสุดท้ายแล้วหนังสือเล่มนี้คือนวนิยายเล่มหนึ่ง”

(<http://campus.eduzones.com/life-8-6-23214.html>)

อย่างไรก็ดี การบรรยายฉากนวนิยายบางตอนอาจผิดพลาดไปจากความเป็นจริงมาก เช่น การบรรยายสภาพสังคม การแต่งกาย ฯลฯ ซึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทย แต่ก็มีข้อข้อดีของนวนิยายเรื่องนี้

สำหรับข้อเสนอแนะนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการสำนวนนวนิยายที่เกี่ยวกับประเทศไทยที่ประพันธ์โดยชาวต่างชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการเขียน แรงบันดาลใจ ตลอดจนผลกระทบต่อการวรรณกรรม หรืออาจศึกษาเปรียบเทียบในเชิงการแปลวรรณกรรมจากภาษาต่างชาติเป็นภาษาไทยก็ได้

บรรณานุกรมเลือกสรร

หนังสือภาษาไทย

- กรมศิลปากร. (๒๕๑๐). **ประชุมพงศาวดารที่ ๔๑ เล่ม ๒๔ คำตอบจดหมายบันทึกซึ่ง เซอวาเลียร์ เดอ โชมองต์ เอกอัครราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้ถวายสมเด็จพระนารายณ์**. ม.ป.ท.
- กรมศิลปากร. (๒๕๒๖). **ประเพณีการรับราชทูต**. กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- กรมศิลปากร. (๒๕๔๒). **สยามและคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส**. แปลโดย ปทุมรัตน์ วงศ์ดนตรี. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กอบกุล อิงคุทานนท์. (ม.ป.ป.). **ศัพท์วรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: เซทโพรพรีนติ้ง.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (๒๕๔๘). **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขจร สุขพานิช. (๒๕๐๖). **ออกญาวิไชยรินทร์และการต่างประเทศในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์**. กรุงเทพฯ: ก้าวหน้า.
- แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์. (๒๕๔๖). **พลคอนแห่งอยุธยา**. กัวยี่ไม้ แก้วสนธิ แปล. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

- แคลร์ คีฟ-ฟอกซ์. (๒๕๔๙). *ตากสิน มหาราชชาตินักรบ*. ก้าวไม้ แก้วสนธิ แปล. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- เจตนา นาควัชระ. (๒๕๔๒). *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี*. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ชูทิพย์ นาถ. (๒๕๔๓). *สังคมศาสตร์กับการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์และวรรณกรรม*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ฌอง-ปีแยร์ โกลเด็นซ์โตร์. (๒๕๓๖). *การอ่านนวนิยาย*. วลัยา วิวัฒน์ศรี แปล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดนยา วงศ์ชนะชัย. (๒๕๔๒). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- เดอ แบล. (๒๕๕๐). *บันทึกความทรงจำของบาดหลวงเดอ แบล เกี่ยวกับชีวิตและมรณกรรมของ ก็องสแตซ์ ฟอลคอน*. แปลโดย ลันด์ ท. โกมลบุตร. กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (๒๕๔๒). *นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๐๐*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ธวัช ปุณโณทก. (๒๕๔๓). *แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (๒๕๔๓). *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: นาคร.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (๒๕๔๓). *การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธน*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (๒๕๒๓). *การเมืองไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (๒๕๔๕). *วิเคราะห์สวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรมินทร์ เครือทอง และคณิสันย์ วีระศิลป์ชัย (๒๕๔๖). *การเมืองในประวัติศาสตร์ ขนมหวานของท้าวทองกีบม้า “มาดามฟอลคอน” ขนมหไทยหรือขนมเทศ*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปรดี พิศภูมิวิถิ. (๒๕๕๑). *จากบางเจ้าพระยาสู่ปารีส*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปรดี พิศภูมิวิถิ. (๒๕๕๒). *ชิงบัลลังก์พระนารายณ์*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีฉบับพันจันทุมาศ (เจิม) จดหมายรายวันทัพ, อภินิหารบรรพบุรุษและเอกสารอื่น ๆ. (๒๕๕๑). กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- พลับพลึง มูลศิลป์. (๒๕๒๓). *ความสัมพันธ์ไทย-ฝรั่งเศส สมัยอยุธยา*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ภูธร ภูมะธน. (๒๕๕๐). *โกษาปาน ราชทูตผู้แผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

- Choisy, Abbé de. (1999). *Journal du voyage de Siam fait en 1685 et 1687*. Bangkok: Orchid Press.
- Desfarges, le Général. (1690). *Relation des Révolutions arrivées à Siam dans l'Année 1688*. Amsterdam: Pierre Brunel.
- E.M. Forster. (1974). *Aspects of the Novel*. New York: Penguin Book.
- Jacqueline de Fels. (1987). *Hommage à Jacqueline de Fels*. Paris: s.p.
- Lucas George. (1962). *The Historical Novel*. Translated from the German by Hannah and Stanley Miteel. Great Britain: Penguin Book.
- Morgan Sportès. (1992). *Ombres Siamois*. Paris: Edition Mobius.
- Predee Phisphumvidhi. (1999). *La Révolution de 1688 au Siam d'après des sources militaires françaises*. Mémoire de maîtrise, Université Silpakorn.

ลักษณะอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย (autobiographie romanesque) ในเรื่อง สตุดีคุณพ่อ (*La Gloire de mon père*) ของมาร์แชล ปาญอล (Marcel Pagnol)

สิตานัน ทรัพย์สิน *

Résumé

Cet article présente un récit autobiographique et romanesque célèbre de la littérature française d'après l'œuvre intitulée *La Gloire de mon père* de Marcel Pagnol. Cette œuvre est composée de plusieurs caractères autobiographique romanesque. Il est illustré par le pacte autobiographique. L'auteur a écrit ce livre à l'âge de 62 ans alors qu'il était déjà connu. Il y raconte la propre histoire de ses ancêtres et de son enfance jusqu'à l'âge de 8 ans. Il y montre ses souvenirs d'enfants tout en racontant une histoire romanesque. L'intrigue est un récit de prose. L'auteur, le narrateur et le personnage principal sont la même personne. L'histoire se déroule dans l'ordre chronologique et tous les lieux du récit où l'auteur a vécu existent vraiment dans le monde réel. Dans *La Gloire de mon père*, non seulement les lecteurs découvrent vraiment la biographie et la propre existence de Marcel Pagnol, mais ils ressentent aussi l'amour et la fierté éprouvés par l'auteur envers son père en tentant de le glorifier. Au final, le récit permet de réunir les lecteurs aux personnages de l'histoire dans leurs joies.

บทนำ

เรื่อง สตุดีคุณพ่อ นี้เป็นผลงานหนึ่งใน ๔ เรื่องจากชุด *รำลึกวัยเยาว์ (Souvenirs d'enfance)*

ซึ่งประกอบด้วย เรื่อง *La Gloire de mon père (tome I) (สตุดีคุณพ่อ)* ตีพิมพ์ใน ค.ศ. ๑๙๕๓ เรื่อง *Le Château de ma mère (tome II)* ตีพิมพ์ใน ค.ศ. ๑๙๕๘ เรื่อง *Le Temps des secrets (tome III)* ตีพิมพ์ใน ค.ศ. ๑๙๖๐ และ เรื่อง *Le Temps des amours (tome IV)* ตีพิมพ์ใน ค.ศ. ๑๙๗๗

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอ ลักษณะของอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย โดยศึกษาผ่านเรื่อง สตุดีคุณพ่อ ของมาร์แชล ปาญอล ซึ่งผู้ประพันธ์เล่าเรื่องราวชีวิตของตนเองโดยเริ่มตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนกระทั่งเขาอายุ ๘ ขวบ และใช้การเล่าเรื่องแบบนวนิยาย เช่น การเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเป็นตัวละครในเรื่อง การใช้มุมมอง วาทกรรม ในนวนิยาย ตัวละคร กาล และสถานที่ เป็นต้น

เรื่องย่อ

มาร์แชล ปาญอล เล่าถึงชีวิตในวัยเด็กของเขา เริ่มตั้งแต่เขาเกิดที่เมืองโอบาญ พ่อของเขาเป็นครูชื่อ โจเซฟ มีเชื้อสายมาจากสเปน แม่เป็นช่างเย็บผ้าชื่อ ออกุสติน เขามีน้องชายชื่อ ปอล และน้องสาวอีกหนึ่งคน มาร์แชลใช้ชีวิตอยู่ที่โอบาญเพียง ๓ ปี จากนั้นย้ายมาอยู่ที่ แซงต์ ลู ซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่ในเขตซานเมืองมาร์เซย์ และก็ย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองมาร์เซย์ เขาสามารถอ่าน

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการแปลภาษาฝรั่งเศส-ไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาการแปลภาษาฝรั่งเศส-ไทย เรื่อง บทแปลเรื่อง "สตุดีคุณพ่อ"(ครั้งแรก) ของมาร์แชล ปาญอล พร้อมบทวิเคราะห์

หนังสือออกได้เองตั้งแต่อายุไม่ถึง ๖ ขวบ ซึ่งทำให้พ่อและแม่ของเขาประหลาดใจเป็นอย่างยิ่ง ทุกวันพฤหัสบดีกับวันอาทิตย์ ป้าโรสซึ่งเป็นพี่สาวคนโตของแม่จะมารับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน จากนั้นก็พามาเรียนชั้นประถมไปเที่ยวที่สวนโบเรลี พวกเขาจะมีมานั่งประจำ วันหนึ่งเมื่อไปถึงสวนแห่งนี้ก็พบว่ามีชายวัยกลางคนนั่งตรงมานั่งประจำของพวกเขา ขณะที่มาร์แซลไปให้อาหารเปิด ชายคนนี้ได้โอกาสพูดคุยกับป้าโรส จึงรู้ว่ามาร์แซลไม่ใช่ลูกของเธอ เพราะเธอยังไม่ได้แต่งงาน ชายคนนี้มีชื่อว่า ลุงฌูลส์ มาจากเมืองรูซียง มีอาชีพเป็นข้าราชการอยู่ที่ศาลาว่าการจังหวัด เขาได้แต่งงานกับป้าโรสในเวลาต่อมา ลุงฌูลส์นับถือศาสนาแต่ใจเซฟพ่อของเขาไม่นับถือศาสนา ดังนั้น เขาทั้งสองคนจึงมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันบ่อยครั้งในเรื่องศาสนา เมื่อถึงฤดูร้อนลุงฌูลส์กับพ่อตัดสินใจเช่าบ้านพักในชนบทเพื่อพาครอบครัวไปพักผ่อนที่ลา บาสต์ตี เนฟ เส้นทางที่จะไปต้องใช้รถรางแล้วเดินเท้าต่อ โดยลุงฌูลส์ผู้จัดการเรื่องการไปพักผ่อนนี้ได้ติดต่อเช่ารถม้าไว้ แต่ละครอบครัวแยกกันเดินทาง เมื่อครอบครัวของป้าโรสมาถึงบ้านพักลา บาสต์ตี เนฟ ก็พบลุงฌูลส์กับป้าโรสซึ่งมาถึงก่อนและรอต้อนรับพวกเขาอยู่

ระหว่างพักผ่อนพ่อกับลุงฌูลส์เตรียมทำกิจกรรมสำคัญ นั่นคือ การล่าสัตว์ พ่อของเขาไม่เคยล่าสัตว์มาก่อน ลุงฌูลส์จึงเป็นผู้สอนและฝึกฝนให้เขา เมื่อถึงวันออกไปล่าสัตว์ ลุงฌูลส์กับพ่อก็ไปกันสองคนโดยไม่ได้ให้มาร์แซลไปด้วย เขาจึงตามทั้งสองคนไปในหุบเขาโดยไม่ให้พวกเขา รู้ตัวเขาตั้งใจจะไปช่วยพ่อ เพราะเขากลัวว่าพ่อจะคว้าน้ำเหลวกลับมา ระหว่างที่ตามไปนั้นมาร์แซลได้หลงทาง เขาจึงตั้งสติหาทางกลับมาทางเดิมให้ได้ ขณะ

ที่เดินอยู่นั้นเขาก็ได้ยินเสียงปืน แล้วก็พบว่ามีนกตัวใหญ่ตกลงมาที่พื้นหนึ่งตัว จากนั้นอีกตัวตกลงมาโดนหัวเขา และเขาก็ได้ยินเสียงของลุงฌูลส์ที่กำลังบ่นพ่อ เขาจึงไปยืนที่หน้าผาพร้อมชุนกทั้งสองตัวขึ้นฟ้า เพื่อเป็นการสดุดีวีรกรรมของพ่อเขาที่เป็นผู้ยิงนกทั้งสองตัวนี้ได้ หลังจากนั้นก็กลับมาที่บ้าน เมื่อแม่ ปอล ป้าโรส และหญิงรับใช้เห็นนกทั้งสองตัวและรู้ว่าพ่อเป็นผู้ยิง ต่างก็ดีใจที่พ่อทำดี ผู้คนในหมู่บ้านพากันชื่นชมความสามารถของพ่อ แม้กระทั่งบาทหลวงซึ่งปกติจะเป็นศัตรูของพ่อก็ยังชื่นชมในวีรกรรมครั้งนี้ มาร์แซลภูมิใจในตัวพ่อที่ทุกคนในหมู่บ้านแห่งนี้ต่างพากันยกย่องพ่อ



ลักษณะอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย

(autobiographie romanesque)

ในเรื่อง *สุดดีคุณพ่อ*

ผู้แปลได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือ *แนวเขียนเชิงอัตชีวประวัติในผลงานของโกแล็ต* ของ รศ. ดร. พวงคราม พันธุ์บูรณะ (พวงคราม พันธุ์บูรณะ, ๒๕๓๖) เพื่อทำความเข้าใจลักษณะของอัตชีวประวัติว่ามีความเป็นมาอย่างไร และมีลักษณะการเขียนแตกต่างจากงานวรรณกรรมประเภทอื่นอย่างไร

วรรณกรรมอัตชีวประวัติเริ่มขึ้นในกลางศตวรรษที่ ๑๘ นักวิเคราะห์วรรณคดีจำนวนมากเชื่อว่าผลงานอัตชีวประวัติเล่มแรก คือ *Les Confessions* ของ นักบุญอ็อกุสติน (*Saint Augustin*) และผลงานเรื่อง *คำสารภาพ* (*Les Confessions*) ของ ฌอง ฌากส์ รูสโซ (*Jean-Jacques Rousseau*) ได้รับการยกย่องว่าเป็นต้นแบบของอัตชีวประวัตินัยปัจจุบัน มีงานวรรณกรรมหลายประเภทที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ

อัตชีวประวัติ เช่น บันทึกความทรงจำ (mémoires) จะแตกต่างจากอัตชีวประวัติตรงที่บันทึกความทรงจำจะเน้นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ถูกบันทึกโดยผู้ประพันธ์เองมากกว่าการเล่าเรื่องชีวิตส่วนตัวของผู้ประพันธ์ อินุทิน (journal intime) จะเป็นบันทึกเหตุการณ์วันต่อวัน แต่อัตชีวประวัติจะเป็นการรำลึกเล่าเรื่องย้อนหลังตั้งแต่ต้นจนถึงขณะที่เขียน ในส่วนของนวนิยายอัตชีวประวัติ (roman autobiographique) แตกต่างจากอัตชีวประวัติในแง่ของผู้เล่าเรื่องและตัวละครที่ไม่ได้เป็นบุคคลเดียวกันกับผู้ประพันธ์ ส่วนชีวประวัติ (biographie) นั้น ผู้แต่งมักจะได้ข้อมูลจากคำบอกเล่าของผู้ที่รู้จักผู้เสียชีวิต เอกสาร และรูปภาพ แล้วนำมาเรียบเรียงอย่างปราศจากอคติ ส่วนผู้แต่งอัตชีวประวัติจะใช้ข้อมูลจากความทรงจำ และวิธีการเขียนก็เป็นอัตวิสัย ทั้งนี้จะเห็นว่าผลงานอัตชีวประวัตินั้นมักจะใช้คำว่า mémoires และ souvenirs ในการตั้งชื่อเรื่อง นอกจากนี้อัตชีวประวัติยังได้รับอิทธิพลจากนวนิยายซึ่งเกิดก่อนอัตชีวประวัติหนึ่งศตวรรษ การเขียนอัตชีวประวัติจึงเลียนแบบเทคนิคการเขียนนวนิยาย ดังนั้นการพิจารณาว่าผลงานอัตชีวประวัติชิ้นใดเอนเอียงไปทางนวนิยายมากน้อยเพียงใด จึงต้องขึ้นกับอัตวิสัยของผู้อ่านซึ่งอาจมีความเห็นต่างกัน

ฟิลิป เลอเชิน (Philippe Lejeune) นักทฤษฎีชาวฝรั่งเศส ได้ให้คำจำกัดความ อัตชีวประวัติไว้ในหนังสือ *L'autobiographie en France* ดังนี้

*“nous appelons autobiographie le récit rétrospectif en prose que quelqu'un fait de sa propre existence, quand il met l'accent principal sur sa vie individuelle, en particulier sur l'histoire de sa personnalité.”*¹

ในเรื่อง *สดุดีคุณพ่อ* ของมาร์แชล ปาญออล จัดได้ว่าเป็นอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย เนื่องจากผู้ประพันธ์ได้เล่าเรื่องย้อนอดีตโดยเริ่มตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ การดำเนินชีวิตของพ่อแม่ การเกิดของเขา การย้ายที่อยู่อาศัย ช่วงชีวิตปฐมวัยของเขา การเข้าเรียนจนถึงช่วงพักร้อนตอนปิดเทอมใหญ่ ขณะที่เขาอายุ ๘ ขวบ โดยเหตุการณ์ทั้งหมดเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง รวมถึงรายละเอียดที่เกี่ยวกับตัวผู้ประพันธ์เองทั้งสถานที่และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยข้อมูลบางส่วนเป็นข้อเท็จจริงดังปรากฏเป็นหลักฐานในชีวประวัติของผู้ประพันธ์ งานเขียนลักษณะนี้แตกต่างไปจากนวนิยาย ที่ส่วนมากข้อมูลต่าง ๆ ของตัวละครจะเป็นเรื่องสมมติที่สร้างขึ้นมาหรือเป็นเรื่องเสมือนจริง แต่บางครั้งอาจเป็นเรื่องจริงลักษณะที่เป็นอัตชีวประวัติในเรื่องนี้มีด้วยกันหลายประการ ดังต่อไปนี้

๑. สัญญาอัตชีวประวัติ

ฟิลิป เลอเชิน ได้เสนอให้ใช้ทฤษฎี สัญญาอัตชีวประวัติ (pacte autobiographique) เป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งวรรณกรรมอัตชีวประวัติจากวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน สัญญาอัตชีวประวัติ คือ ข้อตกลงที่ผู้ประพันธ์ให้ไว้แก่ผู้อ่านผลงาน โดยผู้ประพันธ์แสดงเจตนาที่จะเล่าชีวิตของตนเองอย่างจริงใจและเที่ยงตรง นอกจากนี้ สัญญาอัตชีวประวัติยังทำหน้าที่ชี้แจงแนวเขียนของผู้ประพันธ์และกำหนดแนวทางการอ่าน เพื่อไม่ให้ผู้อ่านสับสนกับนวนิยาย เราสามารถพบสิ่งที่ยังชี้ว่าเป็นสัญญาอัตชีวประวัติได้จากชื่อเรื่อง คำอุทิศหรือในคำนำ สำหรับ ฟิลิป เลอเชิน แล้วผลงานอัตชีวประวัติทุกชิ้นจะขาดสัญญาอัตชีวประวัติไม่ได้

¹ Philippe Lejeune, *L'autobiographie en France*, p.10

เรื่อง *La Gloire de mon père* สิ่งที่ยังชี้ว่าเป็นสัญญาณชีวิตประวัติของปาญอลที่ให้ไว้กับผู้อ่าน คือ “*ce n’est qu’un témoignage sur une époque disparue, et une petite chanson de piété filiale, qui passera peut-être aujourd’hui pour une grande nouveauté.*” (Marcel Pagnol, 1957, p. 11) ปาญอลได้บอกไว้ในคำนำว่าเรื่องนี้เป็นพยานในสิ่งที่ยุคสมัยอันล่วงเลยมาแล้ว และเป็นบทกวีที่แสดงความรักความผูกพันของลูกที่มีต่อพ่อ สิ่งนี้ยืนยันแก่ผู้อ่านได้ว่าผู้ประพันธ์เขียนเรื่องราวชีวิตของตัวเอง และยังคงแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่จะสร้างผลงานไว้เป็นพยานเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น

๒. ผู้แต่งอัตชีวประวัติเป็นผู้สูงอายุ และเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง

จอร์ช เมย์ (Georges May) นักวิชาการวรรณคดีชาวอเมริกัน พบว่าผู้แต่งอัตชีวประวัติมักมีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่มีประสบการณ์มากพอที่จะเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตของตนออกมาได้ เช่น อองเดร ฌิด (André Gide) เขียนเรื่อง *Si le grain ne meurt* และฌอง ปอล ซาร์ตร์ (Jean Paul Sartre) เขียนเรื่อง *Les mots* ต่างก็แต่งอัตชีวประวัติเมื่อตอนอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป

ในส่วนของปาญอล เขาเขียนเรื่องนี้ในขณะที่ยังเด็กมากแล้วคือ ๖๒ ปี เห็นได้จากเขาได้กล่าวว่าเขาเป็นหลานซึ่งมีอายุมากกำลังนึกถึงคุณตาที่เสียชีวิตขณะที่ยังหนุ่ม นอกจากนี้ผู้อ่านจะรู้ว่าผู้เขียนมีอายุมากแล้วในขณะที่ย้อนเล่าเรื่องในวัยเด็กโดยสังเกตได้จากการที่ผู้เขียนใช้กริยาเป็น *temps présent* เพื่อแสดงความรู้สึกในขณะที่เล่าเรื่อง และใช้ *temps passé* เมื่อเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต

ตัวอย่าง

Je n’ai même pas sa photographie. Parfois, le soir, à la campagne, au coin du feu, je l’appelle, mais il ne vient pas. Il doit être encore dans les Amériques. Alors tout seul, en regardant danser les flammes, je pense à mon grand-père de vingt-quatre ans, qui mourut sans lunettes, avec toutes ses dents, sous une épaisse chevelure dorée, et je m’étonne d’être le si vieux petit-fils d’un grand jeune homme de Coutances. (p. 37¹)

บทแปล

ฉันไม่มีแม้แต่ภาพถ่ายของเขา บางครั้งช่วงค่ำ ๆ ในชนบท ขณะนั่งอยู่ข้างเตาผิง ฉันเรียกคุณตาแต่เขาก็ไม่มา เขาอาจจะยังอยู่ในทวีปอเมริกา ดังนั้นเมื่ออยู่ลำพังขณะมองดูเปลวไฟเรืองระบำ ฉันก็นึกถึงคุณตาที่มีอายุ ๒๔ ปี ที่เสียชีวิตทั้ง ๆ ที่ยังไม่ทันได้ใส่แว่นตา ฟันอยู่ครบทุกซี่กับผมหนาสีทอง และฉันก็รู้สึกประหลาดใจที่ได้เป็นหลานที่แก่มากของชายหนุ่มร่างสูงใหญ่แห่งเมืองกูตองซ์ (น. ๓๘)

นอกจากนี้ผู้เขียนอัตชีวประวัติโดยส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมาก่อน ผู้เขียนมักสร้างชื่อจากผลงานประเภทอื่น ๆ มากมายก่อนจะมีผลงานอัตชีวประวัติ ซึ่งทำให้ผู้อ่านรู้จักชื่อเสียงและผลงานของผู้เขียนมาก่อนแล้ว มากกว่าที่จะรู้จักจากอัตชีวประวัติ อาจกล่าวได้ว่าผลงานอัตชีวประวัติเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความอยากรู้อย่างเห็นเรื่องราวชีวิตของคนมีชื่อเสียงในสังคม ในส่วนของมาร์แซล ปาญอล เขาก็เป็นที่รู้จักก่อนที่จะเขียนเรื่อง *สุดดีคุณพ่อ* เขามีชื่อเสียงทางด้านการเขียน

¹ ตัวอย่างในบทความนี้ คัดมาจากวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนบทความ (๒๕๕๔) รายละเอียดในวงเล็บหลังแต่ละตัวอย่างระบุเลขหน้าตามที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์

บทละคร บทภาพยนตร์ การที่ผู้เขียนเป็นที่รู้จักในสังคมทำให้มั่นใจได้ว่าผลงานอัตชีวประวัติของเขา จะได้รับความสนใจและประสบความสำเร็จในขณะ-
ที่เขายังมีชีวิตอยู่ซึ่งก็เป็นอีกจุดประสงค์หนึ่งของการเขียนอัตชีวประวัติ

๓. ความผูกพันในอดีตที่เกี่ยวกับวัยเยาว์

ผู้เขียนอัตชีวประวัติจะเล่าเรื่องราวตั้งแต่จุดเริ่มต้นของชีวิต นั่นคือ วัยเยาว์ เขารำลึกถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาในอดีต และนึกถึงบุคคลอันเป็นที่รักที่มีความใกล้ชิดและผูกพัน จากการที่วัยเยาว์มักเป็นช่วงชีวิตที่มนุษย์มีความสุขที่สุด ความผูกพันกับอดีตจึงมักเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญในการเขียนผลงานอัตชีวประวัติ รวมถึงผลงานชุด *รำลึกวัยเยาว์ (Souvenirs d'enfance)* ของปาลูอล ในเรื่อง *สตูดิโอคุณพ่อ* นี้ ผู้เขียนย้อนรำลึกวัยเยาว์และเหตุการณ์ประทับใจเกี่ยวกับพ่อ โดยเฉพาะการล่าสัตว์ในช่วงปิดเทอมใหญ่ ซึ่งถือเป็นการสตูดิโอครั้งแรกครั้งหนึ่งของพ่อ

๔. โครงสร้างเป็นร้อยแก้วแบบเรื่องเล่า

ในการเขียนอัตชีวประวัติ ผู้ประพันธ์จะถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของตนเอง โดยผูกเรื่องอย่างมีเอกภาพและทำให้เห็นโครงสร้างของเรื่องอย่างชัดเจน เขาใช้ข้อมูลจากความทรงจำและสอดแทรกอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นลีลาการเขียนของผู้ประพันธ์แต่ละคน อีกทั้งการเล่าเรื่องราวชีวิตตั้งแต่วัยเด็กก็ยังสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงบุคลิกภาพของผู้ประพันธ์ในปัจจุบันอีกด้วย

๕. ผู้ประพันธ์ ผู้เล่า ตัวละครเอก เป็นคนเดียวกัน

การที่ผู้อ่านจะดูว่าผู้เขียน ผู้เล่า และตัวละครเอก เป็นคนเดียวกันหรือไม่ ผู้อ่านสามารถพิจารณาได้จากสัญญาอัตชีวประวัติที่ผู้ประพันธ์ให้ไว้กับผู้อ่าน หากผู้ประพันธ์สัญญาว่าจะเล่าเรื่องราวของตนเองอย่างตรงไปตรงมา ผู้อ่านก็สามารถรู้ได้ทันทีว่าผู้ประพันธ์ ผู้เล่า และตัวละครเอก คือคนคนเดียวกัน อีกทั้งหากชื่อผู้ประพันธ์และชื่อตัวละครเป็นชื่อเดียวกัน หรือหากผู้เขียนใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ “Je” ในการเล่าเรื่อง ก็เป็นเครื่องยืนยันได้เช่นกันว่า ผู้ประพันธ์ ผู้เล่า ตัวละครเอก เป็นคนเดียวกัน

๖. การเล่าเรื่องตามลำดับเวลา

อัตชีวประวัติเป็นการมองย้อนไปในอดีต คือวัยเยาว์ เริ่มเล่าเรื่องตั้งแต่เกิดและจบลงที่วัยใดวัยหนึ่งของผู้แต่งแต่ละคนซึ่งยังมีชีวิตอยู่ ต่างจากชีวประวัติที่ผู้เขียนเล่าชีวิตของบุคคลอื่นตั้งแต่เกิดจนตาย สำหรับเรื่องนี้ปาลูอลเริ่มเล่าเรื่องตั้งแต่บรรพบุรุษมาจนถึงคุณปู่ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ จึงต้องการให้ลูก ๆ มีการศึกษาโดยส่งให้เรียนหนังสืออย่างเช่น พ่อของเขาที่จบมาจากสถาบันชั้นสูง และกลายมาเป็นครู จากนั้นเขาก็เล่าว่าตัวเองเกิดที่เมืองโอบาญและใช้ชีวิตอยู่ที่นั่น ๓ ปี และก็ย้ายมาอยู่ที่แซงต์ ลู เมื่ออายุประมาณ ๔-๕ ขวบ ในตอนนั้นเขาก็สามารถอ่านหนังสือได้แล้ว ต่อมาก็ย้ายมาอยู่ที่มาร์เซย์ ตอนอายุย่างเข้า ๖ ขวบ เนื่องจากพ่อได้รับตำแหน่งเป็นครูประจำที่โรงเรียนเทศบาลเมืองที่ใหญ่ที่สุดในตอนท้ายเมื่ออายุ ๘ ขวบ เขาก็เล่าถึงการไปเที่ยวในช่วงปิดเทอมใหญ่ และมีเหตุการณ์น่าประทับใจในตัวพ่อ เป็นความทรงจำที่ดีที่ทำให้เขาเขียนเรื่องนี้ขึ้นมา

๗. กลวิธีการเขียนแบบนวนิยาย

นวนิยายเป็นเรื่องเล่าชนิดหนึ่ง เรื่องเล่า หมายถึง คำพูดหรือข้อเขียนที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่มีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง ดำเนินไปในสถานที่ เวลา และเชื่อมโยงกันเป็นเรื่องราว ผู้แต่งจะมีการสมมติ เรื่องราวขึ้น หรือผู้แต่งอาจนำข้อเท็จจริงที่เคยเกิดขึ้นหรือรายละเอียดที่เป็นจริงบางประการมาเสนอ โครงสร้างและส่วนประกอบของนวนิยาย ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร สถานที่ เวลา และในส่วนขององค์ประกอบด้านเทคนิคการเล่าเรื่อง ได้แก่ การจัดมุมมอง การใช้เสียงเล่า และการสร้างความรู้สึกสมจริง

เรื่อง *สตุดีคุณพ่อ* ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนแบบนวนิยาย คือ มีการแต่งเติมเสริมเรื่องราวและสอดแทรกจินตนาการอยู่บ้างเล็กน้อย เพื่อสร้างความเพลิดเพลินใจให้กับผู้อ่าน ในเรื่องนี้มีลักษณะการเขียนแบบนวนิยายบางประการ เช่น การเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเป็นตัวละครในเรื่อง การใช้มุมมองวาทกรรมในนวนิยาย ตัวละคร กาล และสถานที่

๗.๑ การเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเป็นตัวละครในเรื่อง (narrateur personnage)

ในนวนิยายทุกเรื่องย่อมมีผู้เล่าเรื่อง (narrateur) โดยผู้เขียนมักสร้างตัวผู้เล่าหรือเสียงเล่าขึ้นมา ผู้อ่านจึงต้องแยกผู้เขียนและผู้เล่าเรื่องออกจากกัน ผู้เขียนจะอยู่ข้างนอกเรื่อง แต่ผู้เล่าจะอยู่ข้างใน เรื่อง การมีผู้เล่าเรื่องเป็นวิธีการนำเสนออย่างหนึ่งของผู้เขียนว่าใครจะเป็นคนเล่าเรื่อง ในเรื่อง *สตุดีคุณพ่อ* มาร์แชล ปาญอลเขียนให้มาร์แชล ตัวละครหลักเป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง “Je” เนื่องจากเรื่องนี้เป็นอัตชีวประวัติ จึงเท่ากับว่า ผู้เล่า

กับตัวละครเอก ก็คือมาร์แชล ปาญอลที่เป็นผู้เขียน เขาเขียนเรื่องนี้เมื่อปี ๑๙๕๗ ขณะมีอายุ ๖๒ ปี เขาเล่าเรื่องราวชีวิตของเขาในวัยเด็กผ่านตัวละครเอกในเรื่องที่เป็นเด็กชาย โดยใช้ทั้งมุมมองทั้งของเด็กและของผู้ใหญ่ในการเล่าเรื่อง คือมี “ฉัน” ในอดีตตอนเป็นเด็ก กับ “ฉัน” ในปัจจุบันที่อายุ ๖๒ ปี การแบ่งแยกความแตกต่างนี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าตัวละคร “ฉัน” มีทัศนคติที่แตกต่างกันเมื่อวันเวลาผ่านไป อีกทั้งการที่ผู้เล่าเป็นตัวละครในเรื่องยังทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้อย่างถ่องแท้

ปาญอลรำลึกถึงชีวิตในวัยเด็กของตนเองจากความทรงจำ เห็นได้จากการใช้กริยาเป็น *temps présent* ในขณะที่เล่าเรื่อง และใช้กริยาเป็น *passé simple* กับ *imparfait* เมื่อกล่าวถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต เขารำลึกถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเมืองโอบายูที่เขาใช้ชีวิตวัยเด็กที่นั่นเพียงแค่ ๓ ปี ภาพแรกที่ปรากฏขึ้น คือ น้ำพุที่อยู่หน้าบ้านที่เขาฟังเสียงน้ำพุ

ตัวอย่าง

MES souvenirs d'Aubagne sont peu nombreux, parce que je n'y vécu que trois ans.

Je vois d'abord une très haute fontaine, sous les platanes du Cours, juste devant notre maison. C'est le monument que ses compatriotes élevèrent à notre abbé Barthélemy, considéré comme un homme de gauche, à cause du Voyage du jeune Anacharsis. Peu de personnes l'avaient lu, et beaucoup disaient, en toute bonne foi : « Le Jeune Anarchiste. » Je l'ignorais, évidemment, à cette époque, mais j'écoutais avec ravissement la petite chanson de la fontaine, qui pépiait avec les moineaux. (p. 35)

บทแปล

ความทรงจำของฉันเกี่ยวกับเมืองโอบาญมีน้อย เพราะว่าฉันใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นเพียงแค่ ๓ ปี ภาพแรกที่ฉันเห็น คือ น้ำพุที่สูงมากใต้ต้นเพลนริมทางเดินซึ่งอยู่ตรงหน้าบ้านของเราพอดี มันเป็นอนุสาวรีย์ที่เพื่อนร่วมชาติสร้างขึ้นให้กับพ่ออธิการบาร์เตเลอมีของพวกเรา ที่คนมองว่าเป็นพวกฝ่ายซ้าย เพราะหนังสือเรื่อง *การเดินทางของชายหนุ่มอานาการ์ซิส (Voyage du jeune Anacharsis)* น้อยคนที่ได้อ่านเรื่องนี้ และคนส่วนมากพูดกันอย่างชื่อ ๆ ว่า “หนุ่มอานาร์ซิสต์นักอนาธิปไตย” (Le Jeune Anarchiste) แน่หนอนในยุคนี้ฉันไม่รู้เรื่องนี้ แต่ฉันฟังเสียงเพลงของน้ำพุผสมผสานไปกับเสียงร้องจิบ ๆ ของนกกระจอกอย่างเคลิบเคลิ้ม (น. ๓๖)

๗.๒ การใช้มุมมอง (focalisation)

มุมมอง คือ การเล่าเรื่องจากสายตาหรือทัศนะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้เขียนใช้มุมมองในการเล่าเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เรื่อง *สตูดิโอดนพอ* เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพชีวิตในวัยเด็กของผู้เขียน จึงมีทั้งการใช้มุมมองของผู้เล่าขณะที่เป็นเด็กและขณะที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากผู้เขียนสะท้อนความคิดและความรู้สึกในขณะที่เป็นเด็ก ซึ่งเด็กอาจจะมองเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่เห็นภายนอก แต่บางครั้งเด็กก็เข้าใจความรู้สึกนึกคิดจากกระทำของผู้อื่น หรือเหตุการณ์ที่เห็นอยู่รอบตัว ในเรื่องนี้ผู้เขียนใช้มุมมอง ๒ ประเภทดังนี้

๗.๒.๑ การใช้มุมมองแบบจำกัดภายนอก (focalisation externe)

ผู้อ่านจะทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากสายตาของผู้เล่าที่ถ่ายทอดเฉพาะสิ่งที่เห็นจากภายนอก

หรือได้ยินเท่านั้น และจะไม่แสดงความคิดเห็นส่วนตัวลงไปด้วย ผู้เล่าไม่สามารถรู้ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครอื่น

ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง ตอนที่มาร์เซลเล่าว่าป่าโรสพาเขาไปสวนโบเรลียบอยซ์ เขาเห็นลุงฌูลส์ใส่เสื้อผ้าไม่เคยซ้ำกันเลย ในขณะที่ป่าโรสก็แต่งตัวมากขึ้น เธอหน้าแดงและสวยขึ้นทุกวัน ๆ เมื่อไปถึงสวน ลุงฌูลส์เจ้าของสวนก็ให้เขาเล่นสนุกสนานได้ตามใจชอบ ทั้งขี่ลา นั่งรถที่มีแพะลากจูง และเล่นไม้กระดานลื่น ผู้เล่าเล่าในมุมมองของเด็ก พูดไปตามสิ่งที่เห็นภายนอกเท่านั้น โดยไม่รู้ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ตัวอย่างเช่น ผู้อ่านอ่านแล้วจะรู้ได้ทันทีว่าโรสกับฌูลส์นัดพบกันบอยซ์ เพราะทั้งคู่จิบกันอยู่ในขณะที่ผู้เล่าเล่าในมุมมองของเด็กที่เข้าใจแค่ว่าโรสพามาาร์เซลมาเที่ยวที่สวนบอยซ์ ผู้อ่านจะรู้ว่าทั้งสองคนเริ่มแต่งตัวสวยและหล่อขึ้น แต่ผู้เล่าเห็นเพียงว่าฌูลส์ใส่เสื้อผ้าไม่ซ้ำกัน ส่วนโรสก็แต่งตัวเก่งขึ้น หรือการที่โรสหน้าแดงและสวยขึ้นทุกวัน ๆ ก็หมายถึงเธอกำลังมีความรัก เธอจึงเปลี่ยยนเป็นดูสดีโสและสวยขึ้น แต่ผู้เล่าเห็นแค่เธอดูสวยขึ้น หรือสำหรับคู่รักแล้ว สวนโบเรลียกลายเป็นสวรรค์ของทั้งคู่ เพราะทั้งสองมีความสุขที่ได้เจอกันที่นี่ แต่ผู้เล่าเล่าในมุมมองของตนเองในขณะนั้นจึงเห็นเพียงว่าสวนแห่งนี้ เป็นสถานที่ที่เขามีความสุขเพราะได้เล่นสนุกสนาน

ตัวอย่าง

Nos promenades au parc devinrent de plus en plus fréquentes, et l'aimable « propriétaire » nous attendait toujours sur notre banc. Mais il était assez difficile de le reconnaître de loin, car il n'avait jamais le même costume. Tantôt c'était un veston clair avec un gilet bleu, tantôt une veste de chasse sur un gilet de tricot ; je l'ai même vu en jaquette.

De son côté, ma tante Rose portait maintenant un boa de plumes, et une petite toque de mousseline sous un oiseau bleu aux ailes ouvertes, qui avait l'air de couvrir son chignon.

Elle empruntait l'ombrelle de ma mère, ou ses gants, ou son sac. Elle riait, elle rougissait, et elle devenait de plus en plus jolie.

Dès que nous arrivions, le « propriétaire » me confiait d'abord au berger des ânes et je chevauchais pendant des heures, puis à l'omnibus trainé par quatre chèvres, puis au patron du toboggan : je savais que ces largesses ne lui coûtaient rien, puisque tout le parc lui appartenait, mais je n'en étais pas moins très reconnaissant, et j'étais fier d'avoir un ami si riche, et qui me prouvait un si parfait amour. (p. 55, 57)

บทแปล

เราไปเดินเล่นที่สวนสาธารณะบ่อยขึ้นทุกที ๆ และ “เจ้าของสวน” ผู้มีอิทธิพลดีคอยพวกเราตรง ม้านั่งของพวกเราเป็นประจำ แต่เป็นเรื่องค่อนข้าง ยากที่จะจำเขาได้แต่ไกล เพราะเขาใส่เสื้อผ้าไม่เคย ซ้ำกันเลย บางทีก็เป็นเสื้อสูทสีอ่อนกับเสื้อกั๊กสีฟ้า บางทีก็เป็นเสื้อคลุมใส่ล่าสัตว์กับเสื้อไหมพรมแขน ยาวตัวใน ฉันเคยเห็นเขาสวมเสื้อนอกตัวยาวด้วย เหมือนกัน

ส่วนป่าตอนนี้พาดผ้าพันคอขนนกและสวม หมวกไว้ปีกผ้ามีสลิมใบเล็กประดับด้วยนกสีฟ้า ที่กางปีกออกทำท่าเหมือนนกมวยผม

เธอยิ้มร่วมของแม่ หรือไม่ก็ถูงมือ หรือ กระเป๋า เธอหัวเราะ เธอหน้าแดงและเธอก็สวยขึ้น ๆ

ทันทีที่พวกเรามาถึง ตอนแรก “เจ้าของสวน” ผากฉันไว้กับคนเลี้ยงลา และฉันก็ขี้อายอยู่หลาย ชั่วโมง จากนั้นก็นั่งรถที่ลากด้วยแพะสี่ตัว หลังจากนั้นเอาฉันไปฝากไว้กับเจ้าของร้านเครื่องเล่นไม้ กระดานสั้น ฉันรู้ว่าความใจกว้างนี้ไม่ได้ทำให้เขา เสียเงินอะไร เนื่องจากสวนทั้งหมดนี้เป็นของเขา แต่นั่นก็ไม่ได้ทำให้ฉันสำนึกบุญคุณเขาน้อยลง ฉันภูมิใจที่มีเพื่อนรายขนาดนี้และแสดงความรักที่ แสนวนพิเศษแก่ฉัน (น. ๕๖, ๕๗)

๗.๒.๒ มุมมองแบบจำกัดภายใน (focalisation interne)

ผู้เล่าสามารถล่วงรู้ความรู้สึกนึกคิดของ ตัวละคร และใช้ความรู้สึกของตนเองตีความในสิ่ง ที่เห็นหรือได้ยิน

ตอนอยู่บนรถราง มาร์แชลเล่าว่าเขาไถลตัว แทรกไปให้ใกล้กับคนขับรถราง แต่ปอลต้องโซด ร้ายไปติดอยู่ระหว่างขาของตำรวจสองคน และจมูก ยื่นไปปะทะบันท้ายของหญิงร่างยักษ์เมื่อตอนรถลั่น สะเทือน ผู้เล่าบรรยายภาพของตัวละครขณะที่อยู่ บนรถราง ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพว่าเกิดอะไรขึ้น และ ในมุมมองของผู้เล่ารู้ว่ามาร์แชลรู้สึกสมเพชกึ่ง ขบขันกับโชคชะตาของน้อง

ตัวอย่าง

Lentement, patiemment, en utilisant les cahots et les coups de frein, je me glissai entre mes voisins, et j'arrivai enfin près de lui, abandonnat Paul à son triste sort : coincé entre les hautes jambes de deux gendarmes, les cahots de la voiture le lançaient, le nez en avant, sur les fesses d'une dame énorme, qui oscillait dangereusement. (p. 113)



บทแปล

ฉันไถลตัวแทรกไประหว่างผู้คนที่ยืนข้าง ๆ อย่างช้า ๆ และอดทน โดยอาศัยการสั่นสะเทือนของรถและการห้ามล้อ และในที่สุดฉันก็ได้เข้ามาใกล้กับคนขับรถ โดยทิ้งให้ปลอดภัยกับโชคชะตาอันน่าเศร้า เขาไปติดอยู่ระหว่างขาที่สูงยาวของตำรวจสองคน การสั่นสะเทือนของตัวรถทำให้เขาพุ่งไปข้างหน้า จมูกยื่นไปปะทะกับท้ายของหญิงร่างยักษ์คนหนึ่งทีตัวแกว่งไปมาอย่างน่าอัศจรรย์ (น. ๑๑๔)



๗.๓ วาทกรรมในนวนิยาย

(Le discours du roman)

๗.๓.๑ การให้คำอธิบาย (commentaire)

ผู้เล่าเล่าเรื่องโดยให้คำอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือตัวละครเป็นการแทรกความคิดเห็นในปัจจุบันของตัวผู้เล่า

ตอนที่มาร์แชลดูการฆ่าสัตว์ ผู้เล่าได้อธิบายว่า เขาเชื่อว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์นั้นโหดร้าย ซึ่งเด็กและคนป่าเถื่อนทำให้เห็นในแต่ละวัน ผู้เล่าใช้กริยาเป็น *temps présent* ในการอธิบายความคิดเห็นของตนในขณะที่เล่าเรื่อง เขาเห็นว่าในตอนเด็ก เขามองการฆ่าสัตว์แล้วชื่นชมในความสามารถของมนุษย์โดยไม่รู้หรือว่านี่คือความโหดร้าย แต่พอมาเล่าเรื่องตอนนี้จึงให้ความคิดเห็นในปัจจุบันขณะที่เล่าว่ามนุษย์นั้นโหดร้าย ผู้อ่านจะเห็นข้อขัดแย้งกันระหว่างมุมมองของเด็กกับความเห็นของผู้เล่าที่มีอายุมากแล้ว

ตัวอย่าง

[...], je grimpais sur une chaise, devant la fenêtre de la salle à manger, et je regardais l'assassinat des bœufs et des porcs avec le plus vif intérêt. Je crois que l'homme est naturellement cruel : les enfants et les sauvages en font la preuve chaque jour. (p. 39)

บทแปล

[...] ฉันก็ปีนขึ้นไปบนเก้าอี้ตรงหน้าต่างห้องรับประทานอาหาร และดูการฆ่าวัวและหมูด้วยความสนใจอย่างเหลือล้น แต่ตอนนี้ฉันคิดว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์นั้นโหดร้าย อย่างเช่นที่เด็กและคนป่าเถื่อนพิสูจน์ให้เห็นในแต่ละวัน (น. ๔๐)

๗.๓.๒ การบรรยาย (description)

การบรรยาย คือ การนำเสนอเรื่องราวและเหตุการณ์ หรือการบรรยายสิ่งของ สถานที่และตัวละคร เรื่อง *สตูดิโอคุณพ่อ* มีทั้งการบรรยายสิ่งของสถานที่ ภูมิประเทศ และตัวละคร

การบรรยายรถม้า

ตัวอย่าง

C'était une charrette bleue, d'un bleu délavé, qui laissait transparaître les fibres du bois.

Les roues très hautes avait un jeu latéral considérable : quand elles arrivaient à bout de jeu, c'est-à-dire à chaque tour, il y avait un choc tintant. Les cercles de fer tressautaient sur les pavés, les brancards gémissaient, les sabots du mulet faisaient sauter des étincelles... C'était le chariot de l'aventure et de l'espoir... (p. 111)

บทแปล

มันเป็นรถม้าสีฟ้า สีซีดจนเห็นลายไม้

ล้อรถที่สูงมากเชื่อมต่อกับตัวรถไว้หลวมมาก เมื่อล้อเคลื่อนมาครบรอบ หมายถึง แต่ละรอบก็จะมีเสียงกระทบดังกริ่ง ๆ วงเหล็กจะกระทบกับแผ่นหิน ทำให้ด้ามจับส่งเสียงเอี๊ยดอ๊าด เกือกล้อส่งประกายแลบขึ้นมา... มันเป็นรถม้าแห่งความหวังสำหรับการผจญภัย... (น. ๑๑๒)

การบรรยายสวนโบเรลี

ตัวอย่าง

On y trouvait des allées ombragées par d'antiques platanes, des bosquets sauvages,

des pelouses qui vous invitaient à vous rouler dans l'herbe, des gardiens pour vous le défendre, et des étangs où naviguaient des flottilles de canards. (p. 49)

บทแปล

ที่นี้เราจะพบทางเดินที่ร่มรื่นด้วยต้นพเลิน เก่าแก่ แมกไม้ป่า สนามหญ้าที่ชักชวนให้คุณไป กลิ้งเกลือกบนหญ้า พร้อมยามที่คอยห้าม และ บ่อน้ำที่มีฝูงเป็ดเวียนว่าย (น. ๕๐)

การบรรยายภูมิประเทศ

ตัวอย่าง

A sa droite brillait un pic bleuté, un peu plus haut que le premier. Il était fait de trois terrasses concentriques, qui s'élargissaient en descendant, comme les trois volants de la pèlerine de fourrure de Mlle Guimard. (p. 131)

บทแปล

ส่วนทางขวามือมียอดเขาแหลมสีฟ้าหม่นซึ่ง สูงกว่าอันแรกเล็กน้อยเปล่งประกายอยู่ ประกอบด้วย ไหล่เขา ๓ ชั้นที่มีศูนย์กลางร่วมกัน โดยแต่ละ ชั้นจะลดหลั่นกันไปและมีฐานกว้างขึ้นเรื่อย ๆ เหมือนกับเสื้อคลุมผ้าขนสัตว์ที่มีระบายสามชั้นของ คุณครูกีร์มาร์ต (น. ๑๓๒)

๗.๓.๓ การใช้บทสนทนา (dialogue)

ในเรื่องนี้ผู้เขียนเล่าเรื่องราวเหมือนนวนิยาย ที่มีการใช้บทสนทนา และเนื่องจากเรื่องนี้เป็นเรื่อง- รวบรวมความรักความผูกพันในครอบครัว ภาษาที่ ตัวละครใช้จึงเป็นระดับภาษาครอบครัวที่แสดง ความเป็นกันเองและแสดงความรักความผูกพัน

**บทสนทนายาวใจเซฟกับมาร์แซลและ
ปอล**

ตัวอย่าง

Tout en marchant le long du trottoir de la rue Tivoli, mon père me dit :

« Crapaud, j'aurai besoin de toi demain matin.

- Pour quoi faire?
- Tu le verras bien. C'est une surprise.
- Moi aussi, tu as besoin de moi ?

demanda Paul, inquiet.

– Bien sûr, dit mon père. Mais Marcel viendra avec moi, et toi tu resteras à la maison, pour surveiller la femme de ménage, qui va balayer la cave. C'est très important.

– Moi, d'habitude, dit Paul, j'ai peur d'aller dans la cave. Mais avec la femme de ménage, je n'aurai pas peur. » (p. 75)

บทแปล

ขณะที่เดินมาตามบาทวิถีบนถนนตีโวลี พ่อ พุดกับฉันว่า

“ไอ้หนู พ่อต้องการตัวแกหน่อยพรุ่งนี้เช้า”

“ไปทำอะไรเหรอครับ”

“เดี๋ยวก็รู้อเอง มีเรื่องให้ประหลาดใจ”

“แล้วผมล่ะครับ พ่อต้องการผมหรือเปล่า”

ปอลถามอย่างกังวล

“แน่นอนลูก แต่มาร์แซลจะมากับพ่อ ส่วน ลูก ต้องอยู่ที่บ้านเพื่อคอยดูแลคนทำความสะอาด สะอาดบ้าน ซึ่งจะมากกว่าดูห้องใต้ดิน เรื่องนี้สำคัญ เชียวนะ” พ่อพุด

“ผมนะ โดยปกติแล้ว ผมกลัวที่จะเข้าไปใน ห้องใต้ดิน แต่ถ้ามีคนทำความสะอาดด้วยล่ะก็ ผม ไม่กลัวหรอก” ปอลพุด (น. ๗๖)



๗.๔ ตัวละคร (personnage)

เรื่อง *สตุดีคุณพ่อ* ผู้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของตนเอง รวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เขียน บุคคลที่มีอยู่จริงเหล่านี้ได้กลายมาเป็นตัวละครต่าง ๆ ของเรื่อง และมีชื่อเดียวกับตัวละคร ได้แก่ มาร์แชล (ตัวละครเอก) โจเซฟ (พ่อ) ออกุสติน (แม่) โรส (ป้า) และฌูลส์ (ลุง) นอกจากนี้ยังมีวิธีการนำเสนอตัวละครทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม การนำเสนอโดยตรงหรือเรียกว่า การบรรยายตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเห็นลักษณะทางกายภาพ เช่น หน้าตา รูปร่าง บุคลิกภาพ การแต่งกาย และลักษณะทางจิตใจ เช่น อุปนิสัยใจคอ วิธีคิด ปรัชญาชีวิต เป็นต้น ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของตัวละคร ส่วนการนำเสนอโดยอ้อม ผู้อ่านจะรู้จักตัวละครผ่านพฤติกรรม การกระทำ คำพูดที่เป็นบทสนทนากับตัวละครอื่น ความรู้สึกนึกคิด สายตาของตัวละครในแต่ละเหตุการณ์ การบรรยายในลักษณะนี้อาจละเอียดจะเห็นได้ชัดในงานประเภทนวนิยาย ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างที่ผู้เขียนบรรยายรูปร่างหน้าตา ลักษณะนิสัย และการแต่งกายของพ่อ

ลักษณะภายนอก

ตัวอย่าง

Mon père, qui s'appelait Joseph, était alors un jeune homme brun, de taille médiocre, sans être petit. Il avait un nez assez important, mais parfaitement droit, et fort heureusement raccourci par sa moustache et ses lunettes, dont les verres ovales étaient cerclés d'un mince fil d'acier. Sa voix était grave et plaisante et ses cheveux, d'un noir bleuté, ondulaient naturellement les jours de pluie. (p. 25)

บทแปล

พ่อของฉันชื่อโจเซฟ เป็นชายหนุ่มผมสีน้ำตาล รูปร่างปานกลางไม่เตี้ยไป จมูกค่อนข้างใหญ่และตรงทีเดียว แต่โชคดีมากที่ดูสั้นขึ้นเพราะหนวดและแว่นตาของเขา ซึ่งมีกระจกวารีในกรอบเหล็กเส้นบาง น้ำเสียงของเขาทุ้มต่ำแต่หน้าฟังส่วนผมดำขลับหยักศกตามธรรมชาติในวันฝนตก (น. ๒๖)

ลักษณะนิสัยใจคอ

ตัวอย่าง

« Voilà! Voilà l'intolérance de ces fanatiques ! Est-ce que je l'empêche, moi, d'aller manger son Dieu tous les dimanches ? Est-ce que je te défends de fréquenter ta sœur parce qu'elle est mariée à un homme qui croit que le Créateur de l'Univers descend en personne, tous les dimanches, dans cent mille gobelets ? Eh bien, je veux lui montrer ma largeur d'esprit. Je le ridiculiserai par mon libéralisme. Non, je ne lui parlerai pas de l'Inquisition, ni de Calas, ni de Jean Huss, ni de tant d'autres que l'Eglise envoya au bûcher ; je ne dirai rien des papes Borgia, ni de la papesse Jeanne ! Et même s'il essaie de me prêcher les conceptions puériles d'une religion aussi enfantine que les contes de ma grand-mère, je lui répondrai *poliment*, et je me contenterai d'en rigoler doucement dans ma barbe ! » (p. 63)

บทแปล

“นี่ไง นี่แหละ ความใจแคบของพวกคลั่งศาสนา ดูอย่างฉันสิ ฉันห้ามไม่ให้เขาไปรับประทานพระเจ้าในพิธีรับศีลมหาสนิททุกวันอาทิตย์หรือเปล่า ฉันห้ามเธอไม่ให้ไปหาพี่สาวเพราะหล่อนแต่งงานกับผู้ชายที่เชื่อว่าพระเจ้าผู้สร้างโลกลงมาตัวเป็น ๆ ผสมอยู่ในจอกเหล้าองุ่นนับแสนทุกวันอาทิตย์หรือเปล่า ที่จริงฉันต้องการแสดงให้เขาเห็น

ถึงความใจกว้างของฉัน ฉันจะทำให้เขากลายเป็นตัวตลก เพราะฉันเป็นพวกเสรีนิยม ไม่ ฉันจะไม่เอ่ยถึงศาสนศาสตร์ หรือคดีของกาลาส์ที่ถูกกล่าวหาว่าฆ่าลูกที่เปลี่ยนศาสนา ไม่พูดถึงยาน ยูส นักปฏิรูปศาสนาในสาธารณรัฐเช็ก และเรื่องคนอื่น ๆ อีกมากมายที่ศาสนจักรสั่งเผาทั้งเป็น ฉันจะไม่พูดอะไรเลยเกี่ยวกับพระสันตะปาปาจากตระกูลบอร์เซีย และก็ย้ายสันตะปาปาฆาน และแม้เขาจะพยายามสอนแนวคิดแบบเด็ก ๆ ของศาสนาที่เด็กพอ ๆ กับนิทานของคุณย่า ฉันจะตอบคำถาม อย่างสุภาพ แล้วฉันก็จะพอใจที่ได้แอบหัวเราะเบา ๆ ภายใต้อครา” (น. ๖๔)

จากตัวอย่างผู้อ่านจะเข้าใจลักษณะนิสัยของโจเซฟได้จากบทสนทนาระหว่างโจเซฟกับออกุสตินที่พูดถึงฌูลส์ เขามีความคิดเห็นทางศาสนาขัดแย้งกับฌูลส์ เพราะเขาจบจากสถาบันชั้นสูงด้านครู-ศาสตร์สาขาปฐมวัย (Ecole normale primaire) ซึ่งมีแนวคิดต่อต้านศาสนจักร (anticléricalisme) เขาจึงพูดถึงศาสนาในแง่ลบ

ลักษณะการแต่งกาย

ตัวอย่าง

Joseph était devenu magnifique. Il avait un costume neuf bleu marine, digne de l'école des Chartreux : ses lunettes, jadis cerclées de fer, brillaient maintenant dans une monture d'or, et leurs verres s'étaient arrondis : enfin, il portait une cravate d'artiste, une ganse noire aux deux bouts pendants. (p. 47)

บทแปล

โจเซฟกลายเป็นคนภูมิฐาน เขาใส่ชุดใหม่ สีกกรมท่าที่คู่ควรกับโรงเรียนชอแมง เด ชาร์เทรอก่อนหน้านั้นเขาใส่แว่นตากรอบเหล็ก แต่ตอนนี้

กระจกทรงกลมส่องประกายในกรอบสีทอง สุดท้ายเขาผูกเนกไทแบบโก้เก๋เป็นเชือกเกลียวสีดามีปลายสองข้างห้อยลงมา (น. ๔๘)

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร มาร์แชล ปาญออลแสดงให้ผู้อ่านเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมาร์แชล ตัวละครเอกกับตัวละครอื่น ๆ ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว รวมถึงผู้ที่มีความสำคัญในชีวิตของเขา เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างมาร์แชลกับลุงฌูลส์ที่สนิทกันจนลุงฌูลส์กลายเป็นเพื่อนคนสำคัญไปอย่างรวดเร็ว หรือความสัมพันธ์ระหว่างมาร์แชลกับป้าโรส ซึ่งเห็นได้จากทุกวันพฤหัสบดีและวันอาทิตย์ ป้าโรสจะมารับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน และพาเขาไปเที่ยวที่สวนโบเรลเป็นประจำ

๗.๕ กาล (temps)

ในเรื่อง *สตูดิโอคุณพ่อ* ผู้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ขณะที่มียุอายุมากแล้ว เขาเล่าเหตุการณ์โดยมองย้อนอดีตไปตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ตอนที่ตนเองเกิด การย้ายที่อยู่อาศัย การเข้าโรงเรียนเมื่ออายุ ๖ ขวบ และการไปเที่ยวพักร้อนเมื่ออายุ ๘ ขวบ เราจะเห็นได้ว่าผู้เขียนเล่าเหตุการณ์ตามลำดับเวลา จากอดีตมาสู่ปัจจุบัน ผู้เขียนไม่ได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกอย่างในชีวิต แต่จะเล่าเฉพาะตอนที่ตัวเองรู้สึกว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในชีวิต หรือเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เขาประทับใจ ดังตัวอย่างตอนที่โรสพามาร์แชลไปเที่ยวที่สวนโบเรล ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในความทรงจำที่ผู้เขียนประทับใจ ผู้เขียนใช้เวลาในการเล่าเหตุการณ์ในส่วนเป็นเวลานาน โดยเริ่มตั้งแต่การบรรยายสภาพสวนว่ามีต้นไม้ร่มรื่น มาร์แชลไปดูคนฝึกขี่จักรยาน ไปให้อาหารเป็ด และการที่มาร์แชลกับป้าโรสพบเจอชายวัยกลางคน ผู้เขียนให้พื้นที่ในการเล่าเหตุการณ์นี้มาก

๓.๖ สถานที่ (espaces)

นวนิยายส่วนใหญ่จะระบุสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ อาจจะเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริงหรือผู้แต่งสร้างขึ้นในจินตนาการ แต่เนื่องจากเรื่อง *สตุดีคูนฟอ* เป็นอัตชีวประวัติ การใช้สถานที่จึงเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์จริงที่เคยเกิดขึ้นตามชีวประวัติของผู้เขียน เช่น ผู้เขียนเริ่มต้นเล่าเรื่องที่เกิดที่เมืองโอบายู จากนั้นก็ย้ายมาอยู่ที่แซงต์ ลู ซึ่งอยู่ชานเมืองมาร์เซย์ ต่อมาก็ย้ายเข้ามาในเมืองมาร์เซย์ และก็เดินทางไปพักร้อนที่บ้านพัก ลา บาสตีด เนฟ ในช่วงปิดเทอมใหญ่ตอนอายุ ๘ ขวบ สถานที่ดังกล่าว

ล้วนแต่อยู่ในแคว้นโปรวองซ์ ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกผูกพันของเขามีสต้อบ้านเกิด

กล่าวโดยสรุปเรื่อง *สตุดีคูนฟอ* มีลักษณะเป็นอัตชีวประวัติเชิงนวนิยาย เพราะผู้ประพันธ์ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของตนเองตั้งแต่วัยเยาว์ โดยรำลึกเรื่องราวต่าง ๆ จากความทรงจำ และใช้กลวิธีการเขียนแบบนวนิยาย ซึ่งมีการเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเป็นตัวละครในเรื่อง มีการใช้มุมมอง วาทกรรมในนวนิยาย กาล และสถานที่ จึงทำให้ผู้อ่านรู้สึกเพลิดเพลินกับเรื่องราวของเด็กชายวัย ๘ ขวบที่ชื่อ มาร์แชล ปาญออล และยังได้อรรถรสเช่นเดียวกับอ่านนวนิยายอีกด้วย



บรรณานุกรม

ฌอง-ปีแยร์ โกลเดินชไตน์. (๒๕๓๒). *การอ่านนวนิยาย*. (วัลยา วิวัฒน์ศร, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพพร ประชากุล. (๒๕๕๒). *ยอกอักษร ย้อนความคิด เล่ม ๑ ว่าด้วยวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: อ่านและวิชา.

พวงคราม พันธุ์บูรณะ. (๒๕๓๖). *แนวเขียนเชิงอัตชีวประวัติในผลงานของโกแล็ต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิราวดี ไตลังคะ. (๒๕๔๓). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง*. กรุงเทพฯ: เกษตรศาสตร์.

JOUVE (Vincent), *La poétique du roman*, Sedes, 1997.

LEJEUNE (Philippe), *L'autobiographie en France*, 2^e édition, Paris, Armand Colin, 1998.

MIRAUX (Jean-Philippe), *L'autobiographie*, Paris, Nathan, 1996.

VALETTE (Bernard), *Esthétique du roman moderne*, 2^e édition, Tours, Nathan, 1993.

PAGNOL (Marcel), *La Gloire de mon père*, Paris : Librairie Générale Française, 1964.

กิจกรรมสมาคมและมูลนิธิฯ

La Fête de la Francophonie 2012

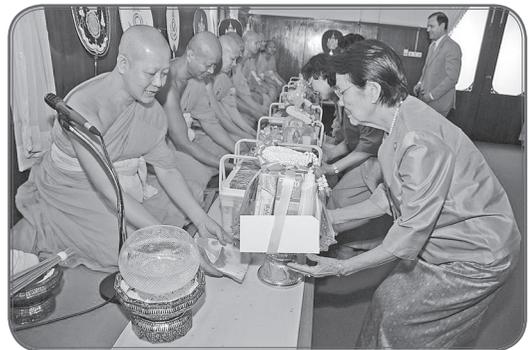
วันเสาร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ณ สมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ





พิธีทำบุญอุทิศพระราชกุศลถวายสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
วันอาทิตย์ที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ





กิจกรรมสัปดาห์พยากรณ์ของมูลนิธิส่งเสริมภาษาฝรั่งเศส
และฝรั่งเศสศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ วันที่ ๒-๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕
ณ โรงแรมอิมพีเรียลควีนส์ปาร์ค กรุงเทพฯ







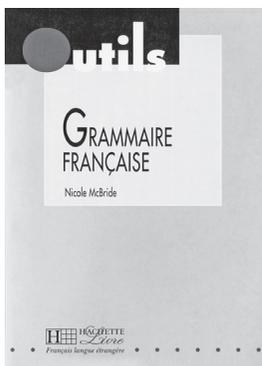
แนะนำหนังสือ

หนังสือชุด Outils : คู่มือฉบับกระเป๋านักศึกษา

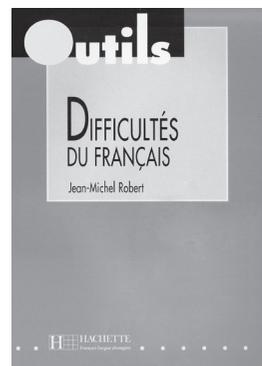
นิชิตา บุญขำ*

ในปีปัจจุบันหากผู้อ่านเดินเข้าไปในร้านหนังสือภาษาต่างประเทศ หรือร้านขายหนังสือภาษาฝรั่งเศส ก็จะได้พบเห็นหนังสือภาษาฝรั่งเศสจำนวนมากวางอยู่บนชั้นหนังสือให้ได้เลือกสรร ไม่ว่าจะเป็นตำราเรียน พจนานุกรม หนังสือทั่วไป หรือคู่มือท่องเที่ยว เป็นต้น สำหรับผู้ที่สนใจหนังสือภาษาฝรั่งเศสที่ครอบคลุมทุกสาขา เล่มเล็กกะทัดรัดพกพาสะดวก หนังสือชุด Outils ของสำนักพิมพ์ Hachette ประเทศฝรั่งเศส นับว่าน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะหนังสือแต่ละเล่มมีประมาณ ๑๐๐ หน้า และแต่ละเล่มจะมีเนื้อหาแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขอแนะนำหนังสือที่อยู่ในชุด Outils ที่น่าสนใจจำนวนห้าเล่ม ดังต่อไปนี้

ฝรั่งเศสอย่างลื่นและเข้าใจง่าย เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็นสามส่วน ส่วนแรกเป็นเรื่องหลักไวยากรณ์ภาษาฝรั่งเศสที่ใช้อยู่ โดยเรียงชื่อเรื่องตามอักษร A-Z ส่วนที่สองเป็นเรื่องสำนวนต่าง ๆ ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร และส่วนสุดท้ายเป็นตารางกระจายกริยาและโครงสร้างกริยาภาษาฝรั่งเศส นอกจากจะอธิบายไวยากรณ์แล้ว ในแต่ละบทยังประกอบด้วยข้อควรจำ เกร็ดความรู้เพิ่มเติม ข้อแตกต่างระหว่างภาษาพูด (l'oral) และภาษาเขียน (l'écrit) และแบบฝึกหัดพร้อมเฉลยให้ผู้อ่านได้ฝึกทำ หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนหรือผู้ที่ต้องการทบทวนไวยากรณ์ฝรั่งเศสแบบเร่งรัด

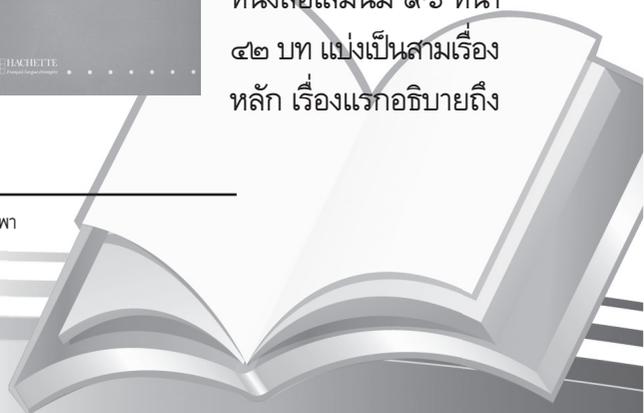


หนังสือเล่มแรกที่น่าสนใจคือ Grammaire française ผู้เขียนคือ Nicole McBride ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๖ หนังสือจำนวน ๙๔ หน้า ปกสีเหลือง เล่มนี้จะอธิบายไวยากรณ์ภาษา



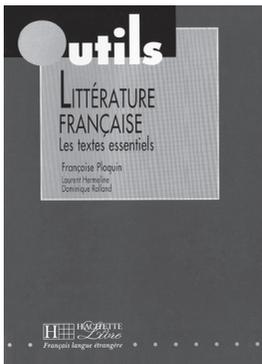
เล่มที่สองปกสีเทา เรื่อง Difficultés du français ของ Jean-Michel Robert ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๒ หนังสือเล่มนี้มี ๙๖ หน้า ๔๒ บท แบ่งเป็นสามเรื่องหลัก เรื่องแรกอธิบายถึง

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา





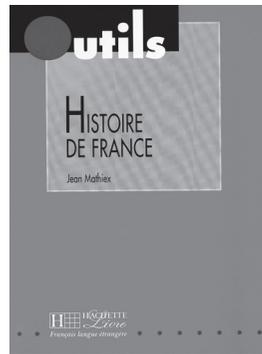
ข้อแตกต่างของคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น คำกริยา savoir กับ connaître คำนาม le jour กับ la journée เรื่องที่สองเป็นการเปรียบเทียบข้อแตกต่างด้านไวยากรณ์ เช่น การใช้ l'indicatif และ le subjonctif เรื่องที่สามเกี่ยวกับหลักการเขียนและการออกเสียงคำต่าง ๆ เช่น การลดรูปสระ (l'élision et l'apostrophe) การเชื่อมเสียง (la liaison) ทั้งนี้ ในแต่ละบทจะมีตัวอย่างประโยคที่แสดงให้เห็นข้อแตกต่างของคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน กฎการเลือกใช้คำ ที่มาของคำ และแบบฝึกหัดพร้อมเฉลยไว้ท้ายเล่ม ผู้อ่านจะเลือกใช้คำภาษาฝรั่งเศสได้ถูกต้องยิ่งขึ้น หลังจากอ่านหนังสือเล่มนี้



เล่มที่สามปกสีน้ำเงิน เรื่อง Littérature française (les textes essentiels) ผู้เขียนคือ Françoise Ploquin, Laurent Hermeline และ Dominique Roland ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๐ มีจำนวน ๑๒๗

หน้า เนื้อหาเกี่ยวกับประวัตินักเขียนชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียงและผลงานวรรณกรรมที่โด่งดังของพวกเขา ในแต่ละตอนจะประกอบด้วยชื่อ ประวัติภาพถ่าย เรื่องราวที่น่าจดจำ แนวคิดและผลงานชิ้นเอก (chef d'œuvre) พร้อมคำอธิบายศัพท์ โดย

จัดเรียงนักเขียนตามยุคสมัยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน นับตั้งแต่เรื่องราวที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์และไม่ปรากฏชื่อนักเขียนอย่าง La Chanson de Roland จนมาถึงบทสุดท้ายเรื่อง San Antonio ของ Frédéric Dard นักเขียนศตวรรษที่ยี่สิบ ผู้อ่านจะได้รู้จักนักเขียนและผลงานวรรณกรรมที่โด่งดังของฝรั่งเศสจากหนังสือเล่มนี้

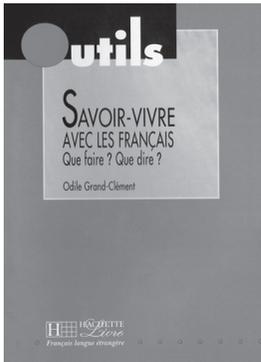


เล่มต่อมา คือ

Histoire de France ของ Jean Mathieux ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๖ มี ๑๒๘ หน้า หน้าปกสีบานเย็น หนังสือเล่มนี้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเทศฝรั่งเศส

บุคคลที่มีชื่อเสียง สถานที่ สิ่งประดิษฐ์คิดค้นและเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบันพร้อมภาพประกอบผู้แต่งยังได้อธิบายความหมายของภาษาฝรั่งเศสในยุคนั้นด้วยภาษาฝรั่งเศสมาตรฐานในปัจจุบันไว้ด้านล่างของแต่ละหน้า เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังได้สรุปเหตุการณ์สำคัญโดยเรียงตามลำดับเวลา ก่อนหลังไว้ท้ายเล่มและอธิบายคำศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไว้ในภาคผนวกด้วย





หนังสือเล่มสุดท้ายเหมาะสำหรับผู้ที่สนใจเรื่องมารยาทอันพึงปฏิบัติต่อชาวฝรั่งเศส หนังสือเล่มนี้ชื่อว่า *Savoir-vivre avec les Français. Que faire ? Que dire ?* มีจำนวน ๑๖ หน้า ตีพิมพ์เมื่อปี

ค.ศ. ๑๙๙๗ ผู้เขียนคือ Odile Grand-Clément ได้แนะนำการปฏิบัติและการพูดจากับคนฝรั่งเศสทั้งในชีวิตประจำวันและในสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมยกตัวอย่างสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป เช่น มารยาทการทักทาย มารยาทบนโต๊ะอาหาร มารยาทในงานเลี้ยง เป็นต้น ในแต่ละบทประกอบด้วย ข้อควรพูด (Que dire ?) และข้อควรปฏิบัติ (Que faire ?) ที่เหมาะกับวัฒนธรรมฝรั่งเศส นอกจากนี้ผู้อ่านสามารถทดสอบความเข้าใจด้วยการทำแบบฝึกหัดในส่วนท้ายของแต่ละบทด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม หนังสือชุด *Outils* เป็นหนังสือที่สรุปเนื้อหาให้สั้นกระชับได้ใจความ ดังนั้นบางหัวข้ออาจจะมีเนื้อหาน้อยเกินไป ผู้อ่านที่ต้องการเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้งอาจต้องหาหนังสือเล่มอื่นมาอ่านเพิ่มเติม

หนังสือชุด *Outils* มีประโยชน์สำหรับนิสิตนักศึกษาที่เรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นอย่างดี เพราะหนังสือชุดนี้มีเนื้อหาคล้ายคลึงกับเนื้อหาที่เรียนในชั้นเรียน อาจกล่าวได้ว่าหนังสือชุดนี้เป็นคู่มือฉบับกระเป๋านักเรียนที่นิสิตนักศึกษาก็ได้ เพราะนอกจากจะได้รับความรู้ที่หลากหลายแล้ว หนังสือแต่ละเล่มยังมีเคล็ดลับต่าง ๆ ให้ผู้อ่านได้เรียนรู้และจดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้หนังสือห้าเล่มที่แนะนำแล้ว หนังสือชุด *Outils* ยังมีหนังสือที่น่าสนใจอีกหลายเล่ม เช่น *Écrire à tout le monde*, *Façon de parler*, *Le français par le dialogue* และ *Skidiz* เป็นต้น หนังสือแต่ละเล่มราคาประมาณ ๓๕๐-๔๐๐ บาท หากผู้อ่านชอบหนังสือที่มีเนื้อหากระชับ ใช้เวลาอ่านไม่นานเกินไป ก็ควรหาหนังสือชุด *Outils* มาอ่านและเก็บไว้บนชั้นหนังสือเป็นอย่างดี



หลักเกณฑ์ในการเขียนและจัดส่งบทความ

๑. เป็นบทความข้อเขียนหรือรายงานการวิจัยภาษาฝรั่งเศสหรือภาษาไทย ซึ่งผู้เขียนไม่เคยส่งให้กองบรรณาธิการวารสารใดพิจารณาตีพิมพ์มาก่อน
๒. หากเป็นบทความที่เคยตีพิมพ์แล้ว และกองบรรณาธิการเห็นว่าสมควรตีพิมพ์อีกครั้ง ต้องระบุว่าเคยตีพิมพ์เมื่อใด จากที่ใดให้ครบถ้วน
๓. บทความหรือข้อเขียนมีความยาวไม่เกิน ๑๕ หน้า A4 พร้อมการทำเชิงอรรถและบรรณานุกรมที่ถูกต้องตามระบบการอ้างอิง สำหรับนิติตปริญาโทที่ต้องการเผยแพร่งานวิจัยสามารถส่งบทความที่มีความยาวไม่เกิน ๑๐ หน้า A4 พร้อมจดหมายรับรองจากอาจารย์ที่ปรึกษา
๔. สำหรับบทความภาษาฝรั่งเศสให้ใช้อักษร Time New Roman ขนาดอักษร ๑๒ ส่วนบทความภาษาไทยให้ใช้อักษร Cordia ขนาดอักษร ๑๖ โดยกั้นหน้า-หลัง บน-ล่าง ด้านละ ๑ นิ้ว หรือ ๒.๕ เซนติเมตร
๕. การจัดส่งบทความเพื่อพิจารณาให้ส่งฉบับพิมพ์สมบูรณ์ ๑ ชุด พร้อมไฟล์โดยคัดลอกลงซีดี ๑ แผ่น หากมีรูปประกอบบทความ ให้แยกเป็นคอนละไฟล์
๖. กรุณาส่งเอกสารและไฟล์ทางไปรษณีย์ที่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พิศุกมิมิธี บรรณาธิการวารสารสมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ๑๖๙ ถนนลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑ และสามารถยืนยันการส่งบทความได้ที่ pdphis@yahoo.com

ข้อกำหนดในการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์

๑. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความแล้วจะจัดส่งให้คณะกรรมการพิจารณากลับกองบทความวิชาการพิจารณา โดยไม่ระบุชื่อ-ที่อยู่ของผู้เขียนบทความนั้น ๆ
๒. หากคณะกรรมการพิจารณากลับกองฯ เห็นว่าเป็นบทความที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานตามที่กำหนด กองบรรณาธิการจะนำลงพิมพ์ในวารสารสมาคมฯ โดยจะมีจดหมายแจ้งตอบรับการลงพิมพ์ และเมื่อพิมพ์เรียบร้อยแล้ว ผู้เขียนจะได้รับวารสารฯ ฉบับนั้นจำนวน ๓ เล่ม
๓. หากคณะกรรมการพิจารณากลับกองฯ เห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขบทความ กองบรรณาธิการจะจัดส่งบทความกลับไปเพื่อปรับปรุงภายในระยะเวลาที่กำหนด และส่งกลับมาที่กองบรรณาธิการอีกครั้ง
๔. กองบรรณาธิการจะไม่ส่งคืนบทความหรือซีดีให้แก่ผู้เขียน
๕. คำตัดสินของคณะกรรมการพิจารณากลับกองบทความวิชาการของวารสารสมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ ถือเป็นที่ยุติ

รายชื่อคณะกรรมการพิจารณากลับนกรองบทความวิชาการ (Peer review)
วารสารสมาคมครุศาสตร์ฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ

คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ
จิระพรชัย บุญยเกียรติ
จุฑารัตน์ เบญจฤทธิ์
ชนาเนา วรรณัญ
นิรมล ตัญญาแสนสุข
บุปผา อยู่ทรัพย์

ประภา ศรีแสงทรัพย์
ปรีดี พิศภูมิวิถิ

ปาจารย์ สุทัศน์ ณ อยุธยา
มาริสา การิเวทย์
รัตนภรณ์ ธนาบุรุษ
วิไลวรรณ จำพิรุณ

สิริจิตต์ เดชอมรชัย
สุรภี รุโจปการ
อดิเทพ เวณัจจน์ทร์
อารีรัตน์ ปิ่นทอง
อุบลวรรณ โชติวิสิทธิ์
Patrick BINOT

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ, นายกสภามหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ข้าราชการบำนาญ
รองศาสตราจารย์ ดร., คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนดุสิต

อาจารย์, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร., สมาคมฝรั่งเศส กรุงเทพฯ

อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ข้าราชการบำนาญ

อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ใบสมัครสมาชิก

วารสารสมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

ประจำปี.....

(เฉพาะเจ้าหน้าที่)

เลขที่สมาชิก.....ประจำปี.....ฉบับที่.....และ.....

ใบเสร็จเล่มที่.....เลขที่.....ลงวันที่.....

() ส่งใบเสร็จรับเงินแล้ว ลงนามผู้รับเงิน

() จ่ายหนังสือแล้ว เมื่อวันที่.....และ.....

ลงนาม.....(ฝ่ายทะเบียนสมาชิกและจัดส่ง)

โปรดกรอรายละเอียดด้วยข้อความตัวบรรจง

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....

อาชีพ..... ตำแหน่ง.....

สถาบัน/หน่วยงาน/บริษัท.....

เลขที่..... หมู่..... หมู่บ้าน..... ตรอก/ซอย.....

ถนน..... เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

E-mail.....

มีความประสงค์ สมัครสมาชิกวารสารสมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ประจำปี.....

รวม 2 ฉบับต่อปี ปีละ 250 บาท

ประเภทสมาชิก () ครู อาจารย์ () นักเรียน นิสิต นักศึกษา

() บุคคลทั่วไป () สถาบัน/หน่วยงาน.....

ชำระค่าสมาชิกวารสาร

() เช็คขีดคร่อม สั่งจ่าย “สมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย วารสารสมาคมฯ” (ส่งพร้อมใบสมัครนี้)

() ธนาณัติ สั่งจ่าย “มาริสา การ์ิเวทย์”

ปณฝ. ธรรมศาสตร์รังสิต 12121 จำนวนเงิน.....บาท (ส่งพร้อมใบสมัครนี้)

() โอนเงินเข้าบัญชี ธนาคารกรุงเทพ สาขาซอย ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ประเภทบัญชี ออมทรัพย์

ชื่อบัญชี “สมาคมครุภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย วารสารสมาคมฯ” หมายเลขบัญชี 091 0 118 603

จำนวนเงิน.....บาท (กรุณาส่งสำเนาใบโอนเงินพร้อมใบสมัครนี้)

ออกใบเสร็จรับเงิน.....

ที่อยู่ในการจัดส่งวารสาร

ชื่อ-สกุล.....

เลขที่..... หมู่..... หมู่บ้าน.....

ซอย..... ถนน.....

เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....

โปรดส่งใบสมัครสมาชิกวารสารฯ ไปตามที่อยู่ข้างล่างนี้

มาริสา การ์ิเวทย์

ฝ่ายทะเบียนสมาชิกและจัดส่ง

ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

99 หมู่ 18 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี 12121

Bulletin de l'Association Thaïlandaise des Professeurs de Français

Reçu N°...../20.....
Date...../...../.....

Fiche d'abonnement 20.....

Prière de compléter en lettre majuscule

Nom.....Prénom.....

Adresse complète.....

.....

.....

.....

Ville..... code postal.....

Téléphone..... Téléphone portable.....

Télécopie..... E-mail.....

Tarif d'abonnement 20..... : 1 an / 2 numéros : 250 Baht

Mode de paiement :

par chèque bancaire barré

A l'ordre de l'Association Thaïlandaise des Professeurs de Français

par mandat postal

Au nom de Marisa Garivait-Bureau de poste de Thammasat Rangsit

par virement bancaire

Au nom de l'Association Thaïlandaise des Professeurs de Français

Numéro de compte : 091 0 118 603

Bangkok Bank, Thammasat Rangsit

Prière d'envoyer cette fiche d'inscription à l'adresse ci-dessous :

Marisa GARIVAIT
Responsable de clientèle et de distribution
Département de Français
Faculté des Arts Libéraux
Université Thammasat Rangsit
99 Moo 18 Rue Paholyothin, Klong Nueng, Klong Luang
Pathumthanee 12121
Tél. portable : 083 497 6952 Fax : 0 2696 5621

วัฒนาพานิช  สํารายราษฎร

216-220 ถนนนํารุงเมือง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 02 222 9394 • 02 222 5371 • 02 222 5372

Fax 02 225 6556 • 02 225 6557

email: info@wpp.co.th Website: www.wpp.co.th

216
จำหน่ายแล้ว

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม

อาเซียนศึกษา



- เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจอาเซียน เข้าใจความเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต เมื่อเราก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2015
- เพื่อให้นักเรียนเข้าใจประเทศเพื่อนบ้านที่มีความแตกต่างทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเมื่อประเทศสมาชิกอาเซียนรวมเป็นหนึ่งเดียว ในประชาคมอาเซียน
- หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม ฉบับประกันคุณภาพ
- จัดซื้อได้ด้วยงบฯ สนับสนุนค่าใช้จ่ายฯ ตามบัญชีกำหนดซื้อสำหรับเลือกใช้ในสถานศึกษา ตามเว็บไซต์ของ สพฐ. ปี 2555
- นำเสนอเนื้อหาลุ่มลึกเกี่ยวกับอาเซียน ประชาคมอาเซียน ประเทศสมาชิก พลของอาเซียนกับไทยและความสัมพันธ์นอกอาเซียน
- เนื้อหาถูกต้อง สมบูรณ์ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- มีคู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ รายชั่วโมงตามแนวคิด Backward Design
- มีคู่มือการสอน คู่มือสำหรับครูมืออาชีพ เสนอแนะวิธีสอนแต่ละตอนครบถ้วน พร้อมสอนได้ทันที ใช้สะดวก ผลการเรียนรู้เยี่ยม

สื่อ  คุณภาพดี เรียนสนุก สอนสะดวก ผลการเรียนรู้เยี่ยม

วิวัฒนาการของ WPP สำหรับรายวิชา

ล่าสุด



คู่มือการสอน สำหรับครูระดับมัธยมฯ*
ครอบคลุมรายวิชา-ทุกชั้นปี
มีเฉลยท้ายเล่ม ครอบคลุมกิจกรรม

LT ครู ตามคำถามนักเรียนเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ
- ทำความเข้าใจ คณิตศาสตร์ หรือผู้เรียนในครอบครัวนักเรียนไม่รอบคอบเท่าไร นักเรียนจะแนะนำให้ทำกับประธาน
อาหารชนิดใดที่คนแดน และเพราะอะไร (แนวคำตอบ: ให้ดื่มเครื่องดื่มร้อนหรือน้ำดื่ม เพราะเมื่อดื่มน้ำหรือร้อน
น้ำดื่มให้สารอาหารใกล้เคียงกับนมวัวและสามารถย่อยได้ง่าย ไขมันดี เหมาะกับวัยผู้สูงอายุ)

82 หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษาและพลศึกษา ม.3

71 ปีขึ้นไป ซึ่งต้องการปริมาณพลังงาน 1,550 กิโลแคลอรี ต่อเป็นตัวอย่างในการจัดการ
อาหารใน 1 วันต่อไป ส่วนในหัวข้ออื่น ๆ ของหนังสือผู้ได้ทั้งหมดไว้ให้ศึกษาเพิ่มเติมแล้ว

ตารางที่ 6 อาหารสำหรับวัยสูงอายุหญิงอายุ 71 ปีขึ้นไป (1,550 กิโลแคลอรี)

ชนิดของอาหาร	ส่วน*	ปริมาณอาหาร กรัม	หน่วยครัวเรือน
1. สัมถน	- นมพร้อมมันเนม	240 ซีซี	1 ถ้วย
	- ข้าว	495**	9 ทัพพี
	- เนื้อสัตว์สุก	90	6 ช้อนกินข้าว
	- ผัก	ปริมาณที่ได้ตามความต้องการ	
	- ผลไม้	ปริมาณที่ได้ตามความต้องการ	
2. ไม่สัมถน	- ไข่	550**	10 ทัพพี
	- เนื้อสัตว์สุก	ปริมาณที่ได้ตามความต้องการ	
	- ผัก	แล้วแต่ชนิดของผลไม้***	6 ช้อนช้อน
	- ผลไม้	30	3 ช้อนช้อน
	- น้ำตาล	15 กรัม	3 ช้อนช้อน

* ปริมาณอาหาร
** ปริมาณไขมันอิ่มตัว
*** ปริมาณไขมันอิ่มตัว

LA นักเรียน ปฏิบัติกิจกรรมที่ 21 ศึกษาที่ครัวและอภิปราย (ดูรายละเอียดจากแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน
สุขศึกษาและพลศึกษา ม.3 หน้า 55) (ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน)

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษาและพลศึกษา ม.3

อาหารให้พลังงาน ส่วนในวัยผู้สูงอายุในหัวข้ออื่น ๆ ให้ศึกษาด้วยอาการจัดการอาหาร
ใน 1 วันไม่ได้ที่สะดวก

83

ตัวอย่างรายการอาหารใน 1 วัน สำหรับวัยสูงอายุหญิงอายุ 71 ปีขึ้นไป (1,550
กิโลแคลอรี)

มื้อเช้า: ข้าวต้มปลากระพง นมพร้อมมันเนม ส้มเขียวหวาน

ข้าวต้มปลากระพง	3	ทัพพี
- ข้าวต้ม	2	ช้อนกินข้าว
- เนื้อปลากระพง	1	ช้อนช้อน
- กระเทียมเจียว		
- ต้นหอม, ผักชี	1	แก้ว (240 ซีซี)
นมพร้อมมันเนม	2	ผล
ส้มเขียวหวาน		

มื้อกลางวัน: ก๋วยเตี๋ยวหลอดเนื้อติดกระดูก
เต้าหู้ผัด, แครอท, ผักกาดขาว

ก๋วยเตี๋ยวหลอด	3	ทัพพี (1/2 ถ้วย)
เต้าหู้ผัด	4-5	ถ้วย
แครอท	1	ชิ้น
ผักกาดขาว	8	ชิ้น

อาหารว่าง: มะละกอสุก

มื้อเย็น: ข้าวสวย แกงจืดเต้าหู้หมูสับ ปลาช่อน
ผัดผักกาดเขียว

แกงจืดเต้าหู้หมูสับ	1/2	ถ้วย
- เต้าหู้ขาวอ่อน		
- สาหร่าย, ผักกาดขาว	2	ช้อนกินข้าว
ปลาช่อนทอด		
ผัดผักกาดเขียว		
ผัดผักกาดเขียว	1	ผล

LA นักเรียน ปฏิบัติกิจกรรมที่ 22
ตอบคำถามและสรุปความรู้จาก
การค้นคว้า (ดูรายละเอียดจาก
แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน
สุขศึกษาและพลศึกษา ม.3
หน้า 57) (ส่งเสริมคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของ
นักเรียน)

SK เด็กที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง
โดยเฉพาะโปรตีนมีสัดส่วนใกล้เคียง
กับไข่และเนื้อสัตว์ โดยมีโปรตีน
7.4% ไขมัน 3.1% และน้ำตาล
2.7% และมีวิตามิน เกลือแร่ และ
กรดอะมิโนในปริมาณที่เพียงพอ
สำคัญ นอกจากนี้สารอาหารในเต้า
หู้ยังย่อยง่ายเหมาะสำหรับผู้ที่มีระบบ
ย่อยอาหารไม่ดี อีกทั้งยังมีแคลเซียม
สูงเหมาะสำหรับสตรีวัยทอง

LA นักเรียน แบ่งกลุ่ม ร่วมกัน
ศึกษาและอภิปรายเกี่ยวกับ
ตัวอย่างการจัดอาหารสำหรับ
วัยผู้สูงอายุ

LT ครู ตามคำถามนักเรียนเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ
- นักเรียนจะจัดรายการอาหารสำหรับตนเองโดยพิจารณาจากสิ่งใดบ้าง
(แนวคำตอบ: อายุ เพศ และปริมาณการใช้พลังงานในการดำเนินชีวิตประจำวัน)

เครื่องมือ
สำหรับครูมืออาชีพ
จริง ๆ นะ



- CM** อภิปราย/สรุปความคิดรวบยอด (Concept Map)
- KAP** ทักษะ (Knowledge/Attitude/Process)
- LT** คำถามให้นักเรียนใช้กระบวนการคิด (Let's Think)
- ESQ** คำถามสำคัญ (Essential Question)
- KAP Test** เครื่องมือวัดและประเมินผลประจำหน่วยการเรียนรู้ (KAP Test)
- SE** การประเมินผลประจำรายวิชา (Summative Evaluation)
- FE** การวัดและประเมินผลประจำหน่วยการเรียนรู้ (Formative Evaluation)
- LA** กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Activity)
- SK** ความรู้เสริมพิเศษ (Special Knowledge)

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

บริษัท สำนักพิมพ์วิวัฒนาการ จำกัด
(02) 222 9394 • (02) 222 5371 • (02) 225 6556 • (02) 225 6557
e-mail: info@wpp.co.th Call Center (02) 222 4746

* มอที่ฟรีกรุ๊ปผู้สอน เมื่อสั่งซื้อแบบเรียน 60 เล่มขึ้นไป...

1-11 เทย์ของานวัด

2 รางวัลปี 2555



ลุงมือฆวน พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย มาสนุกกันเลย!



ประเภทการพับลิชชิง พัฒนาศักยภาพความฉลาดรอบด้าน ส่งเสริม IQ EQ CQ MC PQ AQ ให้เด็กไทย

